

GÖZ

SAYI : 8 / 2018

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ HABER AJANSI YAYINIDIR.

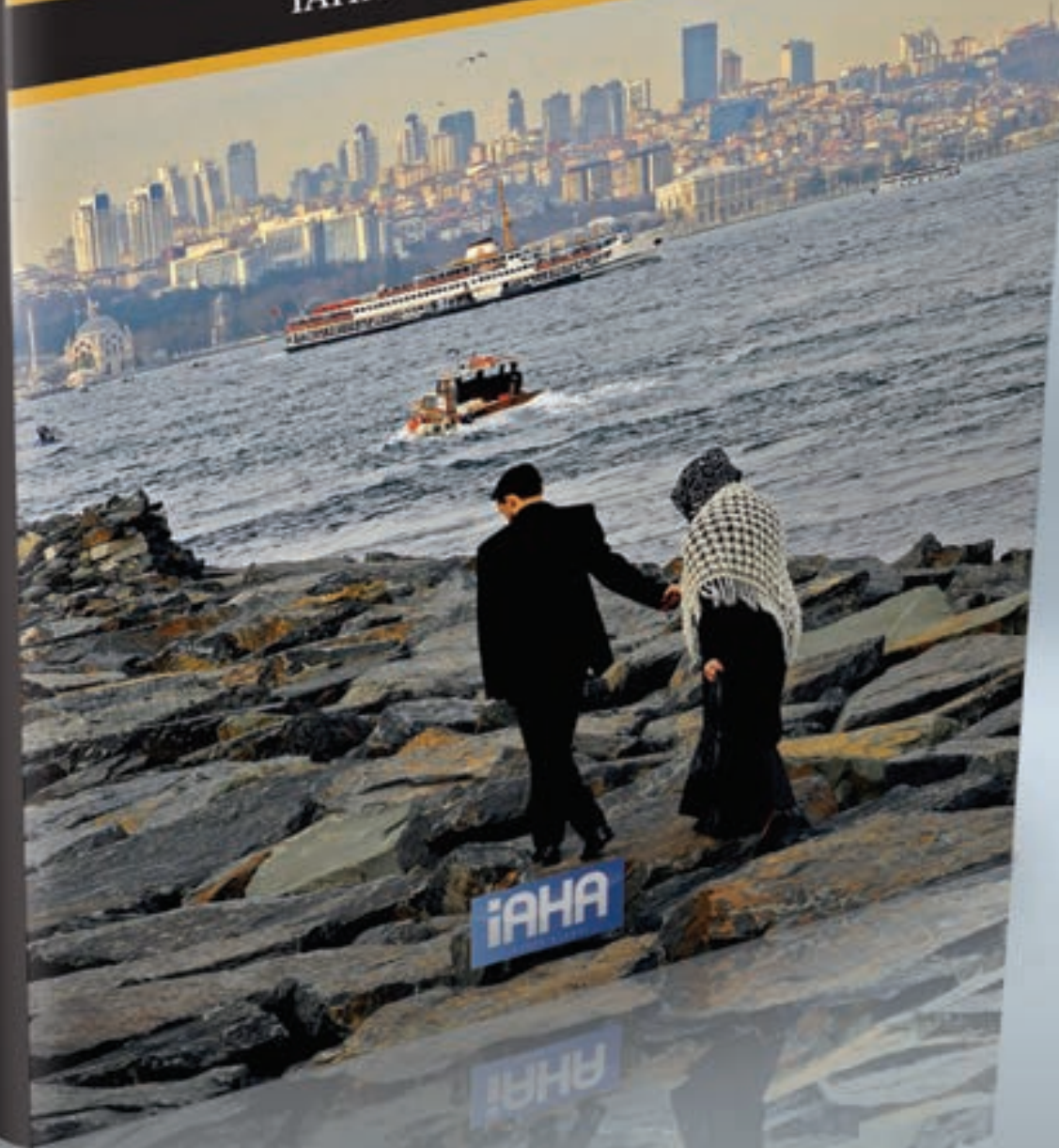

● Ara Güler Ustamıza Merhaba ● “Fotoğraf makineyle mi çekilir yahu! Yürekle çekilir yürekle”
● Stephen Hawking’in Üniversitesi CAMBRIGE ● Mahmut Hocayı Uğurladık ● Bir Keman Perisi: Suna Kan

Yeni Hayat

İAHA muhabirleri - röportajlar

İAHA

Yeni Hayat

İAHA

İAHA

Değerli dostlar,

Göz Dergisi, öğrencilerin severek içinde olmak istedikleri ve etrafında gönüllülük esasının yoğunluklu olarak hissedildiği bir yayınıdır. Bu, en çok hedeflediğimiz, en çok arzu ettiğimiz uygulamalı eğitim modeli anlayışımıza büyük bir katkı sunuyor. Keza Göz, okuma oranının çok düşük seviyelerde seyrettiği, basılı yayıncılığın dijitale karşı hayatta kalma mücadelesi içinde olduğu günümüzde; talep üzerinden oluşan arz modelini tam tersine çevirmiş; nitelikli bir içerik oluşturma yaklaşımıyla ele alınarak, arzın talep oluşturduğu başarılı bir örnek sunuyor.

Üniversitemizin en iyi uygulama yayınlarından biri olarak öne çıkıyor Göz dergisi... Dergi, öğrencilerin heyecanını yansıttığı bir yayın olması nedeniyle kendi hedef kitlesini bizatihi kendisinin oluşturduğu bir model olarak özgün bir yapı ortaya koyuyor. Ki nitelikli çalışmalarla kendini, tabiri caizse sattırmayı başaran bir yayın olduğunu, büyük gayretler ve meşakkatli bir süreç sonucunda ulaştığı sekizinci sayısı ile de ispat etmiş bir yayınıdır. Dergi, her zamanki gibi iletişim rolünü fazlasıyla yerine getiriyor. Ücra köşelerde kalmış yaşanmış ve halihazırda yaşanan hikayeleri, öğrencilerin gösterdiği müthiş gayretle, yılmadan usanmadan, kaynağına kadar gidip çıkarıyor ve okuyucunun önüne getirerek bir ziyafet çekiyor. Ki, bu da yayıncılığın etkisinin azaldığı dijital çağda aranılabilir ve okunabilir bir yayın olarak öne çıkmasını beraberinde getiriyor.

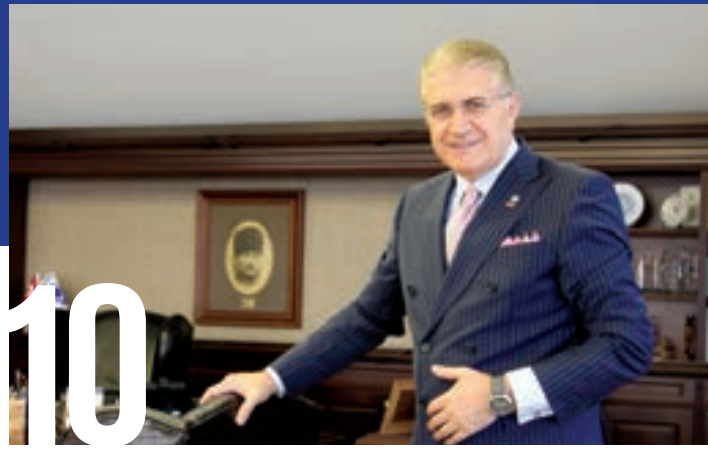
Bu şahane yapının arkasındaki İstanbul Aydın Haber Ajansı ekibini üniversitemize yakışır bir çalışma ortaya koydukları için kutluyor ve başarılarının devamını diliyorum...

Dr. Mustafa Aydın

İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı

İÇİNDEKİLER

- 10- “Bir Eğitim Mucidi”
- 20- Ara Güler Ustamıza Merhaba
- 32- Ustam ve Ben
- 38- “Fotoğraf makineyle mi çekilir yahu! Yürekle çekilir yürekle”
- 50- Leica’sız bir Ara Güler düşünülebilir mi?
- 52- Ara Güler’in ilk gazetesi Jamanak
- 54- “Ara Güler’den çok şey öğrendim”
- 58- Beyoğlu’nda Bir Gün
- 68- Balıksız Balık Pazarı
- 76- Mahmut Hocayı Uğurladık
- 82- Ben Bir Kamera Arkası Fotoğrafçısıyım
- 92- Bir Keman Perisi: Suna Kan
- 104- Beyoğlu’nun Tarihi Pastaneleri
- 114- Madam Katia’nın El Yapımı Şapkaları
- 122- Bir Halkla İlişkiler Kraliçesi Betül Mardin
- 126- Heybeliada’daki İsmet İnönü Hatıraları
- 134- Makina Değil Tarih ve Kültür
- 142- Biz
- 150- Açık Radyo: “Dünyanın tüm seslerine, renklerine ve titreşimlerine açık radyo!...”
- 160- Darülaceze’nin sanatçıları
- 170- “Para kazanmak için bir iş yapmamayı öğrendim”
- 178- Stephen Hawking’in Üniversitesi
CAMBRIDGE

GÖZ

MAYIS 2018

KÜNYE

İstanbul Aydın Üniversitesi
Mütevelli Heyeti Başkanı
Dr. Mustafa Aydın

Yayın Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Yadiğâr İzmirlî

Yayın Danışmanı
Prof. Dr. Hülya Yenğın

Genel Yayın Yönetmeni
Öğr. Gör. Kayıhan Güven

Yazı İşleri Müdürü
Semra Dursun

Haber Koordinatörü
Ayşe Sema Sayar

Fotoğraf Editörü
Sinan Daşpınar

Düzeltili
Ömer Durmaz

Tasarım
Serkan Veliöğlü

Kapak Fotoğrafı
İAHA

Baskı ve Cilt
Altan Basım Ltd.

Muhabirler

Ayşe Sema Sayar, Başak Nur Gökçam, Birgül Göker Perdise, Dibanur Küfrevi, Fatih Çiftçi, İsmail Şahin, Kayıhan Güven, Muhammet Hasan Artun, Nesrullah Hasdemir, Osman Kılıç, Ömer Durmaz, Rumeysa Yılmaz, Samet Sertan İnce, Sebahat Çağla Kara, Semra Dursun, Sinan Daşpınar, Şeyma Aksu

Adres

İstanbul Aydın Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Florya Halit Aydın Yerleşkesi
Beşyol Mah. İnönü Cad. No.38
Sefaköy/ İstanbul
Tel: 212 444 14 28
Faks: 212 425 57 59

Dergimizde yayımlanan yazı ve fotoğraflar izinsiz kullanılamaz. Dergimizde yer alan ilan, yazı ve fotoğrafların sorumluluğu sahiplerine aittir.

Sevgili okuyucular,

Göz Dergisi, İstanbul Aydın Üniversitesi'nde verilen uygulamalı eğitim yaklaşımının en iyi yansımalarından birini temsil ediyor. Üniversitemizin haber ajansı olan İstanbul Aydın Haber Ajansı'nda staj yapan öğrencilerimiz tarafından hazırlanan dergi, sekizinci sayısı ile yine dopdolu bir içerikle bizlere engin bir bakış açısı sunuyor. Geleceğin iletişim uzmanlarının ajansta ürettikleri ve Göz Dergisi'nde hayat bulan birbirinden güzel çalışmalarını görmek bizleri gururlandırmaktadır.

Önceki sayılardan farklı olarak derginin yeni sayısındaki ana temasını, Türkiye'nin yaşayan bir değeri olan usta fotoğrafçısı Ara Güler üzerine kurgulamış olması apayrı bir önem taşımaktadır. Öğrencilerimiz yazdıkları her hikayede olduğu gibi derginin yeni sayısında da duayen fotoğrafçı Ara Güler gibi bir değeri kalemlerinin gücüyle hak ettiği yere taşıyor ve onu daha da değerli kılıyorlar. Bu yaklaşım çok çok önemlidir ve tüm gençlerimiz açısından da feyiz alınması gereken bir durumdur.

Her sayısında ele aldıkları özgün konu içerikleriyle bizlere okuma keyfi sunan geleceğin muhabirlerinin, yazı işleri müdürlerinin, genel yayın yönetmenlerinin gözlerinden öpüyorum. Üniversitemiz için iyi çalışmalar ortaya koyarak bize yeni bir dünyaya kapı aralama fırsatı sunan, üniversitemize değer katan Göz Dergisi'nin genç aktörlerini yürekten kutluyorum.

Prof. Dr. Yadigâr İzmirli

İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü

Yazı • Ayşe Sema Sayar (İAHA)

ARA GÜLER USTAMIZA SAYGIYLA...

Fotoğraf • Ara Güler

Büyük usta Ara Güler'i Beyoğlu'nda, evinin alt katındaki Ara Kafe' de bulmayı umuyoruz. Günlerdir bugün için çalışmıştık ve yola çıkıyoruz.

Daha önce Ara Kafe'de yaptığımız saha çalışmasından edindiğimiz bilgiye göre Ara Güler'in öğle saatlerinde kafede olma ihtimali yüksek. Randevusuz samimi bir karşılaşma olsun istiyoruz. Her zamanki gibi değiliz, üzerimizde tarifsiz bir heyecan. O gün her şey fazlasıyla önemli; ne giymeli, nasıl konuşmalı, nasıl bakmalı, en önemlisi de onun yanında nasıl resim çekmeli, başımızı döndüren tedirginlikler, düşünceler...

İAHA ekibi şanslıydı, Ara Güler, kafede dostlarıyla oturuyordu. Koca çınar bize doğru bakarken, biz de onun yanına doğru ilerliyoruz; şaşkınlık fakat bu koca kalabalığı karşısında gören Ara Güler de şaşkın. İAHA Genel Yayın Yönetmeni Kayıhan Güven, hızla Ara Güler'e doğru ilerliyor. Biz genç muhabirler ise şaşkınlıkla bu sahneyi geriden izliyoruz. Kayıhan Hoca, Ara Güler'i yıllar öncesinden tanıyor. Usta gazeteciyi derslerine davet ettiği zamanlar da olmuş. Aralarında konuşmaya başlıyorlar, biz de dikkat kesilmiş dinliyoruz. Leica makinelerden, Ara Bey'in Rolleicord ile çektiği resimlerden... O anda hepimizin gözlerinden aynı şey okunuyor. Büyük ustayı karşısında oturup dinlemek ne büyük şans.

"Ara Bey'in bir lafı vardır" diye başlıyor Kayıhan Güven ve kendisiyle olan bir anısını anlatıyor: "Bir öğrenci Ara Bey'e siz hangi makineyle fotoğraf çekiyorsunuz?" diye sormuş. Ara Bey de "Sana ne, ben dikiş makinesiyle çekiyorum," diye cevap vermiş. Hepimizi bir gülme alıyor. Ara Güler'in de hoşuna gidiyor bu anı. Ara Güler'in zamanında demek istediği şey gayet açıktı aslında. Nezh Tavlâş ile yaptığı mülakatın da bir bölümünde söylediği gibi "Önemli olan makine değil, arkasındaki adamdır. İyi fotoğrafçı di-

kiş makinesiyle de fotoğraf çeker. İyi bir makineyle iyi fotoğrafçı olunmuyor, yani en iyi daktiloyu aldın diye büyük yazar olamazsın."

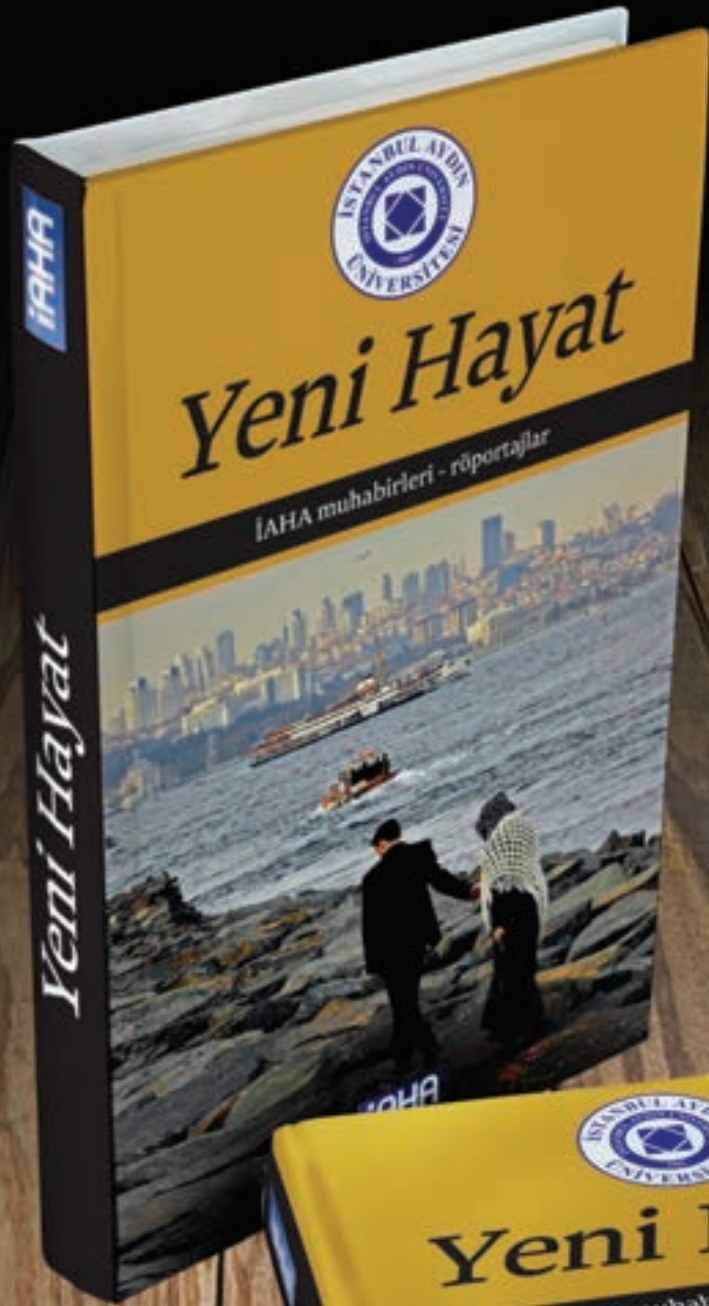
Konuşmalar devam ederken biz fotoğraf makinelemimize sarıldık. Kolay değil, karşımızda dünyanın en iyilerinden biri var ve biz onun resimlerini çekiyoruz. Büyük ustanın etrafında makinelerimizle dolandıkça varlığımıza alışmış bir havayla bize bakmaya başladı. Çok kısa bir sürede bizi sevdiğini hissettik. Biz de bu sayede biraz rahatlayıp fotoğraflar çekmeye başladık. Aldığımız karelerden memnun kaldık.

Ara Güler ile hatıra fotoğrafı çektirecektik. Etrafındaki yerlerimizi aldıktan sonra kafedeki birine fotoğrafımızı çekmesi için makineyi uzattık. Adam resmi çekmeden önce "Ara Bey böyle fotoğraf çektirmekten hoşlanmaz biliyorsunuz, herkes hayretler içinde baksın," dedi. Tabii kimimiz hayretle bakarken, kimimiz bakamadı. Ara Güler de "Bir ben hayret ettim ulan!" deyince kafedekileri bir gülmedir aldı.

Kayıhan Güven her şeyi önceden düşünmüş, makineyi 21-24 mm odakta ve monokrom (siyah beyaz) olarak Ara Güler'in resim çekmeyi sevdiği şekilde ayarlamıştı. Fotoğraf makinesini büyük ustanın eline tutuşturup bir fotoğrafımızı çekmesini istedi. Hayallerimize sığmayacak bir şeydi bu bizim için. Ara Güler bizim için deklanşöre basacaktı. Kendisi bize "Şöyle, şurada durun," dedi ve güzel bir yer gösterdi. Sonra da harika bir kare aldı. Biz elimizdeki kareye "Tarihi bir fotoğraf" deyince "Hazine bul!" diye de esprili bir dille cevap verdi.

Büyük ustayla vedalaşma zamanı gelmişti. Ayrılırken bizlere "Haydi merhaba" dedi. Neden mi? Çünkü ayrılık bir son değil yeni bir başlangıçtır. İşte merhaba bu yüzden anlamlıdır. Ara Güler de bizi en güzel "merhaba"sıyla neşe içinde uğurladı.

İAHA ekibi olarak "Ara Güler'e Saygı" adı altında 8. sayımızı yayımladık.

Sevgili Göz Dergisi okurları,

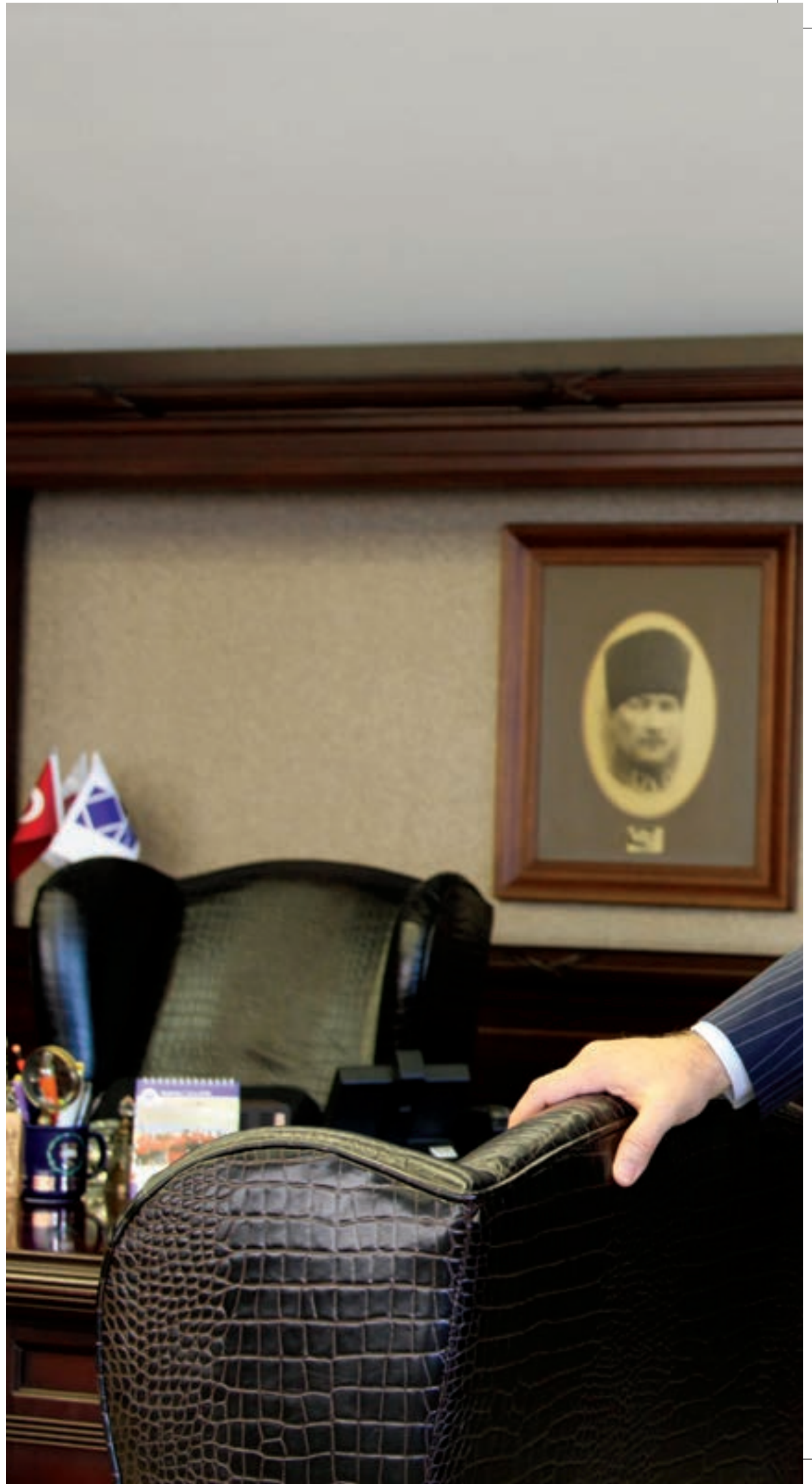
İstanbul Aydın Haber Ajansı'nın ürünü olan Göz Dergisi, hem üniversitemiz hem de iletişim fakültemiz adına hedeflerimize uygun çalışmalar yürüten, iletişim alanındaki misyonunu en iyi şekilde yerine getirmeye gayret eden, hatta yaptığı çalışmalarla bunu zaman zaman aşan önemli bir yayınıdır. Ajans, öğrencilerimiz için derste aldıkları teorileri, pratik hayata geçirebilecekleri ve sonuçlarını da bire bir test edebilecekleri çok değerli bir uygulama alanı. Haber yazma tecrübesini kazandıkları, pratiklerini destekleyen ve bunu edebiyatın tüm unsurlarıyla işleyebilecekleri bir ürün Göz Dergisi. Her sayısında yepyeni heyecanlar sunan derginin yeni sayısında da; Türkiye iletişim tarihinin önemli aktörlerinden, es geçilmemesi gereken büyük bir üstadı, Ara Güler'i konu etmeleri, İletişim Fakültesi'nde eğitim gören tüm öğrencilerimizin feyiz alacağı, yararlanacağı çok isabetli bir seçimdir. Analog fotoğrafçılığın neredeyse yok denecek kadar azaldığı ve dijital fotoğrafçılığın hüküm sürdüğü günümüzde, bir döneme damgasını vurmuş ve hâlen yaşayan bir çınar olan fotoğrafın piri Ara Güler'i yeni nesil fotoğrafçıların ve genç yazarların objektifinden görmek heyecan verici. Gerek ajansımız çalışanları, gerekse Göz Dergisi'nde emeği geçen her bir öğrencimiz, tebriği ayrı ayrı hak ediyor. Emeği geçen herkesi kutluyorum...

Prof. Dr. Hülya Yenğın
İAÜ İletişim Fakültesi Dekanı

Yazı • Ayşe Sema Sayar (İAHA)

“Bir Eğitim Mucidi”

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYETİ BAŞKANI DR. MUSTAFA AYDIN'IN HAYATINI KONU ALAN “BİR EĞİTİM MUCİDİ” ADLI KİTAP KISA SÜRE ÖNCE KİTAP RAFLARINDAKİ YERİNİ ALDI. DR. MUSTAFA AYDIN'IN EVRENSEL, YENİLİKÇİ, ÜRETKEN VE ÇOK YÖNLÜ KİŞİLİĞİYLE ELE ALINDIĞI KİTAPTA EĞİTİM DÜNYASINDAKİ UZUN, ÇETREFİLLİ VE BİR O KADAR DA BAŞARILARLA DOLU HİKAYESİ BİR ROMAN TADINDA AKTARILYOR.

"Bir Eğitim Mucidi" Dr. Mustafa Aydın'ın çocukluğu, gençliği, aile hayatı, askerlik dönemi, bugüne kadar eğitime vermiş olduğu hizmetleri, BİL dershanelerinden başlayıp Anadolu BİL MYO ve sonrasında İstanbul Aydın Üniversitesi'nin kuruluşuna kadar uzanan dönemi, sivil toplum kuruluşları arasında kurduğu denge, sigarayla verdiği savaş, eğitimdeki stratejileri, dünya ülkelerinden aldığı ilhamlar, kendini geliştirmekteki azmi ve sevdikleriyle kurduğu vefa kokan ilişkileri konu alan, yani buram buram hayat kokan bir eser.

Dr. Mustafa Aydın kitaba şöyle giriş yapıyor: "Altmış yıllık bir ömrü, olmazsa olmazımız olan eğitim adına değerlendirmeye çalıştık ve 1956'da Trabzon'da başlayan bireysel hikâyemizi, bu yolu bizimle yürüten güzel insanların da katkısıyla bugüne getirdik."

Dr. Mustafa Aydın, 1956 yılında Maçka'nın Kaynarca Köyü'nde, Sabire Hanım ve Müftü Halit Aydın'ın yedi çocuğundan biri olarak; ısınabilmek için geçimlerini sağladıkları büyükbaş hayvanların üst damında oluşturdukları ahşap dokulu, sedirli, kara ateşin üstünde güğümü olan, pencereleri olabildiğince küçük ve duvar hizasından daha derinde, iki odalı bir köy evinde dünyaya gelmiş.

Atatürk'ün takdiri sonucunda alınan "Aydın" soyadı

Dr. Mustafa Aydın hem ilim aşkıyla dolu hem de kuruluş mücadelesinde Kuvay-i Milliye gönüllüsü olarak halka liderlik eden ve "Aydın bir kahraman" olarak anılan Hafız İsmail Efendi'nin torunudur.

Mustafa Kemal Atatürk; 9 Haziran 1919 yılında yazmış olduğu raporla, 15 Eylül 1924 ve 28 Kasım 1930 yıllarında Trabzon'a yaptığı ziyareti esnasında İsmail Efendi'yi "Direnişlere karşı övgüyle memnuniyetini dile getirirken kendisini aydın bir din adamı olarak gördüğünü belirtir."

Hafız İsmail Efendi'ye 1934 Soyadı Kanunu ile Atatürk'ün takdiri sonucunda "Aydın" soyadı verilir.

Aydın bir eğitimci olmak babadan oğula geçmiş ve gelecek nesillere de bulaşmıştır. Hafız İsmail Efendi'nin oğlu Dr. Mustafa Aydın'ın babası olan Müftü Halit Aydın da Maçka'nın Kaynarca Köyü için eğitim anlamında hayatı boyunca çalışmış bugün hâlâ özlemlerle anılan bir eğitimci ve Müftü. Kendisine "Maçka'nın unutulamaz Müftüsü" denmesinin sebebi; belediye başkanından, kaymakamına kadar tüm bürokrasiyi lise, yurt, cami inşaatı için seferber etmesi. Yurt olmayan yerlerde çocuklar için kalacak yer organize edip onlara sırtında çuvala ekmeğe hatta bazen yapılan inşaatlar için taş, harç taşınması. Bölgede bir müftü gibi değil de bir Milli Eğitim Bakanı gibi çalışmasıdır.

"Önce İnsan Sonra Hıristiyan, Önce İnsan Sonra Yahudi, Önce İnsan Sonra Müslüman" sözüyle Halit Aydın, "Önce insan olmak" anlayışını her toplulukta dile getiren ve tüm kız çocuklarının okumasını isteyen, dönemin aydın ve nadir insanlarından.

Eğitim babadan oğula miras...

Her erkek evlat gibi Dr. Mustafa Aydın da babasını rol model almış, peki almama şansı var mıymış? İmkânsız...

Müftü Halit Aydın bastığı yeri titreten, disiplinli, yaşadığı topluma faydalı olmak için elinden geleni ardına koymayan, kararlı bir baba. Hangi evlat böyle bir babaya hayran olmaz ve onu örnek almak istemez. İşte, evlatlarını hayatta edindiği ilkelere bağlı kalarak yetiştirmiş bir baba ve sonuç olarak ortaya çıkan pırıl pırıl evlatlar. Bugün Dr. Mustafa Aydın için "Bir Eğitim Mucidi" diyebiliyorsak bugünlerin temelini yıllar önce atmış ve çocuklarına hayatta en kıymetli şeyin "iyi bir eğitim" olduğunu aşılacak olan Müftü Halit Aydın'a bakmalıyız.

Dr. Mustafa Aydın'ın hayata sıfırdan başlayıp yoklukların içinden yükselerek bugünlere gelen iddialı bir kişilik olduğunu biliyoruz. Tırnaklarıyla kazıya kazıya bugünlere gelmiş desek doğru bir tabir kullanmış oluruz. Kitapta da yer verilen hatta bizzat ken-

*Her erkek evlat gibi
Dr. Mustafa Aydın
da babasını rol
model almış. Oğlu
Dr. H. Fatih Aydın
da bu misyonu
devam ettirecek*

*Dr. Mustafa Aydın'ın kızı Fatma Nur Aydın
da babasının yolundan yürüyecek*

disinin anlattığı, okurken insanın gözlerini yaşartan bir anısını paylaşmak istiyoruz:

“Maçka’daki köyümüz olan Kaynarca ile beldenin arası altı kilometreydi ve köyün de bir tane arabası vardı. Abimle durumumuz uygun olmadığı için arabaya binmeden, o altı kilometrelik yolu yürürdük. Altı kilometre sonra da şose denilen yere gelip araca binerdik. Ama o altı kilometre yolu yürürken, ‘Köyün arabasına yakalanırsınız ve ayıp olmasın diye binip para vermek zorunda kalırsınız!’ düşüncesiyle kontrollü yürürdük hep. Araba sesi duyuya da hemen fundalıkların arkasına atardık kendimizi...” diyor Dr. Mustafa Aydın.

Hatta bir gün yine kendilerini fundalıkların arkasına attıklarında yamaçtan biraz fazla yuvarlanıp dereye düşüyorlar ve anneleri Sabire Hanım’ın yapıp gazete kağıdına sardığı mısır ekmekleri ıslanıyor. Tabii o ekmekler dere suyunda ıslanmış dahi olsa, o hafta boyunca yeniliyor.

Sanata ve edebiyata olan sevginin filizlendiği yıllar

Dr. Mustafa Aydın’ın daha öğrencilik yıllarındayken lider ruhlu ve güçlü iletişim kurabilen bir kişilik olacağı kendini göstermiştir. Sosyal kişiliği, sanata ve edebiyata ilgisi de o yıllarda pek ideal karşılanmamıştır. Beyin cerrahı olan ağabeyi Prof. Dr. İsmail Hakkı Aydın’ın Tıp Fakültesini kazanıp evden ayrılmasıyla, evlerinde penceresi olmayan oda Dr. Mustafa Aydın’a kalmıştır.

Dr. Mustafa Aydın okulda arkadaşının vermiş olduğu gitarı eve gizlice getirir ve odasında sakladığı, hayal dünyasını süsleyen Teksas Tommiks hikayelerinin de bulunduğu divanın altına saklar.

Kara ateşten is olan evin boyanma zamanı geldiğinde babasına yardım etmenin verdiği güvenle ve mutlulukla kitaplarını ve gitarını unutup divanı çeker. Ortaya çıkan manzarada babası kadar kendi de şaşırır. Ders konusundaki disiplininden asla taviz vermeyen babası oğlunun okuyup çok iyi derecede mezun ol-

masını istediğinden gitara ve kitaplara el koyar.

Dr. Mustafa Aydın anılarını anlatırken gitarıyla çaldığı ilk parçanın “Bütün aşklar tatlı başlar” mırıldanışıyla gülümsermiş. Bugün üniversitede edebiyatla, sporla, müzikle, dansla ilgilenen öğrencilere verdiği destek o günlerden kalma bir heves hatta sevginin göstergesidir.

“Hayatımın en güzel yılları”

Dr. Mustafa Aydın’ın asker olduğu yıllarda Türk Silahlı Kuvvetleri’ndeki ilk görev yeri Erzurum Aşkale arasında küçük bir nahiye olan Kandilli’dir. “Hayatımın en güzel yılları” diye adlandırdığı o dönem. Dr. Mustafa Aydın’ın bir ömrü paylaşacağı eşi Eşref Hanım ile tanıştığı yıllardır. Eşref Hanım güzel ve saygın bir hanımken Dr. Mustafa Aydın da idealist gözleri ışık saçan bir askerdir. Eşref Hanım’ın astsubay olan dayısını ziyaret etmek için askeriye gelmesiyle başlar hikâye.

Evliliklerinden bir yıl sonra ilk göz ağrısı olan M. Elif Aydın dünyaya gelir. İkinci olarak Dr. Halit Fatih Aydın ve son olarak da Dr. Mustafa Aydın’ın yetiştirme koşulları olarak en şanslı olarak tanımladığı Fatma Nur Aydın hayata gözlerini açar.

Dr. Mustafa Aydın, 1983 yılında büyük zorlukları aşarak hep hayalini kurduğu askeri ataşelik sınavını kazanır. İlkokula başlayacak olan kızı M. Elif Aydın’ı Trabzon’da babaannesinin yanına bırakmak zorunda kalan Dr. Mustafa Aydın; Eşref Hanım ve Dr. Halit Fatih Aydın ile Mısır’a gider.

Çocuklarının geleceği için onlardan ayrı kalmak zorunda kalan Dr. Mustafa Aydın Kahire’de geceleri kızı Elif’i düşünüp için için ağlar, kendisine hakim olmayıp hıçkırıklara boğulduğu zamanlarda eşine hissettirmemek için gece yarısı yatağından kalkıp salonda saatlerce ağladığı ayların sayısını da hatırlamaz.

“Değerler üzerine kurulan sevgi ve saygı ebedidir.” diyen Dr. Mustafa Aydın gerçek birlikteliklerin bir dönem sonra yol arkadaşı, sırdaşı, dostu ve sevgi

candaşı olabildiğinde başarılı bir evlilik sağlanacağına inananlardandır.

Maçka'nın Kaynarca Köyü'nden "Bir Dünya Üniversitesi" ne

Türkiye'yi eğitimde uluslararası düzeylere taşımayı hedefleyen Dr. Mustafa Aydın, ilkokuldan sonra ortaokul ve lise eğitimini Trabzon'da tamamlayıp lise eğitimi sonrası askeri eğitim almak için bugünkü adıyla Balıkesir Astsubay Meslek Yüksekokulu'na kaydolmuş ve 1975 yılında mezun olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki görevine başlamış.

Lisans eğitimini Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde tamamlayan Dr. Mustafa Aydın, yüksek lisans ve doktora çalışmalarından sonraki meslek hayatını Türk Silahlı Kuvvetleri'nde öğretmen subay olarak sürdürmüştür. 1975 yılında katıldığı Türk Silahlı Kuvvetleri'nden, çeşitli kademelerdeki ulusal ve uluslararası görevlerin ardından 1995 yılında dil okulunda öğretmen subayken emekli olmuştur. Emekliliğinden sonra bir süre İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan Dr. Mustafa Aydın eğitimde yeni bir devir başlatmayı hedeflerinin arasında ilk sıraya koymuş ve BİL Holding bünyesindeki "BİL Öğretim Kurumları" ile markalaşma yolundaki ilk adımını atmıştır.

Devamı hızla gelen atılımlardan ikincisi Türk Eğitim Sistemi'ne yeni bir soluk getirmek, olmayanı oldurmadır. 2003 yılında, Dr. Mustafa Aydın ilk vakıf meslek yüksekokulu olan Anadolu-BİL MYO'yu kurmuştur. Eğitim camiası dahil birçok kişinin ve dostlarının vazgeçmelerini söylemesine hatta "Siz çılgınsınız! Biz öğrenci bulamıyoruz. Devlet okullarındaki meslek yüksekokulları ücretsiz olduğu halde tercih edilmezken, siz bu işi nasıl yapacaksınız?" demelerine rağmen Dr. Mustafa Aydın planladığı sistemi hayata geçirmiştir.

Kendisi eğitim sisteminde yaptığı devrimi şu şekilde açıklıyor: "Eğitimde yaşanan tüm bu sorunlar neticesinde, ülkenin sanayi ve hizmet sektöründe isteni-

len düzey ve kalitede eleman yetişemiyor. Hal böyle olunca biz de ne yaptık; "Proje tabanlı eğitim alanı, uygulamadan gelen, bilgiye dokunan, bilgiyi ürüne dönüştüren ana elemanlar yetiştirmek durumundayız." dedik ve Anadolu-BİL Meslek Yüksekokulu'nu hayata geçirdik. İlk kayıt yılımız olan 2003'te, 1994 öğrenci olarak doldurduk. Sadece 6 öğrenci almadık! Yani 2000 kişilik tüm kontenjanı kapattık ve o günden itibaren de Türkiye'nin mesleki eğitimine damgamızı vurduk."

Yıl 2007, Dr. Mustafa Aydın "Uygulamalı Eğitim" ve "Uluslararası standartlarda Eğitim" anlayışını genişletmek amacıyla "Bir Dünya Üniversitesi" kurmayı hedeflemiş ve İstanbul Aydın Üniversitesi'ni hayata geçirmiştir.

"Türkiye'nin en çok tercih edilen vakıf üniversitesi" olan ve yaklaşık beş yüz dünya üniversitesiyle işbirliği bulunan İstanbul Aydın Üniversitesi'nin Mütevelli Heyet Başkanı olan Dr. Mustafa Aydın eğitim faaliyetleriyle birçok ulusal-uluslararası sivil toplum kuruluşunun da yöneticilik görevlerini üstlenmiş ve hâlâ devam eden bu görevleriyle çeşitli uluslararası platformlarda ülkemizi temsil etmektedir.

Dr. Mustafa Aydın hem eğitim hem de sivil toplum faaliyetleri kapsamındaki nitelikli çalışmaları nedeniyle çok sayıda ödülle layık görülmüştür. 2016 yılında İslam İşbirliği Teşkilatı (OIC) tarafından verilen "İslam Dünyasının En İyileri - Yılın Eğitimcisi Ödülü" ile başarılarını taçlandırmıştır.

"Zamanı yöneten her şeyi yönetir"

Dr. Mustafa Aydın'ın bir zaman mühendisi olduğunu gece 03.00'de mesaisinin başladığını kendisini tanıyan herkes bilir. Onun bu yönünü besleyen bir isim de, İbn-i Şüheyd olmuş. Dr. Mustafa Aydın, doktora konusu olan bu Endüslü edip ve şairin kısa bir ömre sığdırdığı onca eserini görünce etkilenmiş. Zaman yönetimi algısının değiştiğini söyleyen Dr. Mustafa Aydın, İbn-i Şüheyd'in üzerindeki etkisini şu sözlerle anlatıyor: "Doktora çalışmamı; Endüslü-

Dr. Mustafa Aydın hayatında başarılı insanları örnek alıyor (Hayrettin Karaca solda)

Dr. Mustafa Aydın'ın
eseri İstanbul Aydın
Üniversitesi, on bir
fakülte, üç meslek
yüksekokulu, otuz
araştırma merkezi
ve 40 bin öğrenciye
sahip

lü bir edip, şair ve devlet adamı olan İbni-i Şüheyd üzerine yaptım. Şüheyd kendi şahsına münhasır, çok önemli ve farklı bir karakter. Hayatımı düzenlerken ondan çok örnek aldım. Kendisinden etkilendiğim ve hayatımda modelleme yaptığım konuların başında ise; 'zaman yönetimi' geliyor. 992-1035 arasında kırk üç yıllık kısacık ömrüne, inanılmaz verimlilikte çalışmalar sığdırmış bir isim İbni Şüheyd! Otuzun üzerinde eser bırakmış. Bu durum bana ciddi bir ışık yaktı. Ben, 'zamanı yöneten her şeyi yönetir!' anlayışında hareket eden bir yapıdayım."

Ve bugün...

Dr. Mustafa Aydın'ın Mütevelli Heyeti Başkanı olduğu İstanbul Aydın Üniversitesi bugün on bir fakülte, üç meslek yüksekokulu, bir yüksekokul, üç enstitü, otuz araştırma merkezi, üç bin beş yüz uluslararası öğrenci, beş yüze yakın dünya üniversitesiyle iş birliği, güçlü sosyal etkinlik yelpazesi, teknolojik tabanlı ve bilişim altyapılı sağlam zemini, birikimli akademik kadrosu ve toplamda otuz dokuz bin öğrenci kapasitesiyle Türkiye'nin en önde gelen üniversitelerinden biri ve son dokuz yılda Türkiye'nin en çok tercih edilen vakıf üniversitesi.

Sonsöz

Türkiye'yi dolaşın, bütün İletişim Fakültelerini tek tek gezin ve sorun; hangi üniversitenin İletişim Fakültesinde bir haber ajansı var? Hangi okul, öğrencilerini daha okul yıllarında tecrübe sahibi yapmayı hedefleyerek gerçek hayata hazırlıyor. İstanbul Aydın Üniversitesi bugün, GÖZ dergimizi hayata geçirdiğimiz, birçok yere de haberler yaptığımız, haber yapmakta pratik kazandığımız ve tecrübeli bir muhabir gibi çalıştığımız bu haber ajansını bünyesinde barındırıyor. İstanbul Aydın Haber Ajansı (İAHA) muhabirlik yapan öğrencilerle doludur. Şık ve hayat dolu olan bu ajansta çalışan her öğrenciye bir masa ve bilgisayar tahsis edilmiştir. Öğrenci tıpkı bir muhabir gibi haber yapmaya gider, insanları tanır, İstanbul'u tanır, Anadolu'yu tanır, edebiyatı tanır, kültürümüzü tanır. Tanır da tanır. Öğrenci öğrenci olmaktan çıkar, iddialı bir haberciye dönüşür.

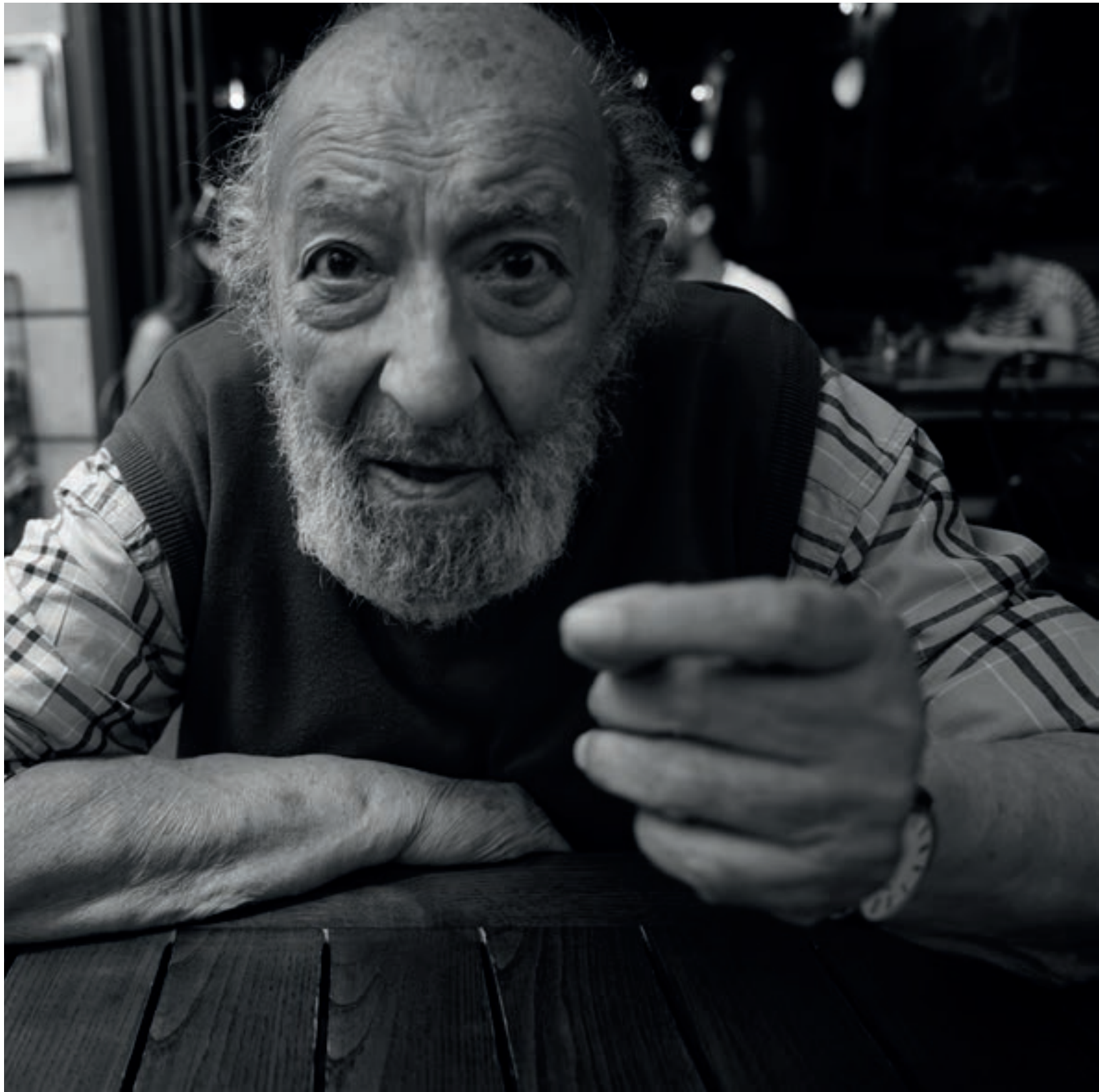
Hiç kuşkuşuz ajansımız Dr. Mustafa Aydın'ın vizyonuyla hayat bulmuştur.

Yazı ● Kayhan Güven
Fotoğraflar ● İAHA Fotoğraf Ekibi

Ara Güler ustamıza merhaba

HİÇ UNUTMUYORUM, İKİ YÜZ ÜÇ YÜZ KİŞİLİK
SINIFA DÖNDÜ DEDİ Kİ: "İŞTE SİZE GÖSTERDİM."
GÖSTERDİĞİ GÖRÜNTÜ AFRİKA'DA YERDE OTURAN
İLKOKUL ÇOCUKLARIYDI. YERE OTURMUŞLAR,
ÖĞRETMENLERİNİ DİNLİYORLARDI, ÖNLERİNDE
TAHTADAN ALFABELERİ VARDI.

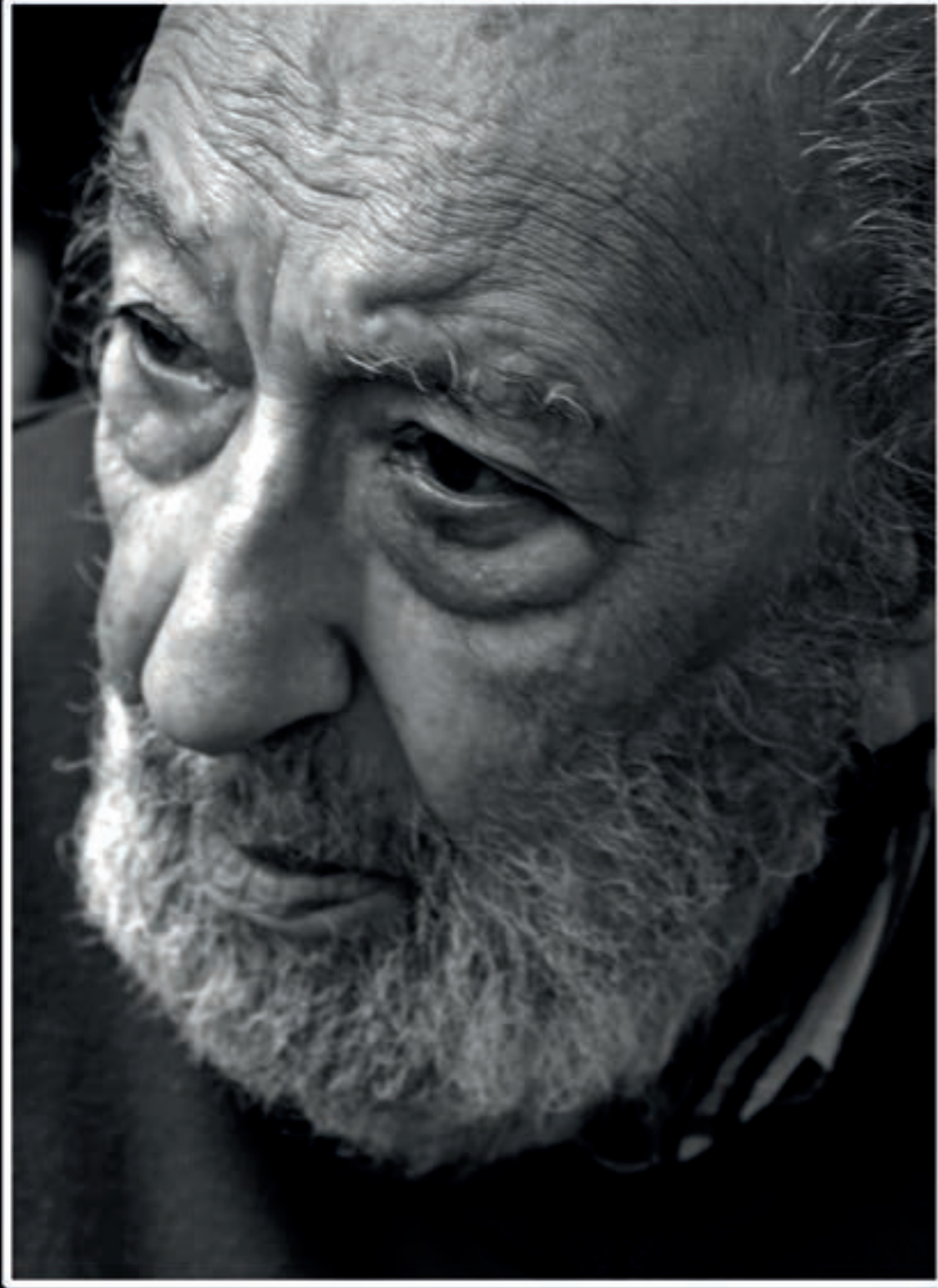

*Ara Güler'i
Beyoğlu'nda
sevdiği kafede
bulduk. İAHA'lılar
kitaplarını
imzalatmak için
sraya girdiler*

Ara Güler Usta, 1980'li yıllarda İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne gelir, üşenmeden Türkiye'de, dünyada çektiği slaytları gösterir; slaytların öykülerini de anlatırdı. "New York'da asansöre bindiğin zaman yanında mutlaka birkaç doların olacak, yoksa bıçaklanabilirsin ha!" Daha dijital fotoğraf dönemi başlamamıştı. Slayt ya da dia dediğimiz pozitif fotoğraflar tek tek slayt makinesine dizilir, sırasıyla gösterilirdi. Koca sınıf çıt çıkarmadan büyük bir merakla gösteriyi izlerdi. Kimi öğrencinin kafasında şu soru dolanıyordu: "Acaba ben de Ara Güler gibi iyi bir fotoğrafçı olabilir miyim? Bu işin sırrı nedir?" Kimi zaman öğrenciler ona sorarlardı: "Acaba hangi makineyi kullansam?" O da yanıtlardı: "Dikiş makinesiyle bile çekebilirsin!" Demek istediği, işin sade-

*Usta, İAHA'luların
objektifleri
karşısında
sıklımadan poz
verdi*

*Kayhan Güven de
ustasıyla olmanın
mutluluğunu
yaşadı*

ce makineyle ilintili olmadığı.

Ara Güler'in fotoğrafçılık yolundaki hayatına Nezih Tavlâş'ın "Foto Muhabiri Ara Güler" kitabından bakalım. Usta, ta çocukluğundan başlayarak hayatını anlatıyor: "Ailem gayet varlıklı bir aile. Beyoğlu'nda ecza deposu sahibinin tek oğluyum."

Durup dururken iyi bir fotoğrafçı olunmuyor.

Almanların dünyayı askeri güçleriyle korkuttukları bir dönemdir.

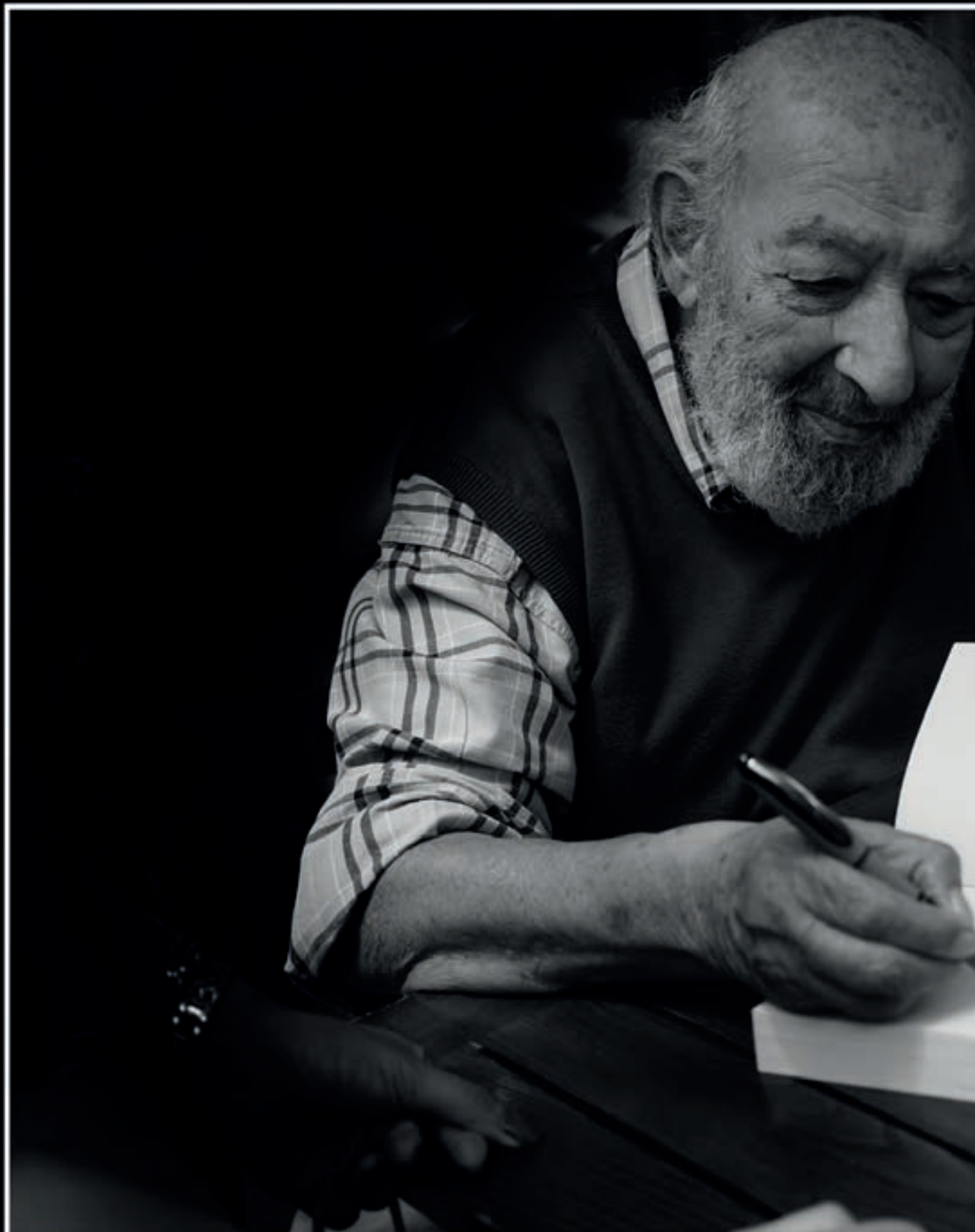
"Gayet iyi hatırlıyorum. Signal adlı bir propoganda mecmuası çıkarıyordu Almanlar, her lisanla ve Türkiye'ye de geliyordu. Şimdi hatırlıyorum, çok etkili harp fotoğrafları neşrediliyordu bu mecmuada. Foto Muhabiri olunca o mecmuayı örnek aldım, hat-ta bu derginin sonradan basılmış kopyası vardır."

Yani durup dururken fotoğrafçı olmuyor insan; Almanların gönderdiği savaş propogandası dergisin-

den ilk derslerini alıyor: 'Fotoğrafla ne anlatılmak isteniyor?' 'Fotoğraf karesinde yer alan ayrıntıların amacı nedir?' 'Fotoğrafı çeken nerede duruyor?' 'Konunun arka planında neler var?'

Daha küçücük yaşlarında ilk dersler hafızaya kazınıyor...Ara Güler'in deklanşörünü güçlendiren önemli bir ayrıntıyı gözden kaçırmayalım: "Eline ne geçerse okuyan ve kendi çapında öyküler kaleme alan Ara, Akşam Postası gazetesinin çocuk sayfasına 'Mahkûm' adlı kısa öyküsünü yolladı. 1946 yılı Mayıs ayında yayımlanan öyküsü, bir ortaokul son sınıf öğrencisinde ender rastlanacak bir hayal gücü ve mantıkörgüsünü içinde barındırıyordu."

Ya sinemanın daha genç yaşlarda ona kattıklarını bir kenara koyabilir miyiz? Babası Dacat Bey, İpekçi Stüdyoları'nın sahibi dostundan rica ederek oğlu Ara'yı yanına çirak olarak kabul etmelerini sağla-

*Ara Güler usta
sıklımadan
gençlere
kitaplarını
imzaladı*

mişti. Stüdyolara girip çıkmaya başlayınca filme bir tutkuyla bağlanan Ara, sinemalara gelen hiçbir filmi kaçırmamaya, ilgiyle defalarca izlemeye başladı. Demek ki öyle veya böyle, Ara Güler her filmle hayatın filme çekilmiş bir kopyasını izliyordu. Kurgulanmış hayatları durmadan izliyor ve imgeleminin bir yerine yerleştiriyordu. Daha sonra fotoğraf makinesiyle sokakta tanıklık edeceği benzer hayat karelerini saptayacaktı.

Sinema macerasından sonra sıra tiyatro macerasına gelecektir.

Babası makyaj malzemeleri de ürettiği için eczane tüm tiyatrocuların uğrak yeri olmuştu.

“Ben çocukluğumda hep tiyatronun içinde büyüdüm. Tiyatro benim ikinci mektebimdi, evimdi tiyatro. O tiyatroların kulisinde, aktörlerin makyaj odalarında, sette dolaşırdım. Aktörlerin makyaj yapmalarını, sıra beklemelerini izler, oralardan ayrılmazdım. Tiyatro sevgim, sanat kuruluşum oradan gelir. Ben hep piyes yazarı piyes rejisörü olmak isterdim.”

Yani çocukluğu, ile gençliği hayatı orasından burasından didikleyen sinema, tiyatroyla geçmiştir. Bir taraftan da okuyan biridir: “Ben klasiklerin neredeyse tümünü yirmili yaşlarımın başına kadar okumuştum.” Şimdi sıra gerçek hayata tanıklık etmeye gelmişti, gazeteciliğe merak sarar. Babasının verdiği parayla fotoğraf makinesi Rolleicord II’yi eline aldığı anda 22 yaşındaydı. Gazetecilik tutkusu büyüyordu, tanıklık ettiklerini paylaşmak istiyordu. İlk fotoğraflarını cemaat gazetelerinin içinde yeri farklı olan Jamanak’da yayımlandı.

Ara Güler Usta gazeteciliğe soyunmuştur ya yazarlarla ilişkisini koparmamıştır. Nuruosmaniye Caddesi’nde Yeni Han’ın ikinci katındaki Yeditepe, Ara için bir açılım olmuştur. Yeditepe’de kimler yoktur ki: Fikret Adil, Orhan Kemal. Yaşar Kemal, Muzafer Buyrukçu, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat, Salah Birsal, Edip Cansever, Cemal Süreya, Sait Faik...

Öte yandan fotoğrafçılığını geliştirmek için zamanı

nın en büyük dergileri Camera ve Leica Photography’i alıp satır aralarına kadar okur ve yayımlanan röportajları dikkatle izler: “Ben de Camera’ı İncil gibi bekliyorum, ya sekiz tane satılıyor Türkiye’de ya beş tane.”

Sonra sıra bir Leica satın almaya gelir. Hayalindeki fotoğrafları ancak Leica ile çekebileceğine inandı. Cumhuriyet fotoğrafçılığının önemli ismi Selahattin Giz’in de bir Leica’sı vardı. Hayran olduğu dünyanın en ünlü fotoğrafçısı Robert Capa’nın da.

Leica’sının künyesi şöyleydi: Leica IIIb, numarası 382418, beyaz gövde, 1938 model.

Ara Güler’in şarj olma dönemine Sabahattin Eyuboğlu’nu da eklememiz gerek. Diyor ki, “Beni yetiştiren adamlardan biridir Sabahattin Eyuboğlu. Yazdıklarından konuşmalarından çok şey öğrenmişimdir. Batı dünyasındaki atmosferi bize getiren bir adamdı. Bizim kuşağa Batı’nın aynasını tuttu.”

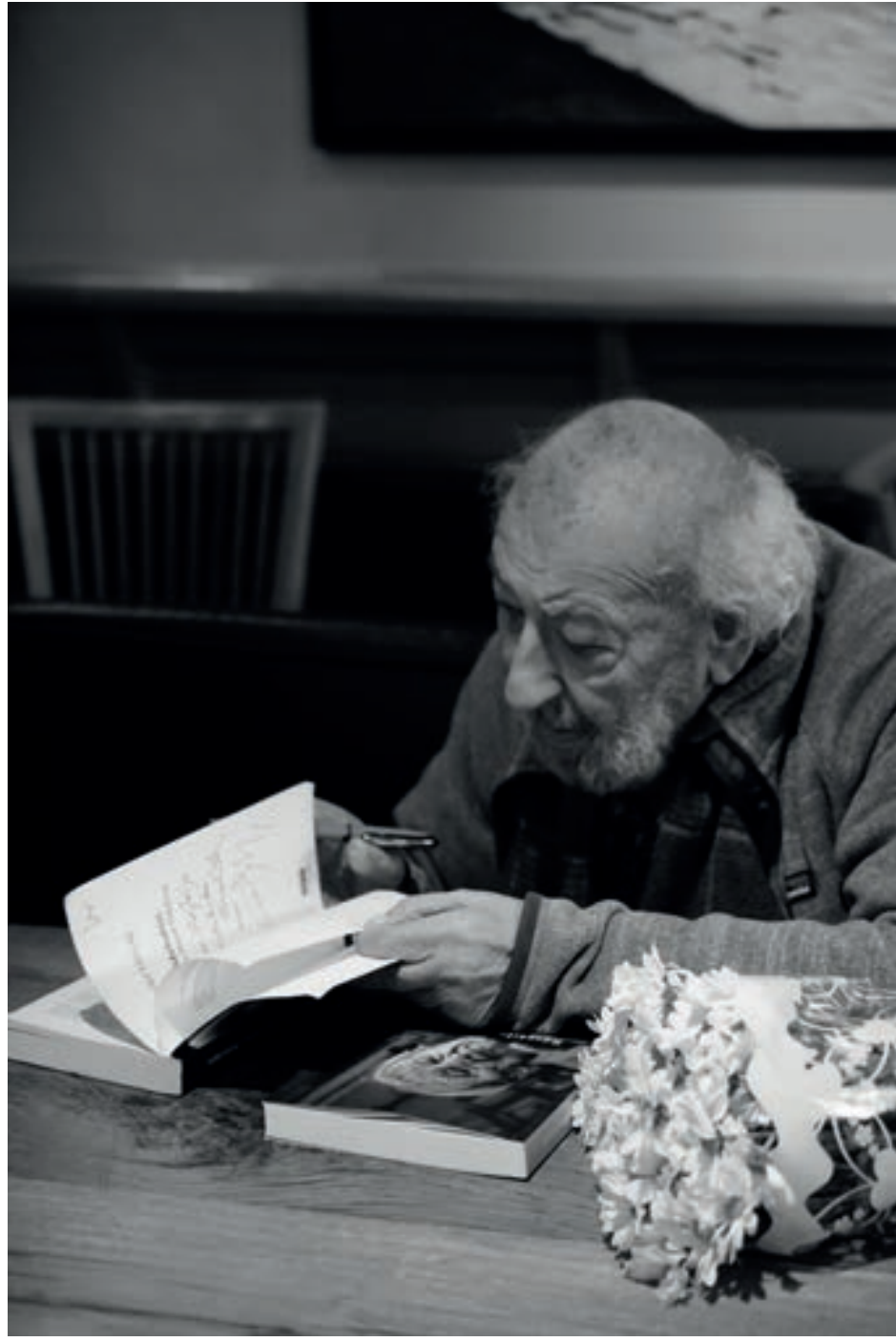
Ara Güler zamanın en çok okunan ve neredeyse her eve giren Hayat dergisinde sayısız röportaj yaptı. Anadolu’yu karış karış dolaştı.

Değindiklerimiz Ara Güler’in neden iyi bir fotoğrafçı olduğu konusunda bir fikir vermiş olmalıdır.

Daha ilköğrenimden başlayarak adım adım çıkmıştır merdivenleri, sonra sürdürmüştür tırmanışını. Afrodisias’ın yeniden keşfedilişi, Nuh’un Peşinde, Filozof Bertrand Russell ile, Picasso, Büyükadalı Chagall, Bitlisli William Saroyan, Çağrı Yaratan Amerikalılar, Aragon Leicasını yönelttiği kimi konulardır. Der ki: “Bir foto muhabirinin işlevi yalnızca olayların gidişini izlemek değil, devrinin yaşamını, sanatını, gelenek ve göreneklerini, insanların nelerle uğraştığını, sevinçlerini, üzüntülerini görsel malzeme olarak ileriki çağlara bırakmaktır.”

Geleceğe bıraktığı sanatçılardan biri de Orhan Kemal’dir.

“(…) O Cibali’de oturuyordu, bense Beyoğlu’nda. İkinin ortasında bir yerde, Galata Köprüsü’nün başındaki Ziraat Bankası’nın önünde buluştuk. Yürürken onu hangi fonun önünde çekeceğimi düşünüyordum.

*İAHA'lular Ara Güler'i
tanımının mutluluğunu
yaşadılar*

*İstanbul Aydın
Üniversitesi
Haber Ajansı
Muhabirleri Ara
Güler ustalarıyla
görüşmelerini bir
fotoğraf karesinde
ölümsüzleştirdiler*

İlkin Şişhane ile Karaköy arasındaki ara sokaklarda çalışan, romanlarındaki insanlara benzeyen insanların içine yerleştirmek istedim onu. Sonra Cibali'deki kahveye gittik. Oradaki arkadaşlarıyla resimlerini çektim. (...) Borsalino şapkalı, beyaz gömlekli, kravatlı başyıldızımı İstanbul fonunda senaryolamak istiyordum. Çekerken boyuna soruyordum ona: "Bu sokaktan çok geçer misin. Kahvenin en çok hangi köşesinde oturursun? Dolmuşa nereden binersin? İşte bütün bunların sonucu çektiğim bu fotoğraflar oldu."

Ara Güler'in peşinde

İstanbul Aydın Üniversitesi Haber Ajansı Muhabirleri dediler ki: "Ustamızı görmek, tanışmak istiyoruz, nasıl yaparız? Ben yıllardır ustayı görmüyordum ama TRT'de Gece Bakışı programını sunan değerli Fuat Kozluklu Ara Güler'i yakinen tanıyor. Değerli Fuat bize bir randevu alacak. Alamadı..."

O zaman biz de dedik ki, şimdilerde Beyoğlu'nun göbeğinde Ara Kafe'de oturan Ara Usta'ya bir baskın yaparız.

Bir yaz sığağında, altı üstüne üstü altına çıkmış Beyoğlu'na çıktık. Bir keşif sonucu ustanın orada oturduğunu öğrendik. Haydi o zaman!

"Beni tanımadınız tabii! Sizinle 1980'li yıllarda ne dersler yapardık İstanbul İletişim'de, ne dijital vardı ne mijital!

Herkes bize bakıyordu, tuttum elini öptüm.

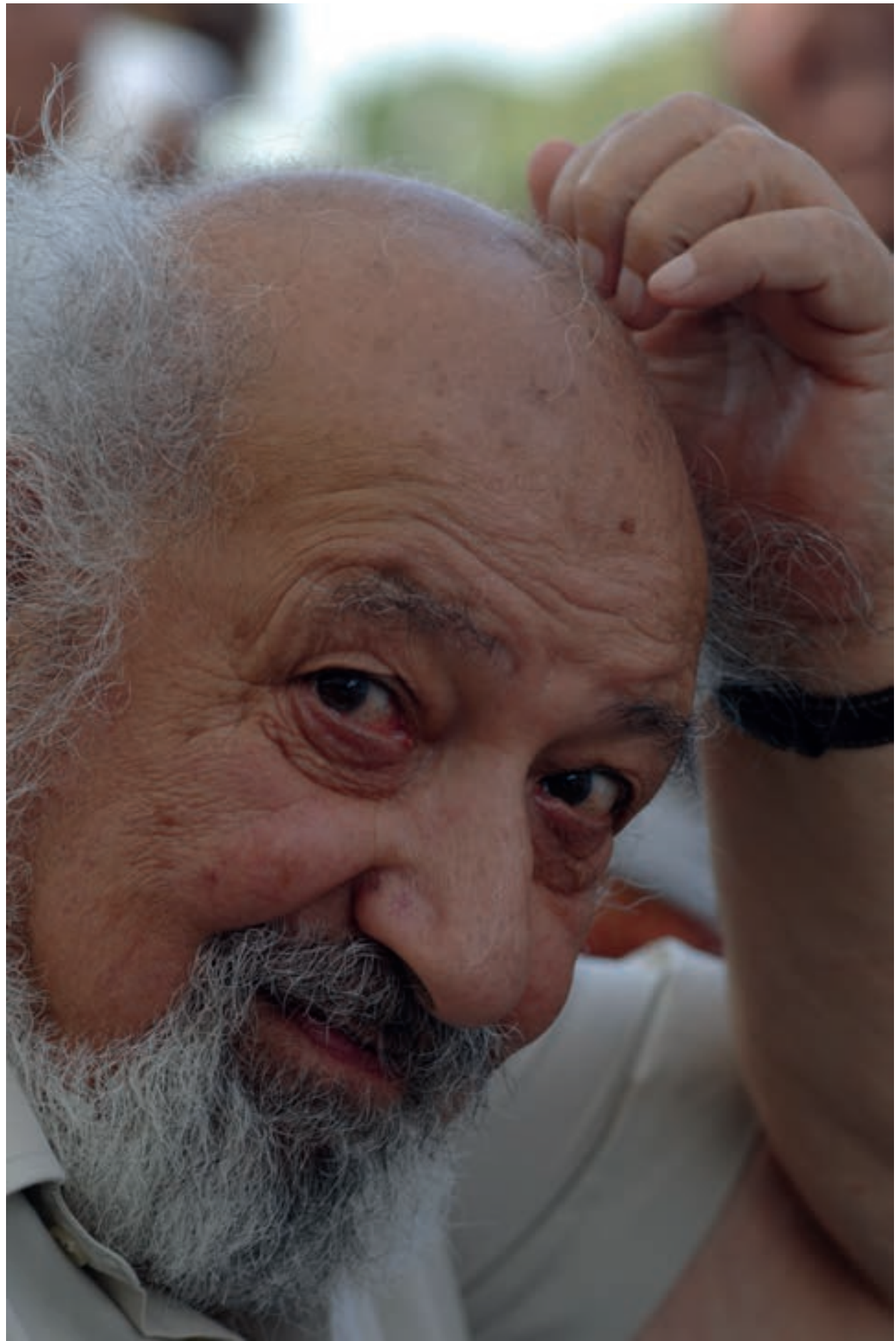
"Biliyorsun değil mi, Leica benim için bir makine üretti," dedi lafın arasında. Arkasına sıralandık, bir konuğuna makineyi verdik, o da "şaşıрын şimdi! dedi ve deklanşöre bastı, Ara Güler ortamızda, tarihe kaldık.

Sonra ona döndüm: "Bizi çeker misin?"

Bizi kırmadı, deklanşöre bastı. Onu konuklarıyla başbaşa bıraktık. Tek tek vedalaştı. Arkamızdan kocaman bir "merhaba" gönderdi.

Altı üstüne üstü altına çıkmış Beyoğlu'na adım attık, çok sıcaktı hava.

Yazı ● Coşkun Aral

Ustam ve Ben

ONU İLK SİİRT'TE ÇOCUKLUK DÖNEMİMDE EVİMİZDE DÖRT GÖZLE BEKLENEN VE PAYLAŞILAMAYAN "HAYAT" DERGİSİNDEKİ RÖPORTAJLARIYLA TANIMIŞTİM. KUZENİM FAHRİ ARAL'IN BANA HEDİYE ETTİĞİ MAKİNEYLE BAŞLAYAN FOTOĞRAF SEVDAMLA İDOLLEŞTİRMIŞTİM.

Dergide yaptığı foto röportajları okur, ince-ler adeta onun rehberliğinde düşlerimde yola koyulurdum. Siirt'te geçen çocukluk dönemimdeki en büyük arzum Ara'nın bu coğrafyaya gelip binlerce yıl öncesine uzanan yaşam izlerini objektifiyle gün yüzüne çıkartırken, onun yanında durmak, ona çiraklık yapmaktı. Hayat dergisinden izlediğim kadarıyla o zaten Anadolu bozkırlarında kayıp uygarlıkların izinde, bizim sadece kaçak çay tabaklarından tanıdığımız komşumuz İran'da Şah'ın dillere destan sarayında Ferah Diba'nın portresini çekiyordu. Dünya siyasetinde o dönem popüler olmaya başlayan FKÖ Lideri Yasser Arafat'ın ilk portresini de onunla okudum; bugünün Etiyopya'sı zamanın Habeşistan'ındaki savaşı da. Geleceğimi onun ayak izlerinden çizeceğimi öngörebilmiş miydim? Sanmam. Belki de hissetmiştim. Ara Güler'le ilk karşılaşmamı hiç unutmam. 1970

1956'da *Time-Life*, 1958'de *Paris-Match*
yakındaki foto muhabirliğini üstlendi.
Aynı dönemde Magnum Ajansı'na katıldı.
1961'de İngiltere'de yayımlanan
British Journal of Photography Year Book
"Dünyanın en iyi yedi fotoğrafçısından"
1962'de Almanya'da "Master of Leica"
Dünyanın dört bir yanında yüzlerce sergi
50'nin üzerinde kitap yayınladı. Bertrand
Arnold Toynbee'den Picasso'ya, Salvador
birçok ünlü kişinin fotoğrafını çekti, onları
Ara Güler'in fotoğraflarının büyük bir bölümü
ABD'de Nebraska Üniversitesi Sheldon K
Boston, Chicago ve New York'ta özel koleksiyonları
Bundan başka Almanya'da, Köln'de Ludwig
Das imaginärische Photo-Museum'da fotoğraflarını sergiledi.
Ayrıca Ara Güler hakkında bir tanesi Münih'te
Almanca olmak üzere 6 adet doktora tezi yazıldı.
Yıldız Teknik Üniversitesi Fahri Doktorası,
Paris Şehir Anahtarı, Lucie Awards Yaşam Boyu
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat
Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kültür Sanat Hizmet Ödülü ve Türkiye Büyük Millet
Üstün Hizmet Ödülü aldığı ödül ve ünvanları.

March ve ...
lendi.
a katıldı.
ear Book, onu
ndan biri" olarak tanımladı.
eica" unvanını kazandı.
e sergi açtı,
rtrand Russell'dan Winston Churchill'e,
lvador Dali'ye kadar
i, onlarla röportajlar yaptı.
bir bölümü Paris'te Ulusal Kitaplık'ta,
don Koleksiyonu'nda, ayrıca
i koleksiyonlarda bulunmaktadır.
Ludwig Museum'da ve
a fotoğrafları sergilenmektedir.
i Münih Üniversitesi'nde
tezi yapılmıştır.
orasi, Fransa Şeref Madalyası,
aşam Boyu Onur Ödülü,
ılığ Kültür Sanat Büyük Ödülü,
m Bakanlığı
e Büyük Millet Meclisi
vanlardan bazılarıdır.

ARA GÜLER CADDESİ

“Şimdi
düşünüyorum
da, Ara Güler’i
tanımak, salt
fotoğrafla
tanışmak değildi”

başlarıydı. Belediye otobüsüyle Aksaray'dan Şişli'ye gidiyordum ve birden İngiltere Konsolosluğu önündeki duraktan biniverdi otobüse. Yanına yaklaştım; bir şeyler söylemek istedim ama dilim tutulmuştu. Öylece kalakaldım. Ardından birkaç yıl sonra Anka Ajansı'nın Cağaloğlu Ofisi'nde çalışan Yüksel Uysal adlı arkadaşım Ara'nın zaman zaman Büro Müdürü Ayşegül Dora'yı ziyarete geldiğini söyleyince, Yüksel'den söz konusu günlerde ofisinde ona yardımcı olmak istediğimi söyledim. Sonrasında mı? Defalarca karşılaştım ama bir türlü konuşamadım. Konuşsam da ne diyecektim ki ona.

Yıllar sonra hayatımdaki dönüm noktalarından biri olan "Kanlı 1 Mayıs" olaylarında, onun temsilcisi olduğu Time Dergisi'nde ilk fotoğrafım çıktığında, arayıp da beni kutlaması! Birden çırağı oluvermem... Onunla dergi sayfalarındaki ilk karşılaşma anımdan beri hayalini kurduğum gerçek olmuştu. Üstelik onunla birlikte devlet adamlarının portre çekimlerinde ışık asistanlığı yapmış, 1000 wattlık sangamların sıcaklığı ile o dönem bu işin ne kadar zor olduğunu öğrenmiştim. Paris'e yerleşmemle birlikte onunla daha sık görüşüyor ve daha fazla sohbet etme ola-

nağı buluyordum. Onun, Gökşin Sipahioğlu'nun ve dostları Abidin Dino'nun ortasında bir yeni yetmeydim ama oradaydım, vardım.

Şimdi düşünüyorum da, Ara Güler'i tanımak, salt fotoğrafla tanışmak değildi. O beni kozmosla tanıştırmıştı. Onun yaşama dair engin bir bilgisi vardı; kimi insanları tanımlayan para, şan, şöhret gibi soyut kavramlar sözlüğünde yer almıyordu.

Özgül ağırlığı yeryüzünün her noktasında aynı olan, var olmakla varlıklı olmak arasında tercihini "insan" olmaktan, "var" olmaktan yana koyan bir ustam var benim. Böyle bir usta herkese nasip olmaz. O, bu topraklarda yüzyıllarca yaşanmış bütün acıların, baskıların tortusunu, beyninden yüreğinin derinliklerine adeta kurşun gibi gömmüş bir yurt sevdalısı. Ustamla ilerleyen yıllarda ilki İstanbul Basın Müzesi, ardından başka galerilerde ard arda ortak sergiler açmış, "Bu Dünya Böyle Dünya" teması ile yeryüzünün farklı coğrafyalarından insanları anlatmaya çalışmıştık. Bu sergimiz sonraki yıllarda Danimarka'dan başlayıp tüm İskandinavya'yı dolaşmıştı. Onun öğrencisi olmak, onunla aynı değerleri paylaşabilmek ne güzel... İyi ki varsın Ara Ustam...

"Onun öğrencisi olmak, onunla aynı değerleri paylaşabilmek ne güzel"

Mülakat ● **Fuat Kozluklu** (TRT Haber)
Fotoğraf ● **Çetin Ekin** (TRT Haber)
Derleyen ● **Başak Nur Gökçam** (İHA)

*“Fotoğraf makineyle
mi çekilir yahu! Yürekle
çekilir yürekle”*

AĞZINDA GÜMÜŞ KAŞIKLA DOĞMUŞ BİR EFSANE ARA GÜLER, MİLLETİN KOKUSUNU ALA ALA VAR OLMUŞ. "VAZGEÇMEK" EYLEMİNİN ONUN HAYATINDA YERİ YOK, OLMAMIŞ VE OLMAYACAK. EN KIZDIĞI ŞEY İSE ONA SORULAN "HANGİ MAKİNEYLE FOTOĞRAF ÇEKMEYİM?" SORUSU. "FOTOĞRAF MAKİNEYLE Mİ ÇEKİLİR YAHU! YÜREKLE ÇEKİLİR YÜREKLE. EN İYİ DAKTİLOSU OLAN EN İYİ YAZAR OLABİLİR Mİ?" DİYEREK KIZIYOR FOTOĞRAFIN MAKİNEYLE ÇEKİLDİĞİNİ DÜŞÜNENLERE DE. ÇÜNKÜ O ÜÇ MİLYON FOTOĞRAFINI YÜREĞİYLE ÇEKMiŞ, ARA GÜLER... ARA KAFEDE GÖRDÜĞÜMDE YANINA USULCA SOKULDUĞUM, EFSANE FOTO MUHABİRİ... MASALLARIN DAİM OLSUN. ALLAH SANA UZUN ÖMÜR VERSİN. MERHABA!

Fuat Kozluklu: Fotoğraf deyince sadece Türkiye'de değil, dünyada bir tek Mars kaldı herhalde belki orada da varsınız?
Ara Güler: "Varız belki..."

Fuat Kozluklu: Ara Güler, hoşgeldiniz.
Ara Güler: "Merhaba!"

Fuat Kozluklu: 35 yıl önce elinizi öpmenin şansını yakaladım. Beni de hiç kırmadınız o günden bu güne. Çok çok teşekkür ederim, sağ olun bizimle birlikte olduğunuz için.

Ara Güler: "Zaten bir röportaj yapmak için hatırlıyorum Sarkis'i sana gönderdim."

Fuat Kozluklu: Malatya'dan beri.
Ara Güler: "Malatya'dan beri..."

Fuat Kozluklu: 1982 ya da 1983'tü.
Ara Güler: "Ben daha eski zannediyordum ama sen öyle dedin."

Fuat Kozluklu: O zamandı benim mesleğe başladığım dönem. Sonra Dünya'nın birkaç kentinde, Amerika'da rahmetli Suna Hanım ile beraber geldinizde, Mehmet Baydur...
Ara Güler: "Tabii."

Fuat Kozluklu: Birlikte güzel günlerimiz vardı. Yine

güzel bir gün benim için. Çok çok teşekkür ederim bizimle birlikte olduğunuz için abi. 90 yaş nasıl bir yaş ?

Ara Güler: "İyi bir yaştır. İyi bir yaştır ama işe yaramaz. Artık bitişin, finalin habercisidir 90 yaş."

Fuat Kozluklu: Neyin finali?

Ara Güler: "Yaşamının finali. İnsanlar iki-üç sene yaşamıyor, anladın mı ? Onun için yani bir şeyin finali vardır. İnsan eskimesi, ihtiyarlaması yüzünden vardır. Dünya'da yaşamasının sebebi budur."

Fuat Kozluklu: Finale hazır mısınız?

Ara Güler: "Finale hazır diye bir şey yoktur, final zaten kendisi gelecekse gelir. Finale sen ancak 'merhaba' çekebilirsin!"

Fuat Kozluklu: Nasıl hissediyorsunuz, 90 yıl nasıl geçti?

Ara Güler: "Doksan yıl... Verimli geçti benim doksan yılım. Ben bütün Dünya'yı gezdim yahu. Yani gitmediğim iki tane yer var Dünya'da. Bir tanesi Arjantin, bir tanesi Brezilya, bir tanesi de yine oralarda bir yerlerde. Güney Amerika hariç bütün Dünya'yı gezdim abi."

Fuat Kozluklu: Peki pişman mısınız? Keşke diyor musunuz?

Ara Güler: "Ya hiç pişman olur muyum?"

Fuat Kozluklu

Bizim görmediğimiz çok şey gördünüz. Çok insanlarla tanıştınız. Sizin “şunları hiç unutamam” diyeceğiniz insanlar vardır. Siz daha çok halktan beslenen bir foto muhabiri oldunuz. Şöhretleri pek haz etmediniz ama onları da fotoğrafladınız.

Ara Güler

Ama onlar da bana yardımcı oldular. Mesela düşünsene Picasso ile röportaj yapmak, Salvador Dali ile röportaj yapmak, Chagall ile röportaj yapmak ne demektir ya

Fuat Kozluklu: Oraları görmediğiniz için diyorum...

Ara Güler: “Haa onları görse de görme de olur. Mesela Timor Adasını biliyorsun. Yok efendim bilmem neyi bilmem neyi biliyorsun. Okyanusya’da bir tek kıtanın bilmem neresine kadar gitmişsin. Ne olacak Arjantin’i görse? Arjantin’i bin kişi görmüş. (gülüyor)”

Fuat Kozluklu: Bizim görmediğimiz çok şey gördünüz. Çok insanlarla tanıştınız. Sizin “şunları hiç unutamam” diyeceğiniz insanlar vardır. Siz daha çok halktan beslenen bir foto muhabiri oldunuz. Şöhretleri pek haz etmediniz ama onları da fotoğrafladınız.

Ara Güler: “Ama onlar da bana yardımcı oldular. Mesela düşünsene Picasso ile röportaj yapmak, Salvador Dali ile röportaj yapmak, Chagall ile röportaj yapmak ne demektir ya?”

Fuat Kozluklu: Çok şey demek. Tarif edemiyoruz bile.

Ara Güler: “Yani bunlara erişebildim. Kendi gücümle, veyahutta bilmem neyle, koneksiyonlarla filan falan derken vaziyeti topladık yani.”

Fuat Kozluklu: Ara Güler ile röportaj yapmak, bir gazeteci ama onunla röportaj yapmak hiç öyle kolay bir şey değildir. Herkes bunu söyler, zor der. Ben hem zor hem de aynı zamanda çok keyifli olduğunu düşünenlerdenim. Ama hep heyecanlanıyorum. (gülüyor). Biraz da muzip bir adamsınız siz, şakacısınız,

ironi... Biraz da hafif böyle küfürü seviyorsunuz. (gülüyor) Ama bu yayında aman ha, yok di mi bu yayında olmaz ? (gülüyor)

Ara Güler: “Yok yok yok ... (gülüyor)”

Fuat Kozluklu: Sevenleriniz sağlığını merak ediyor, ediyordur da. Hemen öyle başlayayım, giriş yaptık ama başlangıç şimdi olsun. Nasılsınız hocam ?

Ara Güler: “İyiyim, bomba gibiyim!”

Fuat Kozluklu: Devam mı çekmeye?

Ara Güler: “Tabii tabii tabii...”

Fuat Kozluklu: En son neyi çektiniz ?

Ara Güler: “En son ne çektim, vallahi unuttum ne çektiğimi ama... (düşünüyor)”

Fuat Kozluklu: Yaş günü pastanızı filan?

Ara Güler: “Ya bırak onları ! Şey röportaj olarak düşünsem, mühim bir şahıs çekmedim ama yani aktüaliteyi takip ettim yani.”

Fuat Kozluklu: Siz çektığınız için mühim olmuştur o. Ama ilk neyi çektiniz ?

Ara Güler: “İlk neyi neyi?”

Fuat Kozluklu: Gazeteci olarak.

Ara Güler: “Ha ilk olarak çektığım resmi mi soruyorsun?”

Ara Güler, Fuat Kozluklu'ya fotoğraf dünyasını anlattı

Fuat Kozluklu: 1950'lerde başladınız değil mi ?

Ara Güler: "Öyle öyle, daha evvel belki. Abi ilk çektiğim röportaj, Ticaniler vardı o zaman, tarikat. Atatürk'ün heykelini kırmıştı. Yazı işleri müdürüm beni oraya gönderdi, dedi ki 'Ticaniler Gümüşsuyu'ndaki heykeli kırmışlar Atatürk'ün. Git onu çek getir,' dedi. İlk çektiğim fotoğraf budur."

Fuat Kozluklu: Ya da inancı yanlış yorumlayanlar, tarikatlar böyle değildi. Bütün tarikatlar için söylemiyorsunuz bunu.

Ara Güler: "Ya işte o zamanki Ticaniler. O zaman varmış. Şimdi var mı yok mu belli değil. Anladın mı? Tabi biz gazeteci olarak doğuyoruz, o zaman da gözümüz dışarıda. Ben şimdi sana bakarken oradaki evi de görüyorum."

Fuat Kozluklu: Bu köprünün temelini atıldığını da gördünüz, bittiğini de gördünüz, fotoğrafladınız.

Neyi ifade ediyor sizin için bu köprü ?

Ara Güler: "Bu köprü mü ? Sen biliyor musun ki bu köprünün bendeki hayali başka bir şeydir. Yahu köprü bağlanıyor, bağlanacak. Yani şimdi esasında şu gördüğün tel var ya üzerinde tel (köprüyü gösteriyor) tel bağlandı. Onun üzerinde dört kişi yürüdü, bir tanesi bendim. Bir uçtan bir uca, Avrupa'dan Asya'ya yürüyerek geçen adam. Kimsenin aklına gelmedi bu zamana kadar bu röportajı yaptırmak. Anladın mı? Yani yalnız ben değilim, daha dört kişi daha var diğer tarafta. Yani bunun gibi olaylar var."

Fuat Kozluklu: Sizin bir cami fotoğrafınızdan hareketle o zaman devam edelim. Edirne'de çektiğiniz bir fotoğraf.

Ara Güler: "Hıhı, Edirne'de evet."

Fuat Kozluklu: Edirne'de kimse öyle bir fotoğraf çekemedi, çekemez de.

Ara Güler: "Çünkü ben o resmi bir tane çekmedim ki. Bir sürü çektim, bütün bir hafta filan o camiyle uğraşım. İçerdeki ışığı yaktırtım, yok efendim dışardaki bilmem neyi yaptırtım. Başka yerden refleksiyon geldi, yok efendim onu tutturdum, yok efendim başka şeydir, onu kompanse etmeye çalıştım ve güzel oldu o resim."

Fuat Kozluklu: Çok güzel oldu... (gülüyor)

Ara Güler: "Ama basılmadı da, şurada basılmadı da, basılmadı..."

Fuat Kozluklu: Muhtemelen müzenizde göreceğiz onu.

Ara Güler: "Yani müzede görürsün, filan falan anladın mı?"

Fuat Kozluklu: Diğer kareleri diyorum. Kareleri diyorum, ben gördüm o diğer kareleri di mi ?

Ara Güler: "Evet evet..."

Fuat Kozluklu: Toplum yani kamuoyu tek bir fotoğrafı biliyor ama onun diğer parçalarını, diğer karelerini görecektir, diğer serilerini görecektir.

Ara Güler: "Çünkü aslında fotoğraf bir tek kare değildir, bir sürü karedir. Aslında insanın beyninde oluşur. Sonra onu ararsın ve yakaladığın zaman da memnun olursun."

Fuat Kozluklu: Saatlerce beklediğinizi biliyorum. Köpek geçsin, bir kedi geçsin, ışık şöyle düşsün diye.

Ara Güler: "Tabii ya. Bir resmin içinde bir canlı olmazsa sanki rahatsız oluyorum. Anlıyor musun? Mesela bir sokakta sen bekliyorsun. Güneşi iyi, her şeyi iyi, yandan düşüyor falan filan. Bir cam da parlıyor öbür taraftan."

Fuat Kozluklu: Siz aynı zamanda kültürlerin gözü, sesi olmuş birisiniz. Yani 1950'den bu yana geçen sürede baktığımızda Türkiye'nin belgeselcisi oldunuz. Türkiye'nin tarihinin, kültürünün, sosyo-ekonomik dengelerinin, özellikle de Anadolu'ya çok hizmet ettiniz, Doğu Anadolu'ya...

Ara Güler: "Ettim ama işe yarıyor mu, yaramıyor mu belli değil."

Fuat Kozluklu: Hissetmiyor musunuz hiç ? Yaradığını...

Ara Güler: "Ben hissediyorum, benim gibi başka adamlar da hissediyor fakat çoğunluğu etmez. Çoğunluğunun okuma yazması yok yav!"

Fuat Kozluklu: Bana hediye ettiğiniz fotoğraf, iki fotoğraftan birisi. Biri Ağrı Dağı, bir loş ışık, eteklerinde bir kerpiç evin ışığı...

Ara Güler: "Evet, ay ışıklı bir herif geliyor."

Fuat Kozluklu: Onun öyküsünü paylaşır mısınız ?

Ara Güler: "Yahu bir röportaja gitmiştik. O röportajda yolumuz Doğu Beyazıt'a düştü. Doğu Beyazıt'ta kalacak bir yer bulmak lazım. Dört kişi miyiz, beş kişi

miyiz nedir yani."

Fuat Kozluklu: Sene?

Ara Güler: "Kim bilir kaçtır ya. Hatırlamam ama 60'lı seneler filan. Karayollarının lojman hattına geldik. Çünkü bize yardımcı olan, bak sana doğrusunu söyleyeyim, gazetecilere en çok kim yardım eder ? Karayolları ! (Gülümüyor) Çünkü araba alırsın. Ordu ! Çünkü teyyare istersin, yok bilmem ne istersin cartı curtu. Hatta beni bir yerden bir yere götür dersin filan falan. Anladın mı, yani böyle çok olmuştur, çok iyi hatıralarım vardır."

Fuat Kozluklu: Bir de benim evin duvarını boydan boya kaplayan fotoğrafınız. Fatih'e çok teşekkür ediyorum burada, onun da çok çabaları oldu, bunlarda emeği oldu. Sirkeci'deki fotoğraf (heyecanla söylüyor). Herhalde sizin de hayatınızda en önemli kare diyerek...

Ara Güler: "Hangisidir o?"

Fuat Kozluklu: At...

Ara Güler: "Atlı araba ? O o kadar mühim mi ? (gülümüyor) Mühim tabii... Tabii, evet. Peki Fatih ile neye bağladın onu ?"

Fuat Kozluklu: Fatih, o fotoğrafların basılmasında bize çok yardım etti. Sizin de gidip imza atmanız...

Ara Güler: "Yardım?"

Fuat Kozluklu: Evet. Fatih sizin hayatınızda özel bir yere sahip, onun için.

Ara Güler: "Çok mühim bir yere sahip, çokk!"

Fuat Kozluklu: Ve kitabınızı, en son kitabı Fatih ile beraber hazırladınız. O kitaptan da söz eder misiniz? O kitap sizin için ne ifade ediyor?

Ara Güler: "O kitabı maalesef, maalesef değil yani iyi ki yaptık bir kere. Sebebi: O hem İngilizcedir hem Türkçe'dir. Bir lisan zorluğu yoktur yani aslında bakarsanız, iki lisan. O bütün bir biyografiyi yani be-

nim hayatımdaki mühim anları, anladın mı? Çekmişim, çekmiş, çekmişiz filan falan. Onları Fatih buldu. Fatih'in aklına geldi benimle böyle bir kitap yapmak."

Fuat Kozluklu: Fatih Aslan'ın aklına geldi. Ve hiç biyografi kitabınız yoktu bugüne kadar.

Ara Güler: "Vardı..."

Fuat Kozluklu: Ama bu şekilde, aile albümünü de içeren?

Ara Güler: "Ama bu çok güzel oldu çünkü düşün ki böyle yaşayacaksın, gözün görecektir, yorumlayacaksınız. Burada üç olay var, arada."

Fuat Kozluklu: Çok sürdü mü onu hazırlamak? Fatih ile uzun yıllara dayanan bir yolcuğunuz var, arkadaşlığınız var, çalışma dostluğunuz var.

Ara Güler: "20 sene! Veyahut 18 sene. Öyle sene yani, anladın mı?"

Fuat Kozluklu: Yazıları siz kaleme aldınız, yol gösterdiniz...

Ara Güler: "Evet, evet..."

Fuat Kozluklu: Dedenizden başlayıp bugüne uzanan bir yolculuğu anlatıyor. Fotoğraflarla birlikte yazılar da var. Bu arada sizinle ilgili yazılmış eserlerin sayısını bilmiyor kimse. Doktora tezleri var.

Ara Güler: "6-7 tane doktora tezi var, bir kere ayrı ayrı üniversitelerin, anladın mı?"

Fuat Kozluklu: Yurtdışında var.

Ara Güler: "Yurtdışında var. Anladım, bir sürü var."

Fuat Kozluklu: Kaç kitabınız var hocam? Fotoğraf albümünüz?

Ara Güler: "Fotoğraf albümüm 56 tane zannediyorum. Ama şimdi çoğu ikinci baskı, üçüncü baskı anladın mı? Mesela bir tanesinin dokuzuncu baskısını hatırlıyorum."

Fuat Kozluklu: Kaç milyon fotoğraf?

Ara Güler: "Bilemem abi. Biliyorsun, tık tık tık gidiyor artık şimdiki fotoğraf."

Fuat Kozluklu: Dijital teknolojiyle beraber. Ama siz banyo edilen, rulolu film döneminden geliyorsunuz.

Ara Güler: "Hah, o zamandan geliyorum. Yani ben aslında çok büyük iş beceririm ha."

Fuat Kozluklu: Ben iki buçuk- üç milyon diye hatırlıyorum, bir sohbetle öyle söylemişsiniz.

Ara Güler: "İki- üç milyon fotoğrafım var ya. Bilemem! Kimse bilmiyor."

Fuat Kozluklu: Ne olacak o fotoğraflar?

Ara Güler: "Ne olacak, işte bir yerde bir arşive girecek. Ben öldükten sonra onu kullanacaklar, artık Türkiye'nin malı olacak."

Fuat Kozluklu: Bir ara vakıf kurdunuz, vazgeçtiniz...

Ara Güler: "Onlar olmuyor abi ya ! Çünkü Dünya'nın yarısı boşlukta yüzüyor da onun için. Herkes bir şey ümit ediyor. Tabii!"

Fuat Kozluklu: Siz paraya düşkün birisi miydiniz? Nasıl biriydiniz?

Ara Güler: "Paraya düşkün olmama lüzüm yoktu çünkü zengin çocuğuyum. (gülümsüyor)"

Fuat Kozluklu: Öyle mi? Çok mu zengindiniz?

Ara Güler: "Çok büyük zengin değil ama zengin."

Fuat Kozluklu: Gönlünüzü biliyorum, orası inanılmaz bir servet. Ama cüzdandan da iyiydi diyorsunuz.

Ara Güler: "E babamın cüzdanı iyiydi yani. Hiçbir zaman parasız kalmadık. Büyükada'da büyüdüm, Suadiye'de büyüdüm. Efendim oralarda oturdum, ne bileyim. Ne istersem olmuştur yani."

Fuat Kozluklu: Yani ağzında gümüş kaşıkla dünya-

Fuat Kozluklu

Hiç bu fotoğraflarla belki savaşların önüne geçerim ya da durdururum diye düşünerek hareket ettiniz mi?

Ara Güler

“

Ben bunları çekeyim de insanlar görsün, vazgeçsin diye düşünmüşümdür fakat olmamıştır abi! Olmayacaktır da... ”

ya gelmiş derler.

Ara Güler: “He işte aşağı yukarı.”

Fuat Kozluklu: Peki babanızın aynı zamanda bu topraklar için cephede olduğunu da biliyorum ben.

Ara Güler: “Olduğu zaman var.”

Fuat Kozluklu: Söyler misiniz, Çanakkale !

Ara Güler: “E Çanakkale işte. Çanakkale harbinde. O zaman eczacı mektebine giden adamlar, sıhhiye eri olarak çalışıyorlar. Anladın mı ? O arada da cihan harbi çıkıyor işte. Sıhhiye er var. Yaralıları taşıyorlar, yok bilmem ne hastanede bir sürü hikaye var, böyle şeyler. Yani eczacı oldu da eczacı olmak şey oldu yani, mecburi oldu.”

Fuat Kozluklu: Hayati bir konuydu.

Ara Güler: “Tabii...”

Fuat Kozluklu: Sizin askerlik anınız var mı ?

Ara Güler: “Var tabii, olmaz olur mu?”

Fuat Kozluklu: Böyle en çok etkilendiğiniz, unutamadığınız bir askerlik hatırası?

Ara Güler: “Şimdi kaçınıcı bölük filan numaralarını

unuttum da ama piyade subayıydım ve bindirilmiş jandarma ekibiydim. Bütün Trakya'da aşağı yukarı benden başka kimse yoktu o kadar gezen. (gülümsüyor). Altında bir cip arkasında da bir bölük gezerdik. İşte ne bileyim, orası kontrol edilecek, şurası edilecek filan falan. Ettiğinde bir şey değil ha!"

Fuat Kozluklu: Makine var mıydı, fotoğraf makinesi? (gülümsüyor)

Ara Güler: "Lazım olduğu zaman söylerlerdi bana. O zaman makine alırdım yanıma. Bir de vardı ki bilmemiz lazım. Anladın mı ? (gülümsüyor)"

Fuat Kozluklu: Anladım. (gülüyor)

Ara Güler: "Onlara dikkat etmek lazım ama sen etmeyeceksin, senin komutanının etmesi lazım."

Fuat Kozluklu: Şimdi çağınızın tanıklığını yaparken sosyolojik, kültürel ve de ekonomik tarihimizi de armağan ettiniz bizlere. Çok değerli bir hazine aynı zamanda...

Ara Güler: "Fotoğrafı diyorsun."

Fuat Kozluklu: Evet. Bilinçli bir odaklanma mıydı bu? Bir tarihi, yaşadığınız çağı.

Ara Güler: "Yahu ben öyle doğdum."

Fuat Kozluklu: Hayır, çok zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geliyorsunuz.

Ara Güler: "Çok zengin de değil ama..."

Fuat Kozluklu: Zenginsiniz...

Ara Güler: "Zenginim, zenginim... Büyüka'da

yazlığa gidiyorsun, yok efendim Suadiye’de otu-
yorsun. Babanın arkadaşları hepsi milletvekili.”

Fuat Kozluklu: Evde bakıcı var. Yemek hazırlayan
biri var.

Ara Güler: “Evde bakıcı var, bilmem ne, hizmetçi
var.”

Fuat Kozluklu: Benim için çok çok zenginsiniz. Bu
boyutuyla baktığım zaman. (karşılıklı gülüyorlar)
Yani ama odaklandığınız bu toplumun gerçeği. O yıl-
lara baktığımızda...

Ara Güler: “Ama ben yine başka şeyler yapabilir-
dim, onu yapmadım. Türk Milleti için millete baktım
ya! Milletın kokusunu aldım ben! Anladın mı? Onu
unutmuyorum. O benim zenginliğim işte. Yani ben
öldükten sonra zenginlik benimle beraber gidecek.
Mesela ne bileyim ne olacak. Fotoğraflar arşive gi-
recek. Şey bilmem neye girecek, bilmem ne filan fa-
lan. Adıma müze oldu filan falan. Fakat sen varsan o
var. Ama sen yoksan yok gibi gözüktür.”

Fuat Kozluklu: Siz hep var olacaksınız, bunu bili-
yorsunuz.

Ara Güler: “Derler...”

Fuat Kozluklu: Öyle mi ? Ama yaşarken hissetti-
ğiniz, uzun yıllardır hissettiğiniz bir duygu var. Siz
efsanesiniz, insanlar sizi görünce heyecanlanıyor,
kucaklıyor, elinizi öpüyorlar.

Ara Güler: “Ama daha sonra olacak mı?”

Fuat Kozluklu: Bundan bence hiç şüpheniz olma-
sın... Müthiş bir hayat sürdürdüğünüzü düşünüyorsu-
nuz değil mi?

Ara Güler: “E düşünüyorum çünkü dünyanın her ye-
rini gezdim ya!”

Fuat Kozluklu: Ama içinizde ukde var mı ? Keşke,
bir tarafı diyor musunuz, eksik kaldı bazı şeylerin...
Kendi öz hayatına ilişkin.

Ara Güler: “Arjantin’e gitmek yahu!”

Fuat Kozluklu: Özel hayatınızda düşündünüz mü?
Yani zaman zaman bir çocuk vurgusu yaparsınız,
çünkü ben biliyorum.

Ara Güler: “Çocuğum olsun mu ? İsterdim evet ama
olmadı.”

Fuat Kozluklu: Vakit mi bulamadınız ? Hep geziyor-
dunuz çünkü. Dört savaş bir de ayrıca.

Ara Güler: “Evet bir de dört savaş var. O savaşlar
enteresandı zaten. Mesela Cava Denizi Savaşı, hiç
Cava denizini duymuş musunuz?”

Fuat Kozluklu: Yok...

Ara Güler: “Mesele Endonezya’nın ta ucunda bir
yerdir. Şimdi orada dört bin ada var. Dört binin
iki bini Müslüman, gerisi Hıristiyan. Bu iki grup
birbirini yiyor. Şimdi ordaki talebeler bu şey için-
de duruyor ve bir tanesi bana balta oldu. Nereye
gitsem karşıma çıkıyor, bilmem ne filan falan.
Bunlar hep dışarda oluyor, içeride değil. Anladın
mı? Ve dediler ki gel bizimle bu Cava denizine
filan falan. Cava Denizi Harbi. E bunların çoğu
Çin’li minli filan falan anladın mı? Şimdi biz git-
tik oralara, fakat harp korkunç bir şeydir biliyor
musun ?”

Fuat Kozluklu: Korktunuz mu hiç?

Ara Güler: “İçinde olursan, korkmuyorsun.”

Fuat Kozluklu: Garip bir duygu.

Ara Güler: “Evet. İçinde olunca korkmuyorsun abi!
Vızık ediyor ya, anladın mı? En fazla adam gibi ben
de ölürüm diyorsun.”

Fuat Kozluklu: En çok korktuğunuz?

Ara Güler: “En çok korktuğum harp Beyrut’ta.”

Fuat Kozluklu: Lübnan iç savaşı... Buraya kadar mı
dediniz artık?

Ara Güler: “Yok buraya kadar demedim hiçbir zaman. Gene demem. Yarın sabah harp olsa, tabii bir yerden beni çağırırsalar da deseler ki işte sana şu kadar müddet veriyoruz, git röportaj yap, yaparım, niye yapmayayım. İşim bu!”

Fuat Kozluklu: Bir işe yaradı mı ? İnsanlık savaşmaya devam ediyor, oradan çektiğiniz bir kare fotoğraf, birkaç kare fotoğraf etkileyebildi mi ? Yani bir Vietnam’daki Napalm’da yanan çocukları hatırlıyorum. Nick Ut’un çektiği fotoğraf.

Ara Güler: “Ha mesela şimdi onlar kadar şey olmadı ama mesela bir Josef Koudelka kadar, daha iyi harp fotoğraflarım var. Daha başka şeyleri de var. Hani insanlığın dramını çekmeye kalktık. Anladın mı ? İnsanların nasıl böyle birbirleriyle didiştini... Dünyanın maalesef en fena yarattığı insanlardır. İnsanlar birbirini öldürür, insanlar beş kuruş menfaati için ne bileyim birine yapmayacak şeyler yapar filan falan. İnsanlar budur yani.”

Fuat Kozluklu: Hiç bu fotoğraflarla belki savaşların önüne geçerim ya da durdururum diye düşünerek hareket ettiniz mi?

Ara Güler: “Ben bunları çekeyim de insanlar görsün, vazgeçsin diye düşünmüşümdür fakat olmamıştır abi! Olmayacaktır da...”

Fuat Kozluklu: Olmayacak... Sizin bize hediye ettiğiniz, insanlığa hediye ettiğiniz, değerli birkaç fotoğrafınızı da anımsatmak istiyorum. Nemrut- Komagene Krallığı. Adıyaman- Malatya üzerinden gidince binlerce metre yükseklikte, bugün hâlâ ayakta, çok şükür. Aynı zamanda siz Ağrı Dağı’nda - rivayet olunuyor - ‘Nuh’un Gemisi’nin İskeleti’ İlk sizinle birlikte dünya duydu. Biraz bizi o günlere taşıyabilir misiniz ?

Ara Güler: “Şimdi esasında bana o fotoğrafı, ordu verdi. Ama ordunun çektiği şey değil. Ordu bir ucundan bir ucuna teyyareyi gönderir, her altı ayda bir. Tayyare Kars’tan başlıyor, İstanbul’a geliyor,

Edirne'ye gidiyor, Edirne'den geri gidiyor, bir böyle bütün Türkiye taranıyor. Bu nereden nereye yol değiştiği, yollar nasıl değişti, ne oldu bilmem neyi filan falanı yazar."

Fuat Kozluklu: Topografik yapıyı...

Ara Güler: "şimdi bu işi yaparken, yüzbaşı Durupınar diye biri vardı. Harita Genel Müdürlüğünde. O geldi beni buldu. Dedi ki 'Ara Güler, biz aşağı yukarı birbirimizi tanımayız fakat şimdi tanıyoruz. Ben sana bir resim verdim, ordu da ona evet dedi çünkü siz en büyük mecmuasınız.' Hayat mecmuası. Hayat mecmuasına Türk ordusu o hava fotoğrafını hediye etti. Dedim ki ben bunun hakikisini çekeyim ya! Gittim Ragıp Gümüşpala'ya dedim ki böyle böyle abi, al oku dedim. Time'dan gelen şeyi gösterdim, ben sana bir tayyareyi vereyim dedi, sen git dedi çek gel dedi. (gülüyor) ve gittik orada yeri bulduk, o gördüğün res-

mi çektim. Her yerde çıkan resim ondan sonra işte yüzbaşı Durupınar da ismimiz ortaya çıktı. Öyle bir sürü masal var be..."

Fuat Kozluklu: Ben konduramıyorum bu soruyu ama bir gün veda vakti geldiğinde, hepimiz için olacak bir şey nasıl olmasını arzu edersiniz. Ondan önce hangi fotoğrafı çeksem dersiniz?

Ara Güler: "Mars'ın fotoğrafını çekerim."

Fuat Kozluklu: Gönderelim mi sizi? Gider misiniz ?

Ara Güler: "Valla gönderseler giderim... (gülüyor)"

Fuat Kozluklu: Bıktınız mı bu dünyadan?

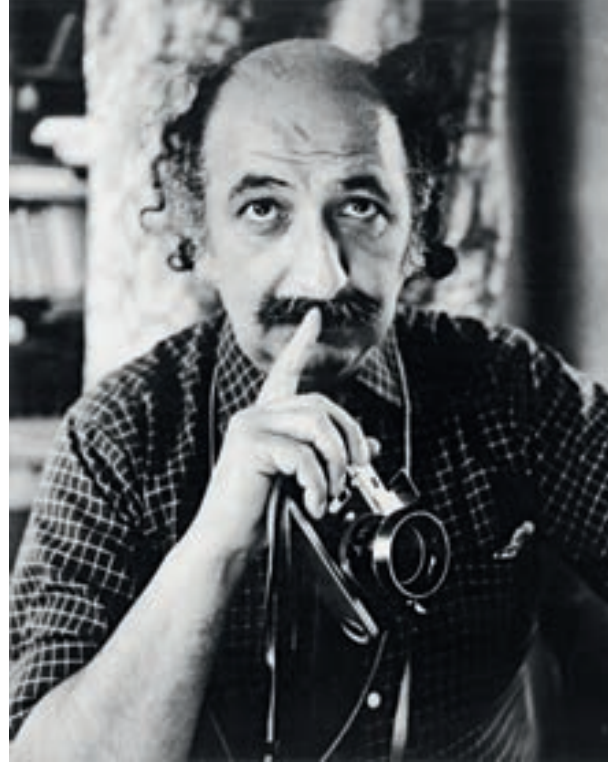
Ara Güler: "(Gülüyor) Hayır ya! Niye bıkeyim ya!"

Fuat Kozluklu: O zaman Allah uzun ömür versin.

Ara Güler: "MERHABA!"

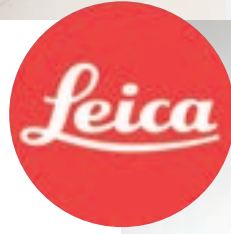

Usta fotoğrafçı insanlarla bir araya gelmeyi seviyor

Leica'sız bir Ara Güler düşünülebilir mi?

ARA GÜLER HAYALİNDEKİ FOTOĞRAFLARI ANCAK LEICA İLE ÇEKEBİLECEĞİNE İNANDI, ÇÜNKÜ USTALARI HEP LEICA KULLANIYORDU. CUMHURİYET DÖNEMİ FOTOĞRAFÇILIĞININ EN ÖNEMLİ İSMİ SELAHATTİN GİZ'İN DE BİR LEICA'SI VARDI.

Ara Güler hayatını anlatırken (bkz. Nezh Tavlş, "Foto Muhabiri Ara Güler") "Hep fotoğraf kitaplarına bakıyorum. Hep enternasyonal işlerde gözüm. Bir sürü foto muhabiri gibi gözü kapalı kalmadım ben. Selahattin Giz, Leica çalışıyor. Namık Abi var Leica çalışıyor. Dedim ben de Leica çalışacağım. O aralarda bir Leica aldım. İlk Leicam olduğu için söylemek lazım, künyesi şöyleydi, Leica IIIb, numarası 382418 ve beyaz, 1938 modeli filan."

Bütün röportajlarının neredeyse tümünü Leica ile çekti Ara Güler...Leica, netlik mekanizmaları uzmanı Oskar Barnack tarafından icat edilmişti. Gisele Freund, "Fotoğraf ve Toplum" kitabında, Barnack'ın uzun yürüyüşler yaptığını, her çıkışında 13X18 formatında yanına bir makine aldığını anlatır; tüm bunların dışında bir de tripot taşınması gerekiyordu. Bunları taşımak kolay değildi. Bunları taşımak için yeterli derecede güçlü olmadığından cepte taşınabilecek bir makine hayal ediyordu.

Oskar Barnack bu hayalini 1911 yılında, Wetzlar'da mikroskop üreten Leitz fabrikalarının araştırma laboratuvarının yöneticisi olduğu zaman gerçekleştirdi. Leitz firmasının bu makineyi halka sunması 1925 yılında Leipzig sanayi fuarında gerçekleşti. 3,5/50 mm özelliğinde bir objektifle çalışıyordu, makine 1930 yılında çok farklı objektiflerle kullanılabilir hale geldi. Makinede kullanılan film, eskisini çıkarıp yenisini takmayı gerektirmeden 36 poz çekme olanağı sağlıyordu. Bu gelişme profesyoneller için bir devrim niteliği taşıyordu.

Ara Güler'i Ara Kafe'de ziyarete gittiğimizde usta sordu: "Leica, Ara Güler imzalı bir yeni makine üretti, haberin var mı?"

Yoktu..İnterneti açtım ve haberi okudum: "Bugünün fotoğraf ustalarının mercekleleri halen türünün en iyi örneği olarak kabul edilen ve Türkiye'ye Doğu Grubu işbirliğiyle gelen Leica markası , Ara Güler'e özel olarak tasarladığı modeli 50 adet üretecek ve Leica Türkiye tarafından 20 bin euro'ya satılacak.

Ara Güler'in ilk gazetesi Jamanak

İSTANBUL FERİKÖY'DEKİ ŞEHADET SOKAK'TA SURP VARTANANTS ERMENİ KİLİSESİ KARŞISINDAKİ VARTAN APARTMANI 36 NO.'LU DAİRENİN KAPISINI ÇALIYORUZ. BURASI TÜRKİYE VE DÜNYANIN GÜNLÜK VE ARALIKSIZ YAYIMLANAN EN ESKİ ERMENİCE GAZETESİ JAMANAK'IN KAPISI.

*Jamanak
geçmişine
sıkı sıkı bağlı.
Kurucularını
unutmuyorlar*

“Buyrun efendim?”
“Genel Yayın Yönetmeni Ara Koçunyan'ı rica ediyoruz.”
Biraz sonra dedesinin adını taşıyan genç yönetmen karşımızda. Pek vaktinin olmadığını söylüyor ama bizi kırmıyor, içeriye buyur ediyor. Gazetenin uzun yıllar Tünel'deki Narmanlı Han'da yayımlandığını biliyoruz, gazete daha sonra Beyoğlu İstiklal Caddesi'ndeki Postacılar Sokak'taki Santa Maria Hanı'na taşınmıştı. Gazete hergün abonelerine dağıtıcılar tarafından elden de dağıtılıyor. Jamanak'ın kendisini ısrarla bir foto muhabiri olarak tanımlayan Ara Güler için mesleki önemi büyük... Ara Güler'in ilk gazetecilik başarısı olan bu foto röportaj 21-26 Mayıs 1952 tarihlerinde gazetede “Kumkapui hay tzignorsnerun hed” (Kumkapı Ermeni Balıkçılarıyla Birlikte) başlığı altında altı günlük bir yazı dizisi olarak yayımlanmıştı. Usta foto muhabiri gazetede yaşadığı ilk deneyimi şöyle anlatıyor:

Ara Güler'in Jamanak'a hediye ettiği fotoğrafı gazetede asılı

"Yıl 1952, Kumkapı hâlâ küçük bir balıkçı köyüdür. İstanbul ise surlarla çevrili bir kıyı şehri. Birkaç yıl sonra sahil yolu yapılıncı bu şirin balıkçı limanı bütünü başka bir biçim alacak. Ama o zaman bunun böyle olacağını kimse bilmiyor, tahmin edemiyordu. Ne balıkçılar ne balıkçı reisleri, ne Kumkapı halkı ne de ben. İşte bu siyah beyaz fotoğraflar çoktan yitmiş olan bir dünyanın belki de tek tanıklarındır."

Jamanak Genel Yayın Yönetmeni Ara Koçunyan ise Ara Güler'in Ermeni balıkçı reisleri ile olan röportajını şöyle dile getiriyor:

"Ara Güler liseden sınıf arkadaşı Vartan Ozinyan ile Kumkapı'daki Ermeni balıkçı reislerinin yaşamını ve faaliyetlerini yansıtan bir röportaj yapmıştır. Ancak durum şöyle geliyor. Kendi görüntülüyor, sınıf arkadaşı yazıyor. Röportajın hemen başında sınıf arkadaşı yazmayı bırakıyor ve Ara Güler hem görüntüleme hem yazma işine devam ediyor. O fotoğraflar Ara Güler'in basında yayımlanan ilk fotoğraflarıdır."

Jamanak'ın yönetmenine gazetenin misyonunu da sormadan edemiyoruz. "Misyon tabii büyük bir laf. Büyük lafların içini doldurabilecek bir potansiyelimiz yok. Ama günlük gazete olmamız nedeniyle misyonumuzun birinci boyutunun haberleşmeye dair, haber verme boyutu olduğunu gözardı etmek istemi-

yoruz. Ancak bu gazetenin yayımlandığı dil, hitap ettiği kesim, bunların hepsi gazeteye belli özellikler getiren durumlar. Jamanak Batı Ermenicesi ile yayımlanıyor; bizim coğrafyamızdan silinmek üzere olan bir dilde yayımlanıyoruz. Bu dilde bu ülkede günlük bir gazetenin yayımlanmaya devam ediyor olması, bütün tarihsel mirasımızın yansıtılması açısından ve bugünkü insanımıza ulaşması açısından çok önemli."

Koçunyan önemle altını çiziyor: "Bugün değerlendirmemiz gereken ve yeniden üretmemiz gereken büyük bir mirasımız var. Bu bizi geleceğe taşıyacak şeylerden biri. Dolayısıyla onu biraz daha iyi değerlendirmek, gençlerle tanıştırmak açısından bu yayınları da yapmaya özen gösteriyoruz."

Ara Koçunyan Jamanak Gazetesi okurlarının üç temel ekseni olduğunu söylüyor. "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, köken olarak Ermeniyiz ve büyük çoğunlukla Ermeni Apostolik Kilisesi'ne mensubuz. Gazetenin gündemi de bu kimliğin köşe taşlarına paralel olarak şekilleniyor. Gazetede Türkiye'nin siyasetine, dünya siyasetine, Türk-Ermeni ilişkilerine, Ermeni dünyasındaki gelişmelere, Ermeni Kilisesine ilişkin haberlere yer veriyoruz ama en önemlisi İstanbul'daki Ermeni Cemaati'dir."

Yazı ● **Ayşe Sema Sayar** (İAHA)
Fotoğraflar ● **İAHA Fotoğraf Grubu**

“Ara Güler’den çok şey öğrendim”

HAYATININ SON 19 SENESİNİ, ARA GÜLER’E ASİSTANLIK YAPARAK GEÇİREN, BÜYÜK USTA’NIN İYİ GÜNÜNDE KÖTÜ GÜNÜNDE YANINDA OLAN, ONUNLA SEYAHATLERE ÇIKAN, FOTOĞRAF ÇEKMEYE GİDEN VE BİRÇOK ÇALIŞMADA KENDİSİNE EŞLİK EDEN FATİH ASLAN İLE ARA KAFE’DE “ARA GÜLER’E SAYGI” SAYIMIZ İÇİN BULUŞTUK.

Kafeye girince mutfağa doğru inen merdivenlerin sol tarafındaki masaya iliştik, Fatih Bey hemen karşımıza oturdu. Şansımız vardı ki iki yan masamızda da Ara Güler dostlarıyla söyleşiyordu. Ne güzel bir tesadüfü beraberinde getirmişti bir kış günü. Yapacağımız mülakat Ara Güler ile ilgiliydi ve her şeyini merak ettiğimiz büyük usta çok yakınımızdaydı. Fatih Bey’e ilk olarak Ara Güler’den neler öğrendiğini ve Ara Bey’in kendisi için nasıl biri olduğunu sorarak başladık.

“Ben Ara Güler’den çok şey öğrendim fakat Ara Güler size bir şey anlatmaz. Onu takip etmek, onun fotoğraflarına bakmak, onunla oturup konuşmak, seyahat etmek zaten birçok şey öğretir. Bunları belki üniversitedeki hocalar sizlere öğretmez. Kendisiyle hayatı öğrenirsiniz. Fotoğraftan hiçbir şey anlamayan biriydim, fotoğraf benim için kimlik kartı için çekilen bir şeydi. Fotoğraf başka bir şeymiş. Fotoğrafa bakmak, o fotoğraftan anlamak ve bir pay çıkartmak, fotoğraftaki insanların, mekanın derdini anlamak, bunların hepsini bana Ara Güler öğret-

ti. Bir şey anlatmıyor fakat bunları yaptığı işlerden anlayıp, fotoğraflarına bakarak öğreniyorsunuz. Bir fotoğrafa bakınca insanların hikayelerini anlayabiliyorsunuz yani fotoğrafı okuyorsunuz.

“Günümüzde herkes ‘fotoğrafçım’ diyor, fotoğraf çekmek o kadar kolay bir şey değil. Eline makine alan Ara Bey’in yanına gelip ‘Efendim, meslektaşız’ diyorlar. Ben 19 senedir Ara Güler ile beraberim daha bir kere ben fotoğrafçım demedim, çektiklerimi bir yerde paylaşmadım. Fotoğrafı basit görenlere kızıyorum. Fotoğraf insanın bir sokağa bakış açısını bile değiştirir. O sokağa ışık yansır, oradan bir kedi geçer, seyyar satıcı geçer, o anda elinde fotoğraf makinesi varsa hemen o anı ölümsüzleştirirsin ama fotoğraftan bir şey anlamıyorsan da çekmezsin anca gidersin günbatımı çekersin veya bomboş bir mabet çekersin.

“Mabetler insanlar için yapılmıştır. Eğer siz kiliseleri, camileri insanlarla birlikte çekmiyorsanız çektiğiniz fotoğrafın bir anlamı yoktur. Fotoğrafa bir anlam katacaksınız, kilisede dua eden veya camide huşu

*Fatih Aslan
(solda), Ara
Güler'i en
iyi tanıyan
insanlardan*

içinde namaz kılan birini çekebilerseniz fotoğraf anlam kazanır. Fotoğraf yaşamalı, ben Ara Bey'in fotoğraflarına bakınca fotoğrafların yaşadığını görüyorum, fotoğraflarla konuşuyorum, fotoğraftaki insanın derdini, neşesini anlayabiliyorum."

Ara Güler'in dünyaya bakış açısı nasıldır?

"Zor soru. Ara Güler'in dünyaya bakış açısı felsefi anlamda da, tarih anlamında da gerçekten çok farklı. Bunları oturup konuştuğunuzda siz farklı bir şey söylüyorsunuz, o farklı bir şey söylüyor ama onun söyledikleri çok doğru oluyor. Fotoğraflarını çektiği insanlarla, yaptığı röportajlarla dünyaya bakış açısını eserlerinde anlatıyor aslında Ara Güler."

Ara Güler sizce fotoğraflarıyla derdini anlatabilmiş mi ya da insanlar anlayabilmiş mi?

"Bence anlatabilmişler ama maalesef biz anlayamıyoruz."

Ara Güler nelerden hoşlanır ya da hoşlanmaz?

"Ara Güler boş işlerle uğraşmayı, boş konuşmayı sevmez. Çalışmayı, kendi işini yapmayı seven bir insan. Bir başkasının röportajına ya da işine asla 'Hayır' demez ama önce kendi işini bitirir ondan sonra diğer işlere bakar. Kendisi zaten 'Ben böyle muvaffak oldum, önemli olan benim, ben kendimden hoşlanırım, önce kendi işimi sonra başka işleri yaparım' der.

"Kendisi tarihi belgeselleri takip etmeyi sever, onun için bir şeyin öğretici olması ve yeni bir şey öğrenmesi önemlidir. Klasik müzikleri ve Türk Sanat Müziği dinlemeyi sever. Münir Nurettin Selçuklar, Müzeyyen Senarlar, Safiye Aylalar..."

Ara Güler'in etkilendiği fotoğrafçıların kim olduğu merak konumuz

"Henri Cartier Bresson'dan etkilendiğini söylemişti ve İstanbul'da onunla birlikte çalışmalarını olmuş, birlikte fotoğraf çekmişler. Cartier Bresson 'Ara sen ve

ben aynı şeyleri çekiyoruz. Sen ve ben biriz' gibi bir şey yazmış Ara Güler'e. Cartier Bresson da içinde canlı olan, yaşam olan fotoğrafları çekmeyi sevdiği için Ara Güler'e kendini yakın görmüş ve bazı fotoğraflarımızı takas edelim gibi bir teklifte bulunmuş. Bunu duyan Ara Güler 'Hayır' der mi hiç? Önce 10 fotoğrafla başlıyor takas sonra 20, 30'a kadar çıkıyor."

Edebiyatçılardan beğendiği isimler dersek...

"Edebiyatçılar zaten Ara Bey'in arkadaşları, dostları. Onlarla iç içe yaşamış, fotoğraflarını çekmiş. Ara Güler'in '100 yüz' kitabında da bu yazarların portreleri mevcuttur fakat dostluk kurduğu yazarlar bu yüz kişiyle sınırlı değildir."

Ara Güler eski Beyoğlu'nu özleyiyor mu, yeni Beyoğlu ile ilgili neler düşünüyor?

"Özlüyor tabii. Eski Beyoğlu'nu özlemem olur mu? Taksim Feridiye Caddesi'nde doğmuş sonra Talimhane'de Şehit Muhtar Bey Caddesi'ne taşınmışlar. O sokaklarda büyümüş, Galatasaray Mektebi'ne, Getronagan Ermeni Lisesi'ne gitmiş."

"Beyoğlu'nu çok sever. Zaman zaman Tarlabası'na gidiyoruz, 1950'li yıllarda oranın fotoğraflarını çekmiş, o zamanki fotoğraflarla şimdiki fotoğraflar arasında beş yüz kere fark var. Örneğin arnavut kaldırımli bir sokak çekmiş, fotoğrafta ya geçen bir bozacıyı çekmiştir ya bir insan vardır veya çocuklar top oynuyorlardır. Şimdi gidince fotoğraf çekemezsiniz, sağlıklı sollu araba park etmişler, binalar çok eskidir ama o eski yapı balkonları görmek mümkün değil çünkü her dairenin çanak anteni var, antenler çıkarılmış cama konmuş, binanın cephesini kapatmış. Yine görüyorum ama sokakta yün yıkayanları, renk renk çamaşır asanları bunlar güzel görüntüler tabii. "Ara Bey sadece Beyoğlu'nu değil Türkiye'yi çok sever. Kendisi çok iyi bir milliyetçidir. Bir şey olduğunda duyguları kabırır, anlarsın ki bu adam Türkiye'sini seven, memleketine ilgi duyan bir insan."

Ara Güler son zamanlarda fotoğraf çekmeye çıkıyor mu?

"Zaman zaman, bir şey olursa, mesela Üçüncü Boğaz Köprüsü'nün temelinden başladı, bitişine kadar fotoğraflarını çekti, zaten köprüden ilk biz geçtik, ertesi günü de Cumhurbaşkanı geçti. Ara Bey mühim bir şey olursa kaçırmaz çeker. Bu fotoğrafları kendi arşivimiz için çekti."

Türkiye'de neden çokça Ara Güler yok, neden başka birçok isim çıkmamış, onu farklı kılan ne?

"Onu farklı kılan dünyaya bakış açısı, farklı bir kültürden gelmesi. Allah'ın verdiği başka bir şey var onda, ben öyle görüyorum."

Fatih Bey ile Ara Güler'in de içinde bulunduğu bir görüşme günü için sözleşip kafeden ayrılıyor. Dışarıda yağmur çiseliyor. Ustadan ayrılmadan önce bir kez daha bakalım diye kafenin camından gözlerimizi içeriye çevirdiğimizde, Ara Güler'in elinde Fatih Bey ile az önce kendisine ulaştırdığımız GÖZ dergisini görüyoruz, dostlarıyla konuşmasına ara vermiş, sayfaları çevirip dergiyi inceliyor. Yaptığımız röportajlara, çektiğimiz fotoğraflara dikkatle bakıyor. Kendisini bir süre dışarıdan izledikten sonra mutluluktan şemsiye açmayı unutarak hızlanan yağmurda ıslanmayı umursamadan yürüyor.

Bizlere vakit ayırdığı için Fatih Aslan'a teşekkür ediyoruz...

Yazı ● Nesrullah Hasdemir (İAHA)

Fotoğraflar ● Sinan Daşpınar - Semra Dursun (İAHA)

Beyoğlu'nda bir gün...

İŞİM YOK GÜCÜM YOK. GÖKTE NE GÜNEŞ NE
AYDINLIK, AMA BEYOĞLU O BİÇİM PARLIYOR. BUGÜN
BENİM İŞİM DE GÜCÜM DE BEYOĞLU.

Kimi görsem bir telaş. Sabahın 7.30'u. Herkes Beyoğlu'na doğru acelece iniyor. Herkes dediysem bir avuç insan sadece. Benim hiç acelem yok. Bir aptal mı olsam yoksa bir dahi mi karar veremedim. Bana hangisi yaraşır bilmem, ama Beyoğlu'na her ikisi de yaraşır. Beyoğlu işte o biçim hazırlanıyor yeni güne. Çöpçüler, dükkânlara malzeme getiren arabalar, işçiler, lise- li bebeler, polisler, spot ışıkları, güzel müzik çalan dükkânlara, tatlılar, yemekler, şuradan buradan biraz ahmak ıslatan yağmur. Çöpçüler ve malzeme indiren arabacılar Beyoğlu'nu yeni güne hazırlarken adamın biri elindeki sigarayı silah sanıp kadına o biçim delikanlılığını anlatıyor. Yumruğu bir vurmuş Allah bizi inandırсын... Yumruğu yiyen adamcağız bilmem taa anasının bilmem kiminin neresinin neresini görmüş. Onlar da öyleymiş, yanlış affetmezlermiş. Ama adam dua etsin eski arkadaşımı. Yoksa bilirmiş daha neler yapacağını. Neyse canım bunlar mühim şeyler değil. Kadın, bizim delikanlıyı seviyor mu sevmiyor mu mühim olan bu. "Seviyorum" dedi kadın. Hem de o biçim. Yanlarındaki yüzü pansumanlı uzun boylu sıska çocuk da bozmuyor adamı. Adam ne diyorsa onaylıyor. Adam bir kadına bir sıska çocuğa yaptıklarını anlatıyor. Bir süre sonra adamı bakkalda sıska çocuğa sigara alırken gördüm. Sigarayı çocuğa verirken "Unutma, biz

de böyle," diyor.

Gün açılırken kalabalık yavaş yavaş artıyor. Dükkânlara bir bir açılıyor. Soğuk bir hava var. Kimsenin umurunda değil. Beyoğlu'na gelen bunu mu hesaba katmayacak. Soğuk da neymiş.

Öğlene doğru Farsça bir ağıt yankılanıyor İstiklal Caddesi'nde. Büyük bir kalabalık sarmış ağıtın etrafını. Bu ağıtı söyleyenler 5 kişiler. 3 erkek çalışıyor, 2 kadın da yürekleri yanmış gibi okuyor ağıtı. Yanlarına çökmüş yaşlı bir adam bana seslendi. Yanına oturdum bir sigara verdim. Sigarayı yakar yakmaz, "İçme şu zikkımı. Bana neler etti bir bilsen yeğenim," dedi.

"Hayırdır inşallah dayıcığım," dedim.

"Elden ayaktan düşürdü. Şimdi doktordan gizli içiyorum."

"Neyin var dayı?"

O ara kalabalıktan biri müzisyenlerin çantasına 20 Lira attı. Adam bunu görünce sinirlendi.

"Ulan 20 lira ayağa düşmüş," diyerek birden hiddetlendi.

"Zamanında yol param olmazdı da ta Aksaray'dan buraya yürüyerek gelirdim."

"Şimdi burada ne yaparsın?"

"2 senedir işsizim. Öylesine gelir giderim buraya."

Birden etrafı bir sessizlik kaplıyor. "Beyoğlu oğlum burası buraya nedensiz gelir bazen insan."

*Her tipten insanı
her türden mekanı
barındıran
Beyoğlu*

İstanbul'un en büyük Katolik Kilisesi St. Antuan, Beyoğlu'na yolunu düşürenlerin uğrak yerlerindedir

Esmer yüzüne havanın karamsarlığı vuruyor. Ağzında diş miş kalmamış. Sesi her an küfür edecek gibi tetikte. 45 sene evvel memleketi Samsun'dan atlayıp gelmiş İstanbul'a. Gelir gelmez kendisini Beyoğlu'nda bulmuş. Beyoğlu Bolu Lezzet Lokantasında işe başlamış. Lokantada yatıp kalkmış.

"Yokluktan tam 22 dişimi kendim çektirdim," diye açıyor ağzını. Benim şaşırđımı görünce bu sefer parmaklarının yardımıyla iyice açıp "Bak Allah seni inandırısın tam 22 tane diyorum sana ya." İnandığıma kanaat getirmiş olacak ki usulca kapatıp devam ediyor anlatmaya.

"Zamanında bu cadde kumdu. Dükkânlarda çalışanlar öğle yemeğini bu kuma oturup alelacele yerlerdi. Kaç kere gördüm. Çok mu zor bir masa yapmak. Yazık günah."

"Yakalım mı bir sigara daha dayı."

"Ulan oğlum dost musun düşman mısın sen."

"..."

"Ver bakalım bir dal daha."

"Çoluk çocuk var mı dayı?"

"Oğlan askerde, kız da üniversite okuyor."

Bir ara kederli bir sessizliğe büründü. Sonra sitemkâr bir ifadeyle "Eski kaleciydim. Kalecilik en zor iş. İy bir kalecin yoksa yandın. Kaleci takımı kur-tarır," dedi.

"Kalecisiz olur mu hiç?"

"Ah ulan ah, takımdan iyi para alırdım, önüm açıktı. Ben ne yaptım? Gittim vardım Samsun'a evlendim. Sonra geldim ama bir daha eski günlerdeki gibi oynayamadım. 41 yaşına kadar amatör kümede oynadım. Ne yaparsın."

"Vardır bunda bir hayır. 45 sene evvel buraları beğenir miydin?"

"Buralarda hep meyhaneler, gazinolar vardı. Kapatıldılar sonra. kime ne zararı vardı."

"Şimdi dükkândan geçilmiyor."

"Yahu bırak adam ister içer ister içmez. Her koyun kendi bacağından asılır. Beni anlıyor musun?"

İranlılar alkış kıyamet şarkılarını bitirip gitmeye karar verince bizim Sabahattin Dayı da ayağa kalkıp müsaade istedi. Son kez bir sigara daha uzattım.

*Yıllar içinde
siyasal ve sosyal
değişimler
geçirse de Beyoğlu
hâlen İstanbul'un
en kozmopolit
semtlerinden*

"Ulan sen beni öldürtecek misin? İstemiyorum ulan."
"Haydi selametle."

Kocaman adamlar kollarında gencecik kızlarla fink atıp geçiyor. İstiklal Caddesi'nde körpe delikanlılar da bir alem. Bıyıkları daha terlememiş. Televizyonda gördükleri bilmem hangi dizinin hangi karakteri kılığına bürünmüş bir şov tuturmuşlar gidiyor. Tramvay her geçtiğinde bir ölüye ruh vermek için çalışıyor sanki kornasını. Beyoğlunda boş bir kalabalık, amaçlı, amaçsız bir aşağı bir yukarı boşalıp duruyor. Bir grup genç kız salına salına, kahaahalar ata ata bir gürültüdür tutturup geçiyorlar caddeden. Ya o Beyoğlu'nun güzelim kadınları. Ne şu yanık sesli Acemler, ne çığırktan şemsiyeciler, simitçiler, kestaneçiler, ne Halep Pasajı, ne Atlas Sineması, ne tarih, ne edebiyat ne şu ne bu; hiçbiri etkilemez onlar kadar insanı.

"Marilyn Monroe kim?"

Beyoğlu'na gitmişken Ara Güler'i görmemek olmaz. Galatasaray Lisesi'nin hemen yanında Ara Kafe'de

otururken buldum onu. Gidip konuşmak gerek. Ama nasıl?

Derken biraz sonra bakışları samimi, heyecanlı, güler yüzlü sarışın bir kadın, "Ara Bey!" diyerek içeriye girdi. Hemen arkasından elinde kocaman bir fotoğraf makinesiyle diğer kadından daha genç, ama sarışın olmayan bir kadın daha girdi. Söyleşi yapmaya geldikleri her hallerinden belliydi.

Söyleşiye yüksek volümlü bir caz müziği eşliğinde başladılar. Güç bela duyduğum kadarıyla "Kızım ben meslekte her işi yaptım. Foto muhabirliği, magazin muhabirliği, polis-adliye muhabirliği," diyordu Ara Güler.

"Hayalini kurduğunuz her şeyi yaptınız mı?" diye sordu kadın.

"Her şeyi yaptım. Bütün ülkeleri gezdim," diye yanıtladı Ara usta.

Bir ara içerdekilerin sesleri nedense arttı. Müzikte sanki ben ne konuştuklarını duymayayım diye yükseldikçe yükseldi. İsrarla kulak kesildim. Kadın, "Peki, keşke bunu da yapsaydım dediğiniz bir şey

var mı?" diye sordu.

Ara Güler tereddüt etmeden "Kalmadı ki kızım be" dedi.

Zavallı kadın bilse benim onlara kulak kesildiğimi fena halde bozuşacağız. Ama ziyanı yok. Biz yeniden onlara dönelim.

Kadının, "Keşke fotoğrafını çekseydim dediğiniz biri var mı?" deyişini duydum. "Charlie Chaplin" dedi Ara Güler.

"Ya Marilyn Monroe?"

Ara Güler kendinden emin bir şekilde kadına doğru eğilip sitem ederek "Marilyn Monroe kim be?" diye çıkıştı.

İçeriye kalabalık bir grup giriyor. Hepsi hararetli bir şekilde garsonla konuşunca seslerini hepten yitirdim. Biraz sonra yeni gelenlerden birinin de söyleşiye benim gibi pür dikkat kesildiğini gördüm.

"Savaş muhabirliği yaptınız, korkmadınız mı hiç?"

"Olur mu?" dedi. "Ne korkacaksın, tehlikenin içinde-sin. Zaten her şeyi göze alarak gidiyorsun oraya."

Kafede giderek sesler yükseliyor. Caz desen o da ayak uyduruyor kalabalığa. Bir şeyler duymak artık imkansız. Umudumu kesip çıktım kafeden.

Kalabalığın içinde asker iznine çıkmış kafası tıraşlı delikanlılar göze batıyor. Bunlardan biri de Ağrı'lı Emre. Burada kimi kimsesi yok. Onu da yalnızlıkla sinamişler. Kalabalığın içinde sokak müzisyenlerine eşlik ediyor.

"Dağlarımıza kar yağdı, beyaza büründü

Sen bana uzak ben sana uzak

Gittin. Kış eyledin mevsimimiz"

Ben de ona eşlik ettim. Burada askerlik yapıyormuş. Bugün çarşı iznine çıkmış. Üniversiteyi bitirip iş bulamayınca askere gelmiş.

Kafası tıraşlı, kafasını bana çevirip konuşur gibi oldu ama akli da gönlü de söylenen şarkıdaydı. "Bizim oranın şarkılarında hep acı var, yaşanmışlık var," dedi.

"O yüzden etkiliyor ya insanları" dedim.

"Öyle" dedi.

*Sokak algıcıları
İstiklal
Caddesi'nin
ayrılmaz
parçalarındandır*

“Askerden sonra ne yapacaksın?”

“Memlekete gideceğim.”

Müzisyenler bir şarkı daha seslendirdiler. O ara memleketten şuradan buradan konuştuk. Şarkı bitince yanındaki iki asker arkadaşını alıp gitti.

Piyango 10 Trilyon

Beyoğlu'nda karanlık çöktü çökecek. Az önce ortalığı inleyen müzisyenler gitmiş yerlerine piyango biletçileri gelmiş.

“Sayısal 10 trilyon. Bu akşam çekiliyor.”

Biletçinin yanında durmadan bilet alıp kazıyan yine de bir şey kazanamayan bir adam var. Biletçinin etrafını kalabalık sarınca adam iyice umutlandı. Basıyor parayı ha bire bilet alıyor. Kazıyor bir şey çıkmıyor. Ver, kazı, ver, kazı. Biletçinin yardımcısı adama verdiği biletlerin yerine hızlıca yeni biletler koymasa tezgâhta bilet kalmaz.

“Sayısal 10 trilyon. Bu akşam çekiliyor.”

“Ver bir 10 trilyon.”

“Çek abla.”

“Şunu ver be. Ya çıkarsa!”

“Bir bakarsın çıkmış. Evet sayısal 10 trilyon. Bu akşam çekiliyor.”

Biletleri kazıyan adamın karısı “Sen ne yapıyorsun burada, yazık değil mi?”

Adam upuzun burnu sanki yanıyormuşçasına derin bir nefes çekti burnundan. Sonra o bakışlarına pek de yakışan bir yalanla “Yok yahu hiç para verir miyim böyle şeylere” dedi... Şu kazınıp çöpe atılan onlarca bilet dile gelip bir konuşsa adam yandı. Ama umut bu, yalana da yer verir içinde. İnsan bir kere yakalandı mı bu umuda, kurtar kurtarabilirse yakasını.

“Sayısal 10 trilyon.”

Tezgâha ahmak ıslatan yağmur vurmaya başlayınca biletçi hızla tezgâhi çekti. Geleni gideni eksik olmadı.

“Sayısal 10 trilyon. Bu akşam çekiliyor.”

Beyoğlu'na karanlık çökünce her yeri bir parlaklık aldı. Dükkânlardaki sesler, pasajlardaki sesler, caddedeki gürültü iyice belirsizleşiyor. Çiçek Pasajı'nda Cemal Süreya'nın oturduğu masalara saçı başı dökülmüş nice

adam oturmuş alışveriş lakırdısı ediyor. Tokatlıyan'da da durum aynı, Sait Faik'in, Edip Cansever'in kurulduğu masalar yerini ticarethanelere bırakmış. Şimdi ağzında sigara ellerindeki para tomarlarını sayan tüccarlar doldurmuş. Beyoğlu akşamı edince kalabalığın içinden çıkan ses kendi içine çarpıyor. Herkes kendi hududunda geçip gidiyor. Kimi küfrü basıyor, kimi yalanı kimi de parayı.

Yazı ● Nesrullah Hasdemir (İAHA)

Fotoğraflar ● Sinan Daşpınar - Semra Dursun (İAHA)

Balıksız balık pazarı

BURAYA BALIK PAZARI DEMEYE BİN ŞAHİT GEREK. BEYOĞLU BALIK PAZARINDA NE BALIK KALMIŞ NE DE KOKUSU. İNSAN BİRDEN ÜRPERİVERİYOR. BÜTÜN SOKAĞI RESTORANLAR, BARLAR, KAFELER SARMIŞ. SOKAKTA KİMSELER DE YOK.

Sokağı birçok kere dolaştım balıkçı yok. Nerede bu balıkçılar? Koca balık pazarında kaç tane balıkçı kalmış diye başladım balıkçıları saymaya. Kaç tane dersiniz. 5 tane kalmış sadece. Diğer dükkânları saysan bitmez. Kala kala 5 tane balıkçı kalmış balık pazarında. Sokakta kimseler yok daha. Aslıhan Pasajındaki sahafalara baktım orada da kimse yok. Türlü türlü eşyalar satan küçücük dükkânların olduğu pasajlarda da birkaç turistten başka kimse yoktu. Ben buraya balıkçılar için geldim. Rastgele bir dükkâna girip adamın yakasına yapışıp "Nerede bu balıkçılar?" diyemem ya. Meğer desem de olurmuş. Dükkânının önünde tespih sallayan adama "Bu balıkçılar nerede?" dedim adam güldü. Eliyle gösterip "Şurada" işte dedi. Eliyle gösterdiği yere baktım 3 balıkçı vardı. Yine eliyle göstererek "Şurada da bir tane var" deyip bir daha güldü.

"Sadece dört tane mi var?"

"Eskiden burada balıkçı çoktu. Gittiler buradan."

"Nereye gittiler?"

"Bilmiyorum. Burada iş yapmak zor."

"Neden?"

"Fazla gelen yok buraya. Özellikle son bir senedir pek satış yapamadık."

"Turistler mi gelmiyor?"

"Evet, turistler gelmiyor. Bir de İstiklal Caddesi'ndeki onarım çalışması yüzünden."

Adamın adı Cemal. 16 yıldır burada tuhafiyeye dükkânını işletiyor.

"Burası eskiden nasıldı?" dedim.

"Burası Türkiye'de kurulan ilk balık pazarıydı. Eskiden sokağın üstü kapalıymış. Şimdi de gördüğün gibi."

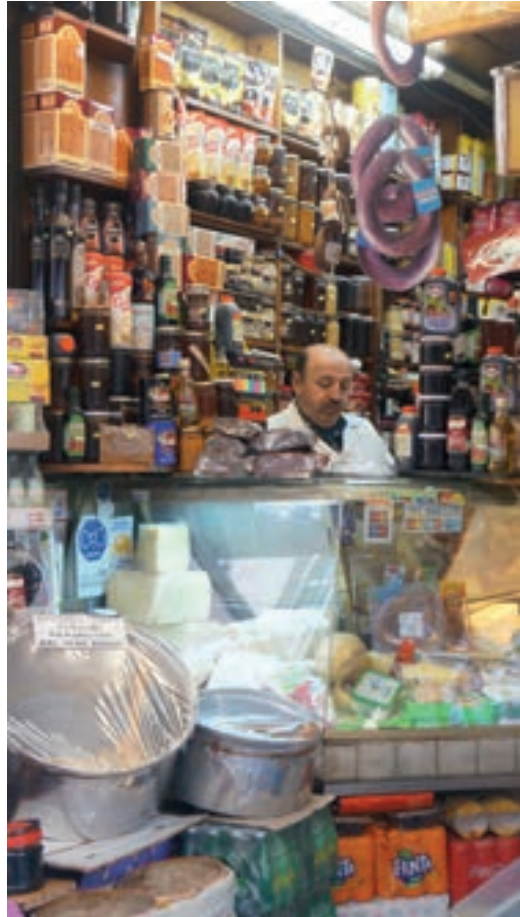
"Sen geldiğinde de sokak böyle miydi?"

"Evet böyleydi. Ama burada daha çok balıkçı vardı. Yavaş yavaş gittiler buradan."

Bu ülkede ahtapot yeniliyor mu demeyin

Balık pazarının İngiltere Konsolosluğunun bulunduğu tarafta bir manav var. Manavın önünde gelene geçene eski bir tanıdığa bakar gibi bakan yaşlı bir

*Balık Pazarında
kitap, meyve,
peynir, balık bir
aradadırlar*

adam kıpırdamadan duruyor. Kimdir, derdi nedir, kimse bilmiyor. Birini mi bekliyordu, biri ona söz verip gelmedi de yine de onun yolunu mu bekliyordu, bilmiyorum.

Adam sol elini yumruk yapıp sallıyordu göbeğinin hizasında. Yaklaştım yanına "Bey amca sigara içer misin," dedim. Ses yok. Yumruk yaptığı elini biraz kaldırarak tam hayır diyecekti ki vazgeçip kafasını sertçe geriye salladı. Gitmedim üstüne.

Manav tahta kasaların içine meyve sebze diziyor, çırak ise yeşilliklerin fazlasını çıkarıp yere atıyor. Çırağın yere attıkları biraz birikti mi yaşlı adam hemen uyanıyor seyrinden ve gelip onları alıp çöpe atıyor. Sonra tekrar yerine geçip başlıyor seyre dalmaya. Manavın sahibiyle çırağı sorsan onların işi başından aşkın. Manav sürekli elinde bir şeyler diziyor kasalara. Çırağa, "Mehmet sigara," diyor. Çırak gelip ona bir sigara yakıp hatta sigarayı ustasının ağzına yerleştirip tekrar işine dönüyor.

Manavın karşısındaki hamsicide de durum aynı. 2 kişiler. Baş ve işaret parmaklarına eldivenden kestikleri lastikleri takmış ha babam hamsi temizliyorlar. Biri hamsilerin içini temizliyor diğeri hamsilerin kafasını ve kuyruğunu kesip sepete atıyor. Manavın çatısına ara ara bir martı konuyor. Hamsici iki hamsiyi kaptığı gibi atıyor martıya. Martı durur mu hamsileri kaptığı gibi uzaklaşıyor oradan. Bir müddet sonra yine geliyor. Hamsici yine hamsileri atıyor martıya.

Manavın yanındaki bara oturdum saatlerce bu adamları izledim. Akşama kadar aynı şeyleri durmadan tekrar ettiler. Zavallı martı gelip gitmezse hamsicilerin kafasını kaldıracığı yok. Gündüz mü, gece mi, bulutlar güzel mi, ne diye bu binaları bu kadar yüksek yaparlar, gökyüzü mavi mi beyaz mı haberleri olmayacak kafalarını şu hamsilerden kaldıramamaktan.

Bizim yaşlı adam mı? O yine aynı vaziyette. Her kimi bekliyorsa geleceği yok. İnsan birini bekler de böyle mi bekler. Kim kimi böyle bekledi de bu yaşlı adam

birini böyle bekliyor. Barın sahibine "Kim bu adam?" "Manavda çalışır," dedi.

"Niye hiç konuşmaz."

"Bilmiyorum. O hep öyledir."

Hava parasına kapılıp gittiler

Plastik kasanın içinde bir sürü ahtapot. Bazılarının kolları dışarı sarkmış. Bu ülkede ahtapot yeniliyor mu demeyin. Öyle bir yeniliyor ki diyor balıkçı Bülent. "Kim alır?" dedim.

"Elimizde kaldığını görmedim," dedi.

"Ya şu yengeçler."

Gel hele içeriye gardaşım. Hem işimi yapayım hem konuşalım."

İçeride biri daha var. O lüferlerin pullarını alıyor. Bülent de içini deşiyor. "Bunlar sipariş, yetiştirmemiz gerek," diyor.

"Sen kaç yıldır buradasın?"

"12 yıl oldu."

"Balıkçı kalmamış burada."

"Hepsi para için. Restoranların sahipleri yüklü miktarda hava parası verdiler balıkçılara. Onlar da dükkânı sattı gitti."

Tezgâhtaki balıklardan somon hariç hepsi yerli. Fener, istiridye, kılıç balığı, uskumru, lüfer, kalkan, palamut, yengeç bile var. Fiyatlar 300 liraya kadar çıkıyor. Balıkçı Bülent'e buraya ilk geldiği günleri soruyorum.

"Eskiden daha güzeldi. 24 artı 4 balıkçı dükkânı vardı," diyor.

"Artı dört?"

"O dört seyyar, balıkçı olanlar. Seyyar balıkçılar da burada satış yapardı."

"Size de hava parası teklif ettiler mi? dedim

Gülerek yanındakini gösterip "Patronun oğluna sor," dedi.

Patronun oğlunun adı Ömer. "Biz satmadık," diyor. Patron "Nerede?" dedim.

"Babam düğüne gitti. Babam gidince yardıma geliyorum."

"Burada hep çalışmıyor musun?"

Nadir deniz ürünleri de Bahk Pazarındadır

"Çok gelmem buraya. Bu balıkçılığın gecesi gündüzü yok. Para kazanırsın ama o parayı harcayacak vaktin olmaz. Babam günde 3 saat uyur. Erkenden kalkar hale gider."

"Hal nerede?"

Bülent atlıyor hemen. "Eskiden Kumkapı'daydı. Şimdi Gürpınar'a taşıldılar. Hal oraya taşınınca işler aksadı biraz. Bu arada Ömer üniversite mezunudur," dedi. Ömer'e "İş bulamadın mı?" dedim. "Bu ülkenin herkesi istihdam etmesi mümkün mü?" dedi. "Yok." dedim.

"Memurluk sınavlarına hazırlanıyorum şimdi. Şansımı deneyeceğim."

Nevizade'de iğne atsan yere düşmez

Bu sokakta yer alan Nevizade Galatasaraylıların maç günleri sık uğradığı yerlerden biridir. Taraftarlar burada yer içer daha sonra stada maçı izlemeye giderler. Öğlen saat 3'ten sonra Nevizade'de iğne

*Çarşının
turşucusunun
ünü Beyoğlu'nu
aşmıştır*

atsan yere düşmez. Buradaki barların ve restoranların gözü fal taşı gibi açılır taraftarlar gelmeye başlayınca. Herkes onları dükkânına çekmeye çalışır. Taraftarlar birikti mi küfür kıyamet başlar. Sokağın ortasına biri geçiyor herkes ona ayak uydurup başlıyorlar tezahürat çekmeye. Bir tezahürat çekseler on tane küfür ediyorlar. "Ooo bir, iki, üç ulan rakip takım senin ananı avradını. Ya ya ya şa şa şa cim-bom en büyük. Ulan rakip takım senin ananı avradını..." Erkekler, kadınlar, çoluk çocuk herkes bir ağızdan rakip takımın ne anasını bıraktılar ne avradını. Kafaları iyice çektiler mi tutabilene aşk olsun. Kim demiş futbol garibanları uyutmak için var diye. Kim demiş az gelişmişiz. Kim demiş çağdaş değiliz. Laf bunlar laf. Buradakileri gören memleket aşmış kendini der. Hepsini elit görünümünde.

Sahaflar çarşısında kitap müzayedesi

Sahaflar çarşısında sattım satmıyorum kim aldı kim almadı diye sesler daha pasajın girişinde duyuluyor. İnsanın merak edip giresi geliyor pasaja. Kitap mü-

zayedesi var içeride. Herkes yerini almış içerde oturacak yer yok. Nereden baksan 40 kişi var. Bir gör-seniz memlekette ne kitapseverler var be dersiniz. Zar zor bir yer bulup karıştırm aralarına. İş çok sonra anladım tabii. Adam sağ eliyle kitabı havaya kaldırıyor. Kitaba talip olanlar ellerini kaldırıyorlar. Adam işaret parmağını ellerini kaldıranların üzerine doğru seri bir şekilde iki, dört, altı, on, yirmi diye gezdirip fiyatı uçuruyor uçurabildiği kadar.

"Evet, Salihlili 30 şairin şiir kitabı, 1 liradan başlatıyorum." Kitaplar bir naylon torbanın içinde. Kimse el kaldırmıyor. Torba ağzına kadar kitap dolu.

"Ulan 30 şair bir lira etmez mi?" diye çıkışıyor oradakilere. Kapı dibine çömelmiş biri atlıyor hemen "Dünyanın hiçbir yerinde bir ilden bu kadar çok şair çıkmamıştır." Herkes gülüyor. Adam inat ediyor. "Bakin 30 şairin şiir kitabı diyorum size yok mu alan?". Ses çıkmıyor kimseden. İnsan sormadan edemiyor. Bir memlekette bu kadar çok şair var mıdır gerçekten. Adam bir daha inat etti. Kimse almıyorsa ben kendime alırım dedi. En sonunda bir alıcı çıktı da adam

*Balık ve kitap
yanyanadırlar*

sakinleşti. Yanına oturduğum adam durmadan kitap alıyor. Ayağımızın altı kitap doldu. Ne ben ne o ayağımızı oynatamıyoruz. Dayanamadım "Sen gerçekten okuyor musun bu kadar kitabı? dedim. "Yok," dedi "Ben satıyorum bunları. Geçen gün 6 bin liraya kitap aldım 80 bin liraya sattım" deyince ben işi anladım. Müzayedeye gelenlerin çoğu kitabı buradan ucuza kapıp başka yerde iyi fiyata satma telaşında. Adam yorulmak bilmiyor. Aynı enerjiyle satıyor kitapları. Kitaplar kapış kapış gidiyor. "Kim Korkar Masonlardan Alexander Piatogorsky 3 lira istiyorum. Evet üç, beş, yediye satıyorum, sekiz, dokuz, on, sat... on iki, on üç taraftarların sesi müzayedenin içine kadar geliyor. Ulan rakip takım senin ananı avradını. On dört, on altı sat... sat... on sekiz geldi yok mu artıran satıyorum sat... yirmi geldi ya ya ya şa şa şa cimbom. Ulan rakip takım senin ananı avradını... yirmi lira sat... sat.. sattım. Leyla Hanıma gidiyor kitap.

"John Hopson Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri çok temiz kondisyonda 3 lira istiyorum arkadaşlar. Evet üç, dört, sekiz, on, on beş, yirmi, yirmi beş, otuz, otuz beş, kırk, kırk beş elli sat... sattım. 50 liraya Doğan beye gidiyor John Hopson."

Elinde seyyar el arabası olan birine zabıta basıyor küfrü. Adam başını eğmiş konuşmuyor. Yanına gittim "Ne istiyorlar senden? dedim.

"Buraya gelme," diyor.

"Niye?"

"Gelenin geçenin yolunu kapatıyormuşum."

"İşin bu ne yapacaksın. nereye gideceksin peki?"

"Bilmiyorum. Eskiden işim vardı fabrika kapanınca ortalıkta kaldık."

"Çoluk çocuk var mı?"

"Olmaz mı bir de askerde oğlan var."

Biz adamlar el arabasını sürüp İstiklal Caddesi'ne çıkana kadar arkamızdakiler demediklerini bırakmadılar.

"Bizim insanımız da balık adabı var mı gerçekten"

Geri dönünce yine balıkçı Bülent'in dükkânına gittim. Hâlâ elinde levrekler harıl harıl çalışıyor. Bir ara ada-

mın biri geldi istiridye istedi. "Yalnız," dedi. "Bana sen hazırla bunu ben sadece pişireceğim." Bülent, "Ben sana burada hazırlarsam suyu akar bir anlamı kalmaz. Sen bıçağı vur at tavaya," dedi. Adam, "Ben ne uğraşacağım, bıçakla sen hazırla," diye diretti.

"Öyleyse ben hazırlarım ama sonrasına karışmam."

Adam durdu düşündü yanındaki kadına danıştı, en sonunda "Tamam kalsın," deyip gitti. Bülent Ağabey bana dönüp "Görüyorsun gardaşım. İnsanlar istiridye bir bıçak atmaktan acizler," dedi.

Balıkçı Bülent'in dükkânının tam karşısında başka bir balıkçı daha var. Torik balığının kilosunu sordum "200 lira," dedi.

"Bu fiyatlara yine de alıcı buluyorlar mı bu balıklar?."

"Bulmaz olur mu? Biz satamadığımız hiçbir balığı buraya getirmeyiz."

Murat 20 yıldır burada balıkçılık yapıyormuş. Küçük yaşta başlamış bu işe. Balık sıkıntısı çekip çekmediklerini sordum. O da balık halinin Kumkapı'dan taşınmasından şikayet etti. "Ama," dedi "Artık balık adabıyla avlanmıyor. Bir ağ çeşidi var onu bir atıyorlar denize, denizin dibindeki yavru balıkları ve balıkların yumurtalarını da darmadağan ediyor. Balıklar daha doğmadan yetişmeden ölüyorlar."

"Peki bizim insanımız da balık adabı var mı gerçekten?"

"Pek yok. Herkes artık fast-food tüketiyor. Balığı hakıyla pişiren çok az kişi var."

Mahmut Hocayı uğurladık

TEŞVİKİYE CAMİİ SEVİNÇTEN UÇUYORDU, KOLLARINI KOCAMAN AÇMIŞTI, USTA SANATÇI MÜNİR ÖZKUL'U AĞIRLAYACAKTI MUSALLA TAŞINDA. İSTANBUL SON DÖNEMDE ÖNEMLİ KİŞİLERİNİ HEP BURADAN EBEDÎ YOLCULUKLARA UĞURLUYORDU... CAMİ YAVAŞ YAVAŞ DOLMAYA BAŞLAMIŞTI; SEVENLERİ, AKRABALARI, SANATÇILAR TARAFINDAN. MEDYA MENSUPLARI HER ZAMANKİ GİBİ İYİ BİR YER TUTMAK UĞRAŞISI İÇİNDEYDİLER.

Münir Özkul, 5 Ocak 2018'de son nefesini vermiş, geride ne çok tiyatro oyunu, film, dizi bırakmıştı. Türkiyede'ki tüm evlerin Mahmut Hocası olmuştu o, daha da öyle kalacaktı. Onunla hiç kişisel tanışıklığı olmayanlar bile sanatçı dostlarıyla Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde toplanmışlandı.

O da sahnede onları dinleyecekti sükûnet içinde. Önce kızı söz aldı. Muhsin Ertuğrul'a ilk kez 40 yıl önce babasını izlemek için geldiğini söyleyerek başladı konuşmasına. Biraz titriyordu ama vucut dili böyle bir babanın kızı olduğunu gösteriyordu, gurur doluydu. "Şimdi kısmet birlikte gelmekmiş," diye devam etti. "O hepimizin babasıydı. O zaman hepimiz bir aileyiz. Eminim ki o da şimdi sizi görüyordur ve burada olduğunuz için çok mutludur," dedi ve sözlerini şöyle tamamladı:

"Onu uğurlamak için alkıştan daha duyarlı bir şey düşünemiyorum. Hepinize teşekkür ediyorum."

Tiyatroda bir alkış koptu. Perde kapanmış etkileyici bir oyun için teşekkür ediliyordu sanki. Alkışlar "Münir Özkul Oyunu" içindi. Tek kişilik bir oyundu bu. Bir genç arkadan avazı çıktığı kadar bağırdı: "Mahmut Hoca, hababam, güm güm güm." Alkış sürdü gitti. Rifat Ilgaz'ın kaleme getirdiği hocayı anımsadık hep birlikte, tam da bizim tanıdığımız birini resmediyordu. Haylaz bir sınıfı bilgece adam ediyordu. Tam da yapılması gerekenleri yapıyordu. Sanki oynadığı bir rol değil de kendisiydi Mahmut Hoca, rolüyle Türk insanının yüreğine oturmuştu.

Kanada'da yaşayan tek oğlu Sait Ferdi Özkul da törendeydi. Son eşi Umman Özkul'un usta sanatçıyı hiçbir zaman yalnız bırakmadığını söyledi. "Benim söyleyeceğim bir şey var. Umman Hanıma teşekkür ediyorum. Ona baktı, yaşama şevki, pozitif görüşüyle mağlubiyeti son güne kadar kabul etmedi."

Umman Özkul'u yere göğe sığdıramayanlardan biri de Münir Özkul'un eski eşi Suna Selen'di. "Böyle bir

melekle olduğu için şanslıydı. Aslında Umman Hanım hepimizin şanslıydı. Hepimiz biliyoruz, onun ne kadar Münir Özkul'un hayatını uzattığını, iyi baktığını."

Artık Münir Özkul'u camiye taşımamanın zamanı gelmişti. Onu sahneden uğurlayanlar arasında Haldun Dormen, İzzet Günay, Demet Akbağ, Hamdi Alkan, Selami Şahin, İlyas Salman, Nuri Alço da vardı. Yıllarca tozunu yuttuğu, seyirciye selam durduğu sahneden bir daha çıkmamacasına özenle indirildi, alkışlarla yine.

Teşvikiye Camisi'nin avlusundayız şimdi. Musalla taşının üstünde yatıyor, ölüm ona yakışmıyordu. Çevredeki apartmanların balkonları onu son defa izlemek isteyenlerle dolu. Avluda medyacılar Münir Özkul'u tanıyanları aramakla meşgul, konuşturacaklar. TRT'den Fuat Kozluklu canlı yayında, avlu içine hakim bir yere çağırıyor onu tanıyanları...

Beyazperdenin tanınmışlarından İlyas Salman'a mikrofon tutuluyor:

"Veda ediyoruz ama ayrılmıyoruz. Belki iki üç saat süresince bir törenle yad etmiş olacağız. Ama onu yaptıklarıyla yaşamayı sürdüreceğiz" dedikten sonra kalabalık içinde soluklanıyor ve mikrofona yaklaşarak, "Sefil Bilo'yu çekerken Cihangir'de otururdu. Arabayla gider alırdım onu, yolda Yunus Emre'den şiirler okuturdu bana. Münir Abinin beyni bedeninden büyüktü." Öğle namazı okunuyor. Namazdan sonra saf tutuluyor. Başbakan Binali Yıldırım da yetişiyor cenaze namazına. Helallik isteniyor. Münir Özkul'un camideki konukluğu sona eriyor. Toprağa verileceği Bakırköy'e kadar bir dünyevi yolu daha var.

Cenaze aracı kalabalık arasında milim milim ilerlerken, tiyatrocusu Erhan Yazıcıoğlu bir mikrofona şöyle konuşuyordu: "Son derece dakik bir insandı. Gelir sakin sakin işlerini yapardı. O dönemin insanları bambaşkaydı, Biz o insanları arayacağız."

Şimdi Haldun Taner'in Sersem Kocanın Kurnaz Karısı'ndan Fasulyeciyan'ın tiradını okumanın tam sırasındır.

"...Zaten aktör dediğin nedir ki? Oynarken varızdır. Yok olunca da sesimiz bu hoş kubbede bir hoş seda olarak kalır. Bir zaman sonra unutulur gider. Olsa olsa eski program dergilerinde soluk birer hayal olarak kalır. Görüyorum hepiniz gardroba koşmaya hazırlanıyorsunuz. Birazdan tiyatro bomboş kalacak. Ama tiyatro işte o zaman yaşamaya başlar. Çünkü

Satanik'in bir şarkısı bu perdelerden birine takılı kalmıştır. Benim bir tiradım şu pervaza takılı kalmıştır. Hiranus'la Virjinya'nın bir diyalogu eski kostümlerden birinin yırtığına sığınmıştır. İşte bu hatıralar, saklandıkları yerden çıkar, o bir fısıltı halinde yine sahneye dökülürler. Artık kendimiz yoğuz. Seyircilerimiz de kalmadı. Ama repliklerimiz fısıldaşır dururlar sabaha kadar. Gün açarır, temizleyiciler gelir, replikler yerlerine kaçıdır. Perde."

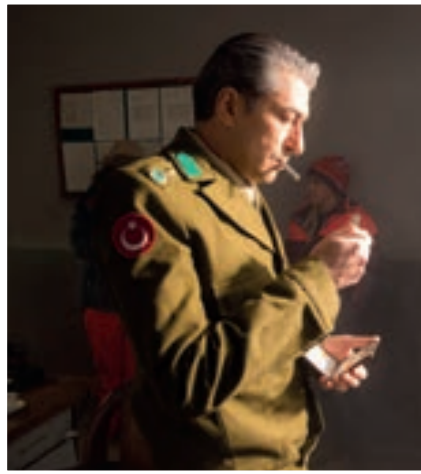
Yazı - Fotoğraf

● Yunus Emre Kaplan

“BENİM İÇİN SİNEMA FİLMİ BİR PERDEDEN ÇOK DAHA FAZLASI. YENİ BİR DÜNYA. FARKLI BİR HAYAT. HAYATIN İÇİNE GİREBİLMEK İÇİNSE PERDE KARŞISINDA OLMAK YETMİYOR. İÇİNE GİRMEK LAZIM. HER ANINI YAŞAMAK LAZIM. İŞTE BU YÜZDEN BİR FİLMİN KAMERA ARKASINDA OLMAK BENİM İÇİN HEP HEYECAN VERİCİ OLMUŞTUR. YENİ BİR DÜNYA YARATILIRKEN BUNUN BİR PARÇASI OLMAK, YARATIM SÜRECİNDE BULUNMAK HER ZAMAN AYRI BİR KEYİF VERMİŞTİR.”

BEN BİR KAMERA ARKASI FOTOĞRAFÇISIYIM

Benim için sinema filmi bir perdeden çok daha fazlası. Yeni bir dünya. Farklı bir hayat. Hayatın içine girebilmek içinse perde karşısında olmak yetmiyor. İçine girmek lazım. Her anını yaşamak lazım. İşte bu yüzden bir filmin kamera arkasında olmak benim için hep heyecan verici olmuştur. Yeni bir dünya yaratılırken bunun bir parçası olmak, yaratım sürecinde bulunmak her zaman ayrı bir keyif vermiştir.

Ayla filminden teklif geldiğinde etkilendiğim iki şey oldu: Biri adım atacağım yeni dünya diğeryse bu dünyanın daha önce başkaları tarafından gerçek anlamda tecrübe edilmiş olması. Kabul ettim.

Ben bir kamera arkası fotoğrafçısıyım. Sektördeki adıyla backstage. Dünyanın yaratılma kararı verildiği andan itibaren kaydetmeye başlıyorum. İlk diyaloglar, antrenmanlar, provalar, planlamalar... Sonra hazırlıklar ve çekim provaları başlıyor. Benim işimse sabit. Çekiyorum. Kaydediyorum.

Önce bir duvar çekiliyor. Dekor, tahta, boya, aksesu-

“Dünyanın yarılmaya kararı verildiği andan itibaren kaydetmeye başlıyorum”

*“İlk diyaloglar,
antrenmanlar,
provalar,
planlamalar
benim işimse
sabit, çekiyorum,
kaydediyorum”*

*“Nerede
olduğumu
karıştırıyorum
bazen,
yoruluyorum,
eğleniyorum”*

vardan ibaret. Sonra o dekor Tokyo oluveriyor. Yeni bir duvar. Kore'deyiz, Maraş'tayız veya İskenderun'da. Onun yalnızca bir duvar olduğunu bilmem oraya gitmeme engel olmuyor. Perdede ne varsa ben onu yaşıyorum.

Bir günümü tarif etmem istendiğinde hiç zorlanmıyorum. Gözlerimi açarken İstanbul'dayım kapatırken Tarsus'ta. Nerede olduğumu karıştırıyorum bazen. Yeri geliyor yağmurda çamurda çalışıyorum yeri geliyor karda rüzgarda. Yoruluyorum. Eğleniyorum. Bir de öğreniyorum. Başka bir hayatı öğreniyorum. Kendi mesleğimi öğreniyorum. Her geçen gün daha çok şey öğreniyorum.

Bir film setinde çalışıyorsanız bunun belli başlı avantajları da oluyor tabii. Sektördeki önemli insanlarla yan yana oluyorsunuz. Sürekli bir bilgi alışverişi. Birbirinden başarılı isimler. Sayısız tecrübe. Senaristinden oyuncusuna, görüntü yönetmeninden set ekibine

herkesten öğrendiğim şeyler oldu.

Birlikte geçirdiğimiz süre boyunca en çok samimiyeti önemsiyorum. İnsanların samimi olması doğrudan fotoğraflarımı etkiliyor. Samimiyetin olmadığı yerde gerçekliğin de yansıtamayacağına inanıyorum. Kadrajda olmak ister istemez etkiliyor insanları. En azından karedeki insanların deklanşördeki parmak ile bir bağları olması gerekiyor. Aksi taktirde geriye yapaylıktan başka bir şey kalmıyor. Birlikte geçirdiğimiz bütün süre boyunca insanlarla dostluk kurmaya çalışıyorum. Zamanla birbirimize alışıyoruz. Sonra birden görünmez oluyorum. Herkes olduğu gibi davranmaya başlıyor. Kadrajı da deklanşördeki parmağı da unutup veriyorlar.

Film setinde, kamera arkasında önem arz eden başka unsurlar da yok değil. Neyi, nasıl ve ne zaman çektiğime dikkat etmek zorundayım. Örneğin, ses kaydı alınan sahnelerde deklanşör sesi gelmemeli. Doğru

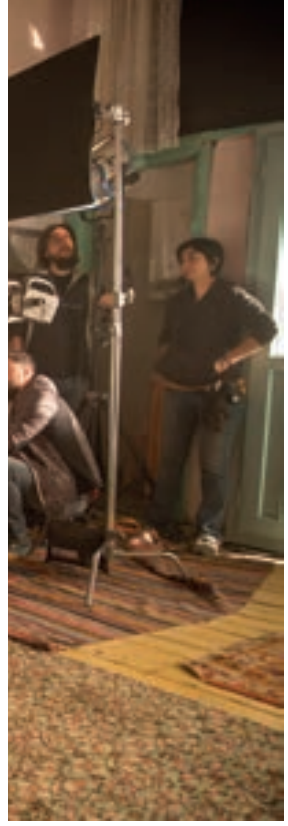

*“En önemlisi
de doğru yerde
olmalıyım”*

zamanı bulmalı ve o zaman dokunmalıyım deklanşöre. Yahut ışığı yansıtacak parlak veya açık renkli kıyafetler giymemeliyim. En önemlisi de doğru yerde olmalıyım. Seti doğru şekilde fotoğraflayabilmek için nerede durduğuma çok dikkat etmeliyim. Nisbeten dar bir odada kendime yer seçmem gerekebiliyor. Böyle durumlarda bedenimin ne kadar küçülebildiğini fark ediyorum. Doğru açıyı, doğru kadrajı bir yerden gözlerim kendi kendine seçiyor. Sonra seti tepeden çekebilmek için kendimi bir dağa tırmanırken buluyorum. Neyin önemli olduğuna önceden karar vermem gerekiyor. Bazen vaktim olmayabiliyor. O "an"ı yakalayabilmek içinse içgüdülerim bana yardımcı oluyor. Roland Barthes'ın dediği gibi: "... bir anlık hareketi fırsat bilen fotoğraf, hızlı bir sahneyi karar anında durdurur."

Kimi nerede yakalayacağımı her zaman bilemeyebiliyorum. Böyle durumlarda rejinin gölgesi gibi dolaşıyorum. Reji telsizi haber kovalayan gazetecinin takip ettiği polis telsizi işlevinde benim için, o kanaldan aradığım bilgilere ulaşabiliyorum. Sonra yine bir gölge gibi rejiyi terk ediyorum.

Aradan altı ay geçiyor. Çekimler bitiyor. Benim işim çekimler bitti diye bitmiyor. Şimdi doğru fotoğrafları seçmem ve sıralamam gerekiyor. Sanırım benim için en zor süreçlerden biri bu. Çünkü her biri benden bir parça taşıyor. Bu aşamada daha sabırlı çalışıyorum. En az birkaç hafta uğraşıyorum. Sonuç mu? Hazırlanan her görselde bir iz. Gala gecesi açılan adım verilirse de bana ait bir sergi. Başka bir boyuttan sinema perdesine akan bir hayat. Parmağımsa aradaki köprüde belki bir sütun belki de ufak bir çakıl taşı sadece.

Söyleşi • Ömer Durmaz (İAHA)
Fotoğraflar • Samet Sertan İnce (İAHA)

Bir Keman Perisi:

Suna Kan

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE KURTULUŞ SAVAŞI GİBİ SAVAŞLARIN ARDINDAN KURULAN GENÇ CUMHURİYET, MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN ÖNDERLİĞİNDE SANATA ÇOK ÖNEM VERİYORDU. ATATÜRK'ÜN VEFATININ ARDINDAN İKİNCİ CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ DE BUNU DEVAM ETTİRDİ. HATTA YETENEĞİ OLAN İKİ KÜÇÜK KIZ ÇOCUĞU İÇİN ÖZEL BİR YASA ÇIKARILDI. BU HARİKA YETENEKLER İDİL BİRET VE SUNA KAN'DI. ÇIKARILAN YASAYA ONLARIN İSİMLERİ VERİLMİŞTİ. "İDİL-SUNA YASASI" ŞEKLİNDEYDİ. DAHA SONRA DİĞER YETENEKLİ ÇOCUKLAR DA FAYDALANSIN DİYE YASA "HARİKA ÇOCUKLAR YASASI" OLARAK DEĞİŞTİRİLDİ.

Suna Kan'ın ilk hocalarından Walter Gerhardt

Göz dergimizin bir önceki sayısında iki yetenekten biri olan harika piyanist İdil Biret ile söyleşi yapmıştık. Bu sayıda da öteki yetenek, harika keman virtüözü Suna Kan ile bir söyleşi gerçekleştirdik. Kendisiyle sözleştik ve İstanbul'dan Ankara'daki evine gitmek için yola çıktık. Aşti otogarında indik. Hava çok soğuktu. Ankara'ya kış gelmişti. Daha sonra bir buket çiçek alarak Suna Hanım'ın evine yöneldik. Kaldığı daireye doğru giderken bizi kapıda karşıladı. Nazikçe elini öptük ve onun için aldığımız çiçeği kendisine takdim ettik. Çok sevindi ve çiçekleri hemen su dolu bir vazoya koydu. Sohbetimize başlamadan önce kendi elleriyle bize kahve yaptı. Kahvelerimizi içmeye başlar başlamaz söyleşimize başlamıştık.

Ömer Durmaz: *Çok küçük yaşta keman çalmaya başladınız. İlk öğretmeniniz de babanız merhum Nuri Kan'dı.*

Suna Kan: Hayır, babam değildi. Bütün internet sitelerinde öyle yazıyor. Onun için de onları düzelttirmek istiyorum. Babam aslında çok akıllı bir adammış. Bunu sonradan anlıyorum. Hiçbir zaman hocam olmadı. Ama hep çalıştırdı beni. Çünkü o zamanlar 5-6 yaşlarındayım, 10 yaşında da olsam hoca bir şeyler söylüyor ama buradan girip buradan çıkıyor. Anlamıyordum ki, çünkü işin mutfağını bilmiyordum. İlk hocalar hep babamın orkestradan arkadaşlarıydı. Ondan sonra o çalıştırırken söylerdi, "Şurası olmadı, tiz bastın, yok yukarı bastın,". Ama tabii onun çok faydası oldu. Yani 12 yaşına kadar hep babamla çalıştım. Ondan son-

ra hep yabancı hocalarım oldu. O zaman Nazilerden kalma çok iyi çalgıcılar vardı. Ben "çalgıcı" diyorum. Onu yadırgıyor herkes ama siz yadırgamayın. Burada konuşurken yadırgamayın. Nasıl yazarsanız, o sizin bileceğiniz iş. Çünkü ben ne yapıyorum? Keman nedir? Bir çalgıdır. Enstrüman mı diyeyim yani? Ben de bir çalgıcıyım diyorum. "Aaa estağfurullah!" diyorlar.

Ömer Durmaz: Kelimelerin zamanla anlamları değişiyor.

Suna Kan: E tabii tabii. İşte çalgıcıları biliyoruz eskiden. Onların da kastettiği çalgıcıların ne olduğunu biliyoruz. Ama çalgı çalıyorum yani neticede. Enstrümantalist mi diyeyim? Mesela plaklarda benim ikinci eşim Faruk Güvenç, sizin yaşınız müsait değil onu bilmeye, radyoda çok program yapardı. O müzik tarihini anlatırdı. Ama hep "kemancı" derdi. Plak anonsu yapılırken "piyanist, piyanocu, kemancı," denirdi ama yerleşmedi. Yine de viyolonist diyorlar. Viyolonsel olursa viyolonist dersin yani.

Ömer Durmaz: Sizin çocukluğunuz...

Suna Kan: Komik bir şey anlatayım. İlk hocam babamın bir arkadaşı oldu, Hulûsi Karsel. Çok kibar ama olağanüstü kibar bir adamdı. Samanpazarı'nda oturuyordu. Biz de Cebeci'de oturuyoruz. Babam çok disiplinli birisiydi. Babamın elinde küçük keman. Sakin bir çocuktum. Ağzım var dilim yoktu. Orkestradaki babamın arkadaşları ben piyanoya basarken "Suna söyle bakalım: Do, mi. Kızım duymuyoruz söyle söyle mi," derlerdi.

Ömer Durmaz: Kaç yaşındaydınız?

Suna Kan: İşte yeni başlamıştım. Kemanın seslerini babam veriyor, ben de sesimle o sese uyduruyorum. Yani kulağı ölçmek işte, babam ölçmüş. "Kulağı var," diye anlatmış arkadaşlarına. İkili üçlü piyanoya basıyordu. Onların sesini veriyorum notaların isimlerini bilmiyorum ama. Ondan sonra ilk hocam oradaki çok terbiyeli bir adam Hulûsi Karsel. "Ben vereyim," dedi.

"Hayır desem üzülür," diye kabul etti babam. Babamın nasıl bir kemancı olduğunu bilmiyordum. Bana hiç çalmadı. Yani babam değil de Hulûsi Bey, nitekim her gün haftada iki muntazam ders veriyor. Kar yağsa, yağmur yağsa gidiyordum mutlaka. Babamın öyle bir şeyi vardı. "Bugün ben yürüyüşe çıkacağım," desem yürür. Gökten taş yağsa yine yürür. Öyle biydi. Hulûsi Bey, nasıl kibar biliyor musunuz? "Rica etsem acaba lütfeder şunu çeker misiniz?" Şimdi lütfetmek ne demek? Ricayı biliyoruz. Anladık ama yani öylesine kibar bir adam. Ondan sonra işte birkaç ders sonra bir şey oldu. Anlamadım herhâlde bana da kızdı zannediyorum. "Kaz kafalı," dedi. Uuuuu! Kaz kafalı deyince ben kaz kafalı lafını hiç duymamıştım. Evde de duymamıştım. Yani anneler pamuklar içinde büyütmediler beni. Kızdıkları zaman da olmuştur. Bağdırdıkları zaman da olmuştur herhâlde. Normal bir çocukluk geçirdim. Fakat eve döndüm. "Ben gitmeyeceğim" dedim. Hayattaki ilk isyanım bu oldu. Babam da zorlamadı. "Hadi gideceğiz," demedi. Sonra yine başladım orkestradaki yabancı müzisyenlerden ders almaya. Ve hepsi de iyi hocalardı.

Ömer Durmaz: Hocalarınız kimlerdi?

Suna Kan: Üç hocam oldu Ankara'da. Hepsi Nazilerden kaçmış Yahudilerdi. İlk hocam Walter Gerhardt. Keman çalmanın temelini bu hocadan öğrendim. Çok iyi Türkçe konuşurdu.

Uzun süre yaşayınca böyle hikâyeler oluyor. Güner Aykal'ı biliyorsunuz. O orkestrada bir ara keman çalardı. Ondan sonra o Londra'ya gitti. Hem şeflikte biraz ilerlemek için hem de akademiye yazılmıştı. Müzik tahsil etti. Ondan sonra orada da bir okula gitmiş. Yani konservatuvara. Her kemancı biraz viyolonsel çalar ya. Walter Gerhardt da viyolonselciydi orkestrada. Tesadüfen de onun sınıfına yazılmış. Ama Gerhardt İngiltere'ye gittikten epey birkaç sene sonra. Ama Türkçeyi hiç unutmamış. Kapiyı çalmış, girmiş. Artık "I am," bilmem ne falan böyle. Çok kötü bir İngilizceyle. "Viyolon". "Ne diyorsun oğlum?" "Doğru düzgün konuş

*Suna Kan
dünyayı dolaşıp
bu salona
geliyor*

da anlayayım seni" deyince şaşırılmış bizimki. Türkçe söylüyor hoca. Kekeleyip durma, doğru düzgün konuş. Ne söyleyeceksen söyle. "Hocam siz Türkçe mi konuşuyorsunuz?" "Bırak benim Türkçemi. Anlat ne istiyorsun? Niye geldin buraya?" Ondan sonra çok şaşırılmış tabii Gürer. Bir şeyler söylemiş. "Hadi şimdi çek git çalış" demiş. "Buraya zaten kısa bir zamanda gelmişsin. Sonra ne zaman istersen gel," demiş.

Ömer Durmaz: Hiç tahmin etmemiş Türkçe bildiğini.

Suna Kan: Tabii. Nereden bilsin. Yaşı da müsait değil. Yani o Ankara'dayken bizim hocamızdı. O çocuğu zaten. Daha Diyarbakır'daydı. Gürer Aykal'ın hayatı da tabii enteresan. Diyarbakır'da o ilkokuldayken eskiden Talim Terbiye'den ya da konservatuvardan bazı hocalar giderlermiş, dolaşırlarmış oraları. Halil Bedii Yönetken diye biri vardı. Ben tanıdım. Belki siz

de ismen biliyorsunuzdur müzik tarihinden. O rastlamış oraya gittiğinde. Demişler ki Gürer'in babası da keman hocası. Ha bir de orada bayağı bir orkestra kurmuşlar. Küçük bir orkestra o zaman. İşte yer yer böyle komik şeyler de giriyor insanın hayatına. Turnelerde, şurada, burada. Ondan sonra işte ben Gerhard ile çalışmaya başladım. O benim gerçek manada ilk öğretmenimdi. Tabii keman tutmayı biliyordum.

Ömer Durmaz: İlk hocanız Hulûsi Karsel ile ne kadar süre birlikte oldunuz?

Suna Kan: Çok az bir süre beraber olduk. Bana, "Kaz kafalı," deyinceye kadar. Ondan sonra da gitmem dedim. Fakat annem ve babam hiç beklemiyorlardı. Hayatımda itiraz etmeyi bilmiyordum. İtiraz etmeyi hiç düşünmedim. Bana hâlâ röportajlarda sorarlar: "Memnun musunuz keman çalmaktan?" "Evet, çok memnunum." "Peki enstrümanınızı değiştirmek istemediniz mi?" "Bilmem hiç aklıma gelmedi, çünkü elime verdiler." Sanki bu kolumun uzantısı kemandı. Yani şimdi bıraktım. Parmaklarımda böyle kemikler çıkıyor. İşte bir buçuk senedir yapmıyorum, hiçbir konser falan. Kemanımı da genç bir kemancıya verdim zaten. Kemanı çok seviyorum. Belki şarkıcı olabilirdim. Çünkü şarkı çok güzel bir şey. Yani biz de kemanla şarkı söylemeye çalışıyoruz.

Ömer Durmaz: Kemana olan tutkunuz babadan gelme galiba.

Suna Kan: Alışkanlık. Babam bir orkestra kemancısıydı. Her gün çalardı. Emekli olduktan sonra da ölünceye kadar çalardı. Yarım saat kendini oyalamak için çalardı bir şeyler.

Ömer Durmaz: İlk konserinizi ne zaman verdiniz?

Suna Kan: İlk konserimi 9 yaşındayken orkestrayla verdim.

Ömer Durmaz: Yanlış hatırlamıyorsam o dönem Mozart'ın 9. konçertosunu çalmıştınız.

Suna Kan: O konçertoyu da Gerhardt'tan sonraki hocam verdi bana. "Çalış," diye Gilbert Back vermişti. Amerika'ya gitti sonra. Herhâlde düşündü çalabileceğimi. Yani bana notayı verdi. 15 gün sonra ezber büyük orkestrayla birlikte çalabılmışım. Yani radyoda, halk önünde. Nasıl yapmışım onu ben, hiç hatırlamıyorum. 15 gün öncesinden babam yardım etmiştir sökmeme ama çalmaya değil. Düşündüğüm zaman benim de aklım ermiyor. Harika marika değil ama yetenek. Allah'tan diyelim. Harika, dâhi gibi laflarını kabul etmedim. Dâhilik başka bir şey. Mozart dâhi, Einstein dâhi ondan sonra var daha dâhi.

Ömer Durmaz: Ama siz de dâhi değil misiniz? Sonuçta kendi alanınızda büyük başarılarla imza atmışsınız.

Suna Kan: Çok başarılıyım ama dâhi değilim.

Ömer Durmaz: Sizin gibi bu ülkede başarılarıyla öne çıkmış keman virtüözü az. Siz bu alanın başarıları isimlerinden birisiniz.

Suna Kan: Öyleyim, öyleyim ama bunun dâhilikle alakası yok. Çok yetenekli olmak ve çalışmakla alakalı bir şey. Ama herkesin bir kapasitesi var. O zaman daha iyi bir kemancı olabilirdim. Daha çok tanınmış olurum. Tevazuda hiç bulunmuyorum. Öyle huyum da yok. Yani yurt dışında kalsam tabii ki şimdiki hâlimden daha çok tanınırdım. Daha çok plak yapardım. Güney Amerika'da bile bir konser turnesine gittim. "İllâ ki burada kalın. İsterseniz senede 10 konser çalın," dediler. Arjantin'deydi galiba. Maaş daire olacak. Çünkü ben acayip bir şekilde toprağa bağlı bir insanım. Köşedeki kasabı özlüyorum mesela. Köşedeki manavı özlüyorum. Gidip çene çalıyorum. Yazın bir yere giderken pazardaki insanlarla konuşuyorum.

Ömer Durmaz: Buraya aidiyet hissediyorsunuz.

Suna Kan: Evet, evet! Yani onun için yurt dışında kalmayı hiçbir zaman düşünmedim. Yurt dışında kalmayı isteseydim yapardım. O zamanlar yapırdı,

şimdi kuş tutsan kemanınla kimseyi kabul etmiyorlar Avrupa'da. Şimdi birkaç çok iyi genç var kemancı olarak. Ama şimdi dönünce ne yapacak bunlar. Yani normal orkestrada çalmayı çoktan geçmişler. Bir tane kız işte 21 yaşlarında, oğlan da 20'lerde bir yaşta. Yani tatmin olmazlar ne parasal olarak ne konser olarak.

Ömer Durmaz: Sonuçta tüm dünyayı dolaştınız. Türk izleyiciyle yurt dışındaki izleyiciyi karşılaştırdığınızda ne gibi farklar var?

Suna Kan: Avustralya hariç tüm dünyayı dolaştım. Valla müziğe karşı Ankara, İstanbul, İzmir her zaman iyi oldu. Ama salonlar çok büyük değil. Bir sürü söyleyeceğim şey var Türk seyircisi için.

Ömer Durmaz: Unutamadığınız konser var mı?

Suna Kan: Var tabii canım. Ben hiçbir konserimi unutmam. Çünkü her konserde ölürüm heyecandan.

Ömer Durmaz: İlk gün başladığınız gibi heyecanlanırsınız değil mi?

Suna Kan: Hem de nasıl. Mesela uyanırım. Bir gün önce veya o gün konser gününde. Yatak sarsılıyor. Yani nasıl oluyor? Kalp krizi mi geçiriyorum? Kaç defa söylemişimdir bunu. Böyle "Güm güm!" diye atıyor kalbim düşündükçe. Ve 10 defa 20 defa çaldığım bir şeyi çaldığım hâlde yine olurdu.

Ömer Durmaz: Çok güzel bir mesleğiniz var efendim.

Suna Kan: Özellikle çok sesli müzik; hakikaten buna inanarak söylüyorum yani reklam yapacak hâlim yok. Çünkü çok sesli müzik hoşgörüyü artırır. Renklidir yani tıpkı tabiat gibi renkli. Şimdi ben alaturka düşünmanı değilim ama zamanında uuuu bana neler yaptılar. "Siz Türk değil misiniz?" şeklinde yazılar çıkmıştır.

Ömer Durmaz: Gerçekten mi?

Suna Kan: Tabii böyle yazılar çıktı Tercüman gazetesinde. Diyelim ki Dede Efendi'yi dinlemiyorum. Dede Efendi dinlemiyorum ama başka Türk bestecilerini

Ünlü kemancı artık çalışmasa da kimi notaları oturma salonunda saklıyor

*Suna Kan,
ünlü fotoğrafçı
Ara Güler
karşısında*

dinliyorum. "Peki siz Türk değil misiniz?" diye sordu bir kadın bana. "Türküm" dedim. Yüzde yüz Türküm ben. O zaman tabii biraz daha gençtim. O kadın Tercüman'da yazardı. Hâlâ ortallıklarda dolanıyor. Yani absürt böyle şeyler yapmak. Ve koca bir sayfa Tercüman gazetesinde yer aldı. Başlık da şu şekilde, "Dede Efendi'yi tanımasam ne olur?" Tanıyorum, ismen biliyorum ama dünyada o kadar bilmediğim sanatçı var. Müzik konusunda olsun, resim konusunda olsun. Yani onların içinde de Dede Efendi'yi tanımamış, sevmemiş yahut dinlememiş olabilirim. Yani ben şimdi size sorsam Palestrina'nın eserlerini biliyor musunuz?"

Ömer Durmaz: Hayır, bilmiyorum.

Suna Kan: Aslında çok önemli bir besteci Palestrina. Yani Orta Çağ'da yaşamış. Ama artık bazı şeyler var

ki ömürlerini bitirmiş. İşte insanlar böyle. Yani ben aslında hiç sevmem tek sesliliği çok sesli yapmak. Dede Efendi'yi çok seslendiriyorlar. Yahu Dede Efendi, yazmış yazacağını. Çünkü bunlar tek sesli besteciler. Olabilir, tabii zevk alıyorsan o başka bir şey, başka bir âlem. Yani daha bir dindar olmak lazım. Ben dindar değilimdir. Ama inanana saygım var.

Ömer Durmaz: *Piyanist Ferhunde Erkin ve Gülay Uğur Ata ile uzun yıllar beraber çaldınız. O yılları biraz anlatır mısınız?*

Suna Kan: Tabii, tabii memnuniyetle. Ferhunde Erkin çok iyi bir müzisyendi. Ulvi Cemal Erkin'in karısıydı. Onlar da bu bloğun karşısında otururlardı. Onunla 5-6 yıl çalışmıştım. Gülay'la 29 yıl. O benim için bir ömür. Bütün dünyayı Gülay Uğur Ata ile dolaştım. Yalnız gittiğim yerler de oldu ama bütün

Avrupa'ya ondan sonra Habeşistan'a bile beraber gittik. Hindistan'a Ferhunde'yle gittik. Zaten Ferhunde 35 yaşındaydı o zaman. İlk biz turneye gittik. Beyrut, ondan sonra işte Pakistan, Hindistan oralara gittik. Fakat Beyrut'taki ilk konserden sonra ben kabakulak oldum. Beni sefarette alıkoydular. Ferhunde Hanım'a dediler ki "Kusura bakmayın, isterseniz size de bir oda açalım ama konser artık olmayacak tabii." Sancıdan kıvranıyorum. Orada 15 gün beni alıkoydular sefarette. Ondan sonra kalktım geldim. Sonraki yıllar Pakistan'a da gittik. Ferhunde Hanım son derece iyi bir müzisyen, müzik kültürü çok iyi olan bir insandı; savaş yıllarında genç kadını Almanya'ya yollamıştı ailesi. Ondan sonra dönmüş buraya. Konservatuvara hemen hoca olarak almışlar. Tabii bütün talebeler Ferhunde Hanım'dan daha büyük. Ondan sonra 5-6 sene daha çalıştık. Ferhunde Hanım da heyecanlıydı. Bir de uçaktan korkuyordu. Klostrofobisi vardı. Artık böyle biriktirirdi bulmacaları. Bir uçağa biniyoruz. Yapıyor atıyor, yapıyor atıyor. Zaman geçmiyor tabii bir türlü. Bir de hele uzun yol olursa çok fena bir şey. Fena bir şey klostrofobi. Bende klostrofobi yok ama şurada oturur gibi oturmuyorum uçağın içinde, özellikle de uçak sallanmaya başladığında. Ama yani öyle özel bir korkum yok. Ondan sonra dedi ki, "Kızım ben seni artık bırakayım." Hem benden büyüktü hem de çok eğlenceli bir insandı. Ben bayılırım benden yaşlı insanların hatıralarını dinlemeye. Onlar da çünkü yaşıyorlar onu anlatırken. Düşün ki Ferhunde Hanım, yılını şimdi hatırlamıyorum Almanya'ya gitmiş Ulvi Bey'le evlenmeden önce. Orada Ulvi Bey'in konçertosunu çalmış orkestrayla. Bombardıman altında. İlk tamir edilen yer konser salonuymuş. Bütün bir şehir kalmamış ama opera ve konser salonları var. Onları hemen yapmışlar Almanya'da. Berlin'de mi Hamburg'da mı hatırlamıyorum. İşte onu anlatırdı. Ben eski tarihsel şeyleri çok severim. Çok hoş bir insandı. Bak şimdi onu andım ben. Ferhunde Hanım'ın mezarının nerede olduğunu bilmiyorum.

Suna Kan'ın bu fotoğrafı evinin bir köşesinde asılı

Ömer Durmaz: Onu yâd ettik.

Suna Kan: Evet, evet. Çok hatırlıyorum böyle. Çok yaşayınca da çok insan da tanıyorsun. Arkadaşın olsun olmasın. Gidenlerden, aileden. Ferhunde Hanım benim ailem gibiydi. O kadar yakındı.

Ömer Durmaz: Paris Konservatuvarı'nda Gabriel Bouillon ile çalıştınız.

Suna Kan: Bouillon aynı zamanda 'et suyu' demektir Fransızcada. Ama Türkiye'de ona "l" harfi de koyuyoruz ama aslında "buyon" diye okunur. Fakat çok iyi bir hocaydı. Benim Bouillon dediğim hocam, çok iyi bir kemancıydı. Ben gittiğimde yaşlıydı. İyi konserler vermişti, fakat bir heyecan bir heyecan çalamıyor adam ve solistliği bırakmış. Bir quartet kurmuş. Bir sürü plakları vardı. Ama tek başına orkestrayla çıkıp ça-

lamamış. Yani öyle bir kariyer yürütememiş; öyle bir kemancının yürütememesi şaşılacak bir şey.

Ömer Durmaz: Konservatuvarı birincilikle bitirmiştiniz.

Suna Kan: Evet, evet. Aslında bizim burada komisyon toplanmış. "Harika Çocuk Yasası" çıktıktan sonra kimler gidebilir. İlk başta İdil'le benim adıma çıktı. İsm'e yasa çıkarmak anormal. Söylediğiniz zaman 'Aaa!' falan diyorlardı Fransa'da İtalya'da da. "Yahu isme kanun çıkarılır mı?" "E, çıkarmışlar ne yapayım yani?" Tabi sonra düzeltildi. Bir sürü isim o kanun çerçevesinde gittiler. Birkaç kişi dönmedi. Ama hepsi de hâlâ müzikle uğraşiyor. Mesela Ateş Pars vardı. Monaco'da kaldı. Müzikten kopmadılar ama bizim gibi de dönmediler. Gittim konservatuvara, üç senede mezun oldum. Bitti, dedim ki, "Altı kişi diplomayı aldık ama ne yapayım yani?" Daha Fransızca'yı yeni söküyorum. Bizimle aynı kanunla giden İsmail Aşan da vardır. Çok iyiydi. Ben onun sınavında bulundum. Yani ağızım açık kaldı. Tunç'un da mezuniyet sınavında tesadüfen Paris'teydim. Gittim. Nasıl olur böyle bir şey? Ondan sonra yok, bıraktılar. Aşırı heyecanlıydı İsmail. "Abla nasıl yürütüyorsun bu işi?" diyordu en son gördüğüm-

de. Şimdi nerede olduğunu bilmiyorum. Oda orkestrasında falan çalışıyormuş. Ama bir kariyer yapamadılar. İsmail'i böyle çalarken titrediğini görüyordum. Nasıl yapacaksın? Benim de titrediğim olmuştur ama ona hâkim olurum. Kimisi içkiyle geliyor. Bir kasa şampanya getiriyor.

Ömer Durmaz: Kuliste mi?

Suna Kan: Kuliste, kuliste tabii. Schering çok içermiş. Viski tabii onlar viski içermiş. Şampanya falan patlamazdı. Öyle çok biliyorum kemancı, piyanist. Hatta uyuşturucu falan kullanan da vardı.

Ömer Durmaz: Hayatınızı okurken şöyle bir şey dikkatimi çekti. Şimdi 22 Nisan 2006 tarihinde Kocaeli Gazeteciler Cemiyeti'nde bir konser veriyorsunuz ve konser öncesi eşiniz merhum Atilla Sönmez'in vefat ettiğini öğreniyorsunuz. Ama yine de çıkıp konserinizi verdiniz. Bunu nasıl başardınız? Çıkıp konser vermeyebilirdiniz.

Suna Kan: Çok kötü bir hatıra. Annem vefat etti. Macaristan'daydım Ankara'ya geldim. Cenazeye geldim ondan sonra iki gün sonra Almanya'da konser verdim. Birkaç konser vardı. Onları yaptım. Öyle döndüm tekrar. Ama yapıyor yani. Öyle şeyler var ki sahneye çıkılıyor. Yani tiyatro oyunları var. Hayat devam ediyor sonuçta. Ama o kötü bir hatıramdı. Çünkü ben yakınımdayken de söylemişim. Bir şey olursa beni gelip alacaklardı. Arabayla geldiler beni almaya. O konserden sonra dönmek için. Çünkü hastanede yatıyordu. Henüz komada değildi. Ama o gece komaya girmiş zaten. Ve akşamüstü gazeteciler yemek veriyorlar. Yemek yerken telefon geldi. Başınız sağ olsun diye. Sonra başında da bir doktor arkadaşımız vardı. Onun haberi vardı ama "Söylemeyin," demiş. Ama engel olamamış. Vefat edince önce ona telefon etmişler. Sonra beni arayacaklar diye o beni aradı. "Suna, böyle böyle." Ardından "Kusura bakma mani olamadım," dedi. Neyse yaptım işte oldu. Zor oldu ama oldu. Yapacak bir şey yok.

*Suna Kan,
GÖZ dergisinin
yedinci
sayısındaki
İdil Biret
sayfalarımı
dikkatle
inceledi*

GÖZ Muhabirleri
Suna Kan ile
Ankara'daki
evinde söyleştiler

Ömer Durmaz: Çok kaliteli hocalarla çalışmışsınız efendim.

Suna Kan: Aslında şansım oldu hocalar konusunda. Bak mesela Gerthardt iyi bir kemancıydı ve iyi bir hocaydı. Ondan sonra Gilbert Back. Onun talebesiydim konser verdiğim zaman.

Ömer Durmaz: Hocalarınızdan Lico Amar'ı anlatır mısınız?

Suna Kan: Bütün Almanca yazılmış sözlüklerde Lico Amar'ın ismi vardır. Çünkü Paul Hindemith viyolonselciymiş. Besteciymiş. Hatta bu arada da Faruk'un(eski eşi) yabancı dili Almancaydı ama yani biraz içki miçki içti mi Çince bile konuşabilirdi. Ondan sonra Amar, Paul Hindemith Quartet'i'nde kemancıymış, birinci

kemancıymış. Nasıl Türkiye'ye gelmişler bilmiyorum. Yahudi değildi Amar. Ama o, öbür hocalardan bayağı bir değişikti. Mesela annemle tatilde evine ziyarete gittik. Bizi bir yemeğe götürdü. O zaman İstanbul'da Rejans vardı, siz bilmezsiniz. Beyaz Ruslar geldiği zaman orada restoran açmışlar. Ben kaç yılında gittim, herhâlde 50'li yıllarda gittim. Epey bir yaşadı Rejans. Orada Rus yemekleri vardı ve güzeldi. Ve böyle sarı votkalar. Ben hiç içmedim çünkü ben içki kaldıran biri değilim.

Ömer Durmaz: İzzet Albayrak'ı da sormak istiyorum.

Suna Kan: İzzet Bey, çok kültürlü bir adamdı. İzzet Bey'in Almancası çok iyiydi. Yani Almanca ki-

tap yazacak kadar iyi bilirmiş. Kültürlü bir adamdı. Kendisi viyolonsel çalardı orkestrada. Nasıl hoca olduğunu hiç hatırlamıyorum. Türkiye'deki hiçbir hoca para almadı İzzet Bey hariç. İzzet Bey, demiş ki babama, "Nuri Bey, yani biraz ders parası olsa iyi olur," Babamın ne parası var yahu? 60 lira maaşı var. Zaten gecekondü gibi bir yerde oturuyoruz.

Ömer Durmaz: Babanız Nuri Bey nasıl biriydi?

Suna Kan: Çok komik bir adamdı. Mızıkayı Hümayun'dan mezun. Mezun dediğim 7 yaşındayken babası ölmüş. İşte tanıdık bir Paşa, bunu saraya almış. Orada okumuş. Zeki Bey'den keman öğrenmiş. Çıktıktan sonra mezun olmuş olmamış bilmiyorum. Ama babamın akli şeyde. Bir dayısı varmış Beyrut'ta. Beyrut'a gidecek illâ ki. Yahu savaş var bilmem ne. Kötü zamanlar. Son bir şey daha anlatacağım. Hatıralarımı anlattığım kitabımda var. Onu da Şerif Hekimoğlu yazmıştı. Babam alıyor küçük bir valiz bir de keman. Gidiyor İnebolu gemisine biniyor. Kaçak mı biniyor bilmiyorum artık. Ondandır yola çıkıyor gemi. İnebolu'da duruyor. Herkes aaa daha hareket eder etmez gemi o insanlar pardösülerini çıkarıyorlar. Kimisi albay, kimisi er herkes asker. Anadolu'ya gidiyorlar yahu Anadolu'ya. Atatürk de Samsun'da. Ondandır babam şaşırıyor. İnebolu'ya iniyor herkes. Kimisi Mehmet, kimisi Ahmet işte nereli olduğunu söylüyor. "Sen kimsin oğlum?" diyorlar. "Ben İstanbul'dan geliyorum," diyor. "Ahmet oğlu Nuri." "Ne yapıyorsun burada? Bu ne?" diyorlar. "Bu keman, ben kemancıyım," diyor. "Sen şurada dur bakalım," diyorlar. Çünkü pasaport gibi, izni yok, askerlik kâğıdı yok, asker de değil. Yani ne macera düşünebiliyor musun? Çocuk değil, genç bir adam. Ama kaçık bir adam. Gideceği yerde dayısı varmış. Zengin biriymiş. Beyrut'a gidecek. Nereye gidiyorsun yahu? İstanbul'dan biniyor. "Nerede ineceksin?" "Bir yerde inerim. Oradan da bir şey bulur Beyrut'a gideyim," diyor. Düşün yani nasıl macera.

Ömer Durmaz: Kendi çaldığınız plakları dinleyemiyorsunuz.

Suna Kan: Evet, uzun sürdü o depresyon. Yani ya taklara düşmedim belki ama çok zor. Bak şu uzun koltuğun üstünde dururdu benim kemanım. Yani uzun süre orada oturamadım.

Ömer Durmaz: Bahsettiğiniz keman yıllar önce bir sanatsever tarafından size hediye edilmiş 1751 yılına ait keman mı?

Suna Kan: Evet, o keman.

Ömer Durmaz: Stradivarius mu?

Suna Kan: Yok, hayır değil. Ayla Erduran'ın Stradivarius'u vardı. Ben bile kemanımın Stradivarius olmamasına rağmen son senelerde sigortasını yaptıramamıştım. İngiltere'de yaptırıyordum. Uzun seneler yani 5-6 sene tamamen sigortasız yaşadım zavallı kemanım. Onu da genç bir kemancıya verdim.

Ömer Durmaz: Kaç tane plağınız var?

Suna Kan: Çok fazla yok. Bütün Mozart konçertoları var. Ondandır sonra keman Obua konçertoları var Bach'ın. İki keman konçertosu ve Vivaldiler var.

Ömer Durmaz: Peki gündelik yaşantınızda neler yapıyorsunuz?

Suna Kan: Kitap okuyorum. Üniversiteler çağırıyor, onlara gidiyorum. Adana'ya gittim. Konya'ya gittim. Epey bir yere gittim. Yani onlara hiç 'Hayır,' demiyorum. Zaten çalamadığım için bak artık ellerimde böyle şişkinlikler çıktı.

Suna Kan, gerçekten çok mütevazı bir Cumhuriyet hanımefendisi ve devlet sanatçısı. Onunla harika bir söyleşi yaptığımız için kendimizi çok şanslı hissediyoruz. Onunla sohbet ederken zamanın çok çabuk geçtiğinin farkına varamamıştık. Güzel bir günden geriye kalan hatıralarla Suna Hanım'ın evinden ayrılıp İstanbul'a geri dönmek üzere Ankara'daki Aşti otogarına doğru yola çıktık.

Yazı ● **Dibanur Küfrevi** (İAHA)
Fotoğraflar ● **Sinan Daşpınar** (İAHA)

BEYOĞLU'NUN TARİHİ PASTANELERİ

“SEN BEYOĞLU'NUN TARİHİ PASTANELERİNİ YAPACAKSIN. GİDİP ŞU ANLARINI VE GEÇMİŞLERİNİ ARAŞTIRIP YAZ. GÜZEL VE ÖNEMLİ BİR KONU, HEM DE ÇOOK!”

Dergi toplantısı sırasında bu cümleleri duyduğumda kalbim gümbür gümbür atmaya başlamıştı. Yapacağım konu beni heyecanlandırmıştı. Bana derhal Salah Birsal'in "Ah Beyoğlu vah Beyoğlu" kitabını okumam söylenmişti. Hepsini okumasam da pastanelerle ilgili kısımları okudum. İlk durağım İstiklal Caddesi'ndeki Lebon Pastanesi'ydi. İşletmecisi Şakir Ekinci pastanede hafta içi ve sadece öğlen 12'ye kadar duruyormuş. Yönümü İnci Pastanesi'ne çevirip ilk röportajımı yapma heyecanımla yola koyuldum.

Beyoğlu'nun İnci'si

İstanbul'da kabullenilmiş kimi efsaneler vardır. Bunlardan biri de Beyoğlu'ndaki İnci Pastanesi'dir. Kurucusu Luka Zigoris tarafından o zamanlarda Atatürk'ün gömlekçisinin de bulunduğu Cercle d'Orient binasında açılıyor. Eski yerin bulunduğu binanın yıkılmasıyla, yeni yerleri olan Beyoğlu'nun Şehit Muhtar Mahallesi'nde profiterollerle müşterilerine keyifli anlar yaşatmaya devam ediyor İnci Pastanesi. Beyoğlu'na çıkanlar şimdi profiterollerini yeni yerinde tadıyorlar. Dükkâna girdiğinizde kapının hemen yan tarafında bulunan tezgâhta boydan boya profiteroller dizilmiş durumda. Üstlerine iştah açıcı çikolataları dökülmüş fakat müşteriye servis edilirken ekstra çikolata eklemeyi ihmal etmiyor çalışanlar.

Ben de İnci'ye girerek bir köşede dükkânı izlemeye

dalmışken İnci'nin işletmecisi Musa Ateş benimle konuşmaya geliyor. Beyaz saçlı, uzun boylu ve işine duyduğu saygının göstergesi olan takım elbisesiyle geliyor yanıma. Tabiri caizse tam bir İstanbul beyefendisi... Konuşma öncesi mizacından anladığım kadarıyla çok da konuşmak istemediğini düşünüyorum ama merakıma yenik düşerek ilk soruyla başlıyorum sohbet.

"Siz usta çırak ilişkisiyle işletmeciliğe kadar geldiniz, nasıl oldu bu?"

"Ben öğrenciyken arkadaşlarla profiterol yemeğe gelmiştik. Çıkarken dedim ki, 'Ben iş istiyorum, ne olursa yapacağım.' 'Talebe çalıştırmak yasak talebe çalıştıramıyoruz,' dediler. O zamanki işletmeci Luka Zigoris adımı sordu. 'Senin için hangi saat uygun?' dedi. 'Yarın,' dedim. Beni bu şartla işe aldılar. 'Sigortadan belediyeden teftiş için kim gelirse gelsin ya müşteri olacaksın ya da kaçacaksın,' dediler. Yoksa çalıştırmayacaklardı beni.

"Onlar insan gibi insandılar..."

Bunları söylerken eskilere dalan Musa Bey'e oradan çıkmasına izin vermeden hemen ikinci sorumu sordum.

İnci Pastanesi'nde profiterole ilave çikolata eklenerek servis ediliyor

"Burayla ilgili unutamadığınız bir anınız var mı?"

"Her şey anı... Unutulan bir şey yok ki. Bir gün İsmet İnönü Emek Sineması'na geldi. Kapıda 'Talebe' dedi. 'Ayaküstü misafirlerle bir şeyler yiyeceğim.' Fötr şapkası vardı, içeriye girince şapkasını çıkardı İsmet İnönü. Yediler, içtiler. Limonata içtiler. Döndü çalışanları saydı 'Şu kadar kişi varmış hesabını ona göre yap bahşiş bırakalım,' dedi adamına. Ücret dışında herkesin bahşişini de bıraktı. Böyle bir adamdı. Bu anımı unutamam."

Konuşması sırasında içeriden bir çalışanı çıkıyor. Onu görünce hemen "Sana tost aldım, içeride. Soğumadan ye," deyip onu tekrar içeriye yolluyor. Çalışanlarıyla yakından ilgili biri Musa Bey, aç kalmamaları için bile uğraşiyor. Gözü hep masalarda, boşlar varsa gözyle işaret edip toplattırıyor o boşları. Dikkatini tekrar bana verdiğinde yine sorumu soruyorum Musa Bey'e: "Şu anki bulunduğunuz yere İnci sanki koparılarak geldi. Eski yerinizden taşındığınızda neler hissettiniz?" Cevap veriyor: "Eski yerimiz biliyorsunuz ki yıkıldı. Biz temyiz hakkımızı kullandık. Temyizde daha beş yıl oldu. Bir karar var ama mahkeme kararı yok. Sanki bir Ali Cengiz oyunuydu. Neyse artık fazla abartmayalım ne olduysa oldu. Bugün buradayız."

Sesinden hâlâ bu duruma kırgın olduğu hissediliyor Musa Bey'in...

İnci Pastanesi'nde nelerin değiştiğini şöyle anlatıyor: "Şimdi yalnızca İnci'den söz etmeyelim, kendi yaşım itibarıyla 16 tane pastane gördüm. Bunlar Taksim'den Tünel'e doğru yan yana karşı karşıyaydılar. İnci Pastanesi Cercle d' Orient binasında o zamanlarda Atatürk'ün gömlekçisi olan yerde açıldı. Aynı yerde 1944'ten beri vardı. Kendini var etti. Pastaneyi bu halk var etmiştir. Bu tarihi mekânlar kimindir? Halkındır. Halk olmazsa bunlar olmaz. Ama eski müşterimiz de yok."

Eski yerinizi özleyiyor musunuz?

"Tabii ki. Evimiz gibiydi. Evde kaç tane çekmecen olup olmadığını bilmezsin ama orda kaç tane olduğunu bilirdim. Özlemez olur muyuz? Ama yapacak bir şey

İnci Pastanesi'nin işletmecisi Musa Ateş İnci'de her şeyle ilgileniyor

yok. Keşke değişmeseydik ama tarihi mekânımızda var olamadık.”

“84-85 yılları hatırladığım kadarıyla, Öztürk Atalay, Beyoğlu Belediye Başkanı'ydı, girişimci oldular. Markiz'i geri getirmek için aslına göre her şeyi tekrar yaptılar. Açılıшта başkanla beraber gittik. 'Başkanım, giden el geri gelmez. Burada yürümez,' dedim. 'Yapma etme, olur tabii niye olmasın?' dediler. Zaman geçti, Markiz kapandı. Başkan gelip gider arada. O zamanı hatırlatıp 'Keşke söylemeseydin öyle bir şey,' der. Ama yapacak bir şey yok. Eskinin yerini yeni almaz.”

Musa Ateş: “Luka Zigoris o günün şartlarında profiterolü icat etti ve onunla öne çıktı. 1988 yılında Fransızlar gelip, 'Bizim ismimizi kullanıyorsunuz, kullanamazsınız,' dediler. Marka tescili de bilmiyoruz o zamanlar. Allah rahmet eylesin Luka dedi ki: 'Bunlara ne istiyorlarsa verin,' Sonuçta giderken ayağa kalktılar düğmelerini ilikleyerek özür dilediler. Üç gün kaldı-

lar ve sonra gittiler. İşte İnci kendi profiterolünü böyle var etti. Profiterolün anası babası İnci'dir.”

Anlatmayı sürdürüyor: “Ürünlerimiz içinde Barbaros var, ekler var, Markiz var, rulo pasta, balkanik... Bunlar hep bizim ürünümüz. Eskiden 60 kalem ürün çıkıyordu. Şimdilerde yakın olmasa da ona yaklaşık bir şey çıkarıyoruz. En çok profiterol satılıyor. Uludağ ve Barbaros kendi has çikolatamız, Monte Carlo vişne likörümüz vardı, piyasadan kalktı. Gerçi Hacı Bekir yapıyor ama o kadar kolay iş değil. Pastaneye yakışan neyse biz de onu yapıyoruz. Ama bizde kazandibi, tavukgöğsü yok.”

Bütün ürünleriniz özel tariflerinizle mi yapılıyor?

“Tabii ki. Emekli olan çalışanlarımız da var ama destek vermek için gidip gelirler. Gıda mühendisimiz ile birlikte 15-16 kişi çalışıyoruz.”

Musa Bey ile sohbetimiz böyle sonlanıyor. Bizi uğur-

*Markiz
Pastanesi'nin
kapısına kilit
vuruldu*

Lebon'da her gün pasta üretiliyor

larken vücut dili eski bir Beyoğlu beyfendisi gibi. Patron olmasına karşın masalardaki boşları, çöpleri toplamaktan çekinmiyor. Musa Bey çıraklıktan ustalığa ve işletmeciliğe geçen bu hayatını elinde ikiden fazla tabak taşıyarak bize kanıtıyor. Yanında çalışan insanları önemsiyor ve onları düşünüyor. "Şemsiyeni al yanına!", "Memlekete ne zaman gidiyorsun? Dikkat et!" gibi sözlerle mesai bitimi çalışanlarıyla kısa sohbetler gerçekleştiriyor.

İncinin imalathanesi şu anki bulunduğu yerin alt katında. Ürünlerin tazeliği de buradan geliyor. Sonunda profiterolü ben de tadıyorum, tadından kendimden geçiyorum, o kadar lezzetli. O kadar çikolatalı olmasına karşın tatlının hafifliği beni şaşırtıyor. Profiterolün anası babası İnci olduğu anlıyorum.

Beyoğlu'nun eski pastaneleri yazısının İnci Pastanesi adını atlatmanın mutluluğu ve heyecanıyla günümü tamamlıyorum. Ertesi günü Lebon Pastanesi'nden aldığım kartta yazan numarayı arayıp Şakir Ekinci ile buluşmak için söz alıyorum. Şakir Bey sadece hafta içi öğlen saat 12'ye kadar pastanede bulunduğu için erkenden yola çıkıyorum bu se-

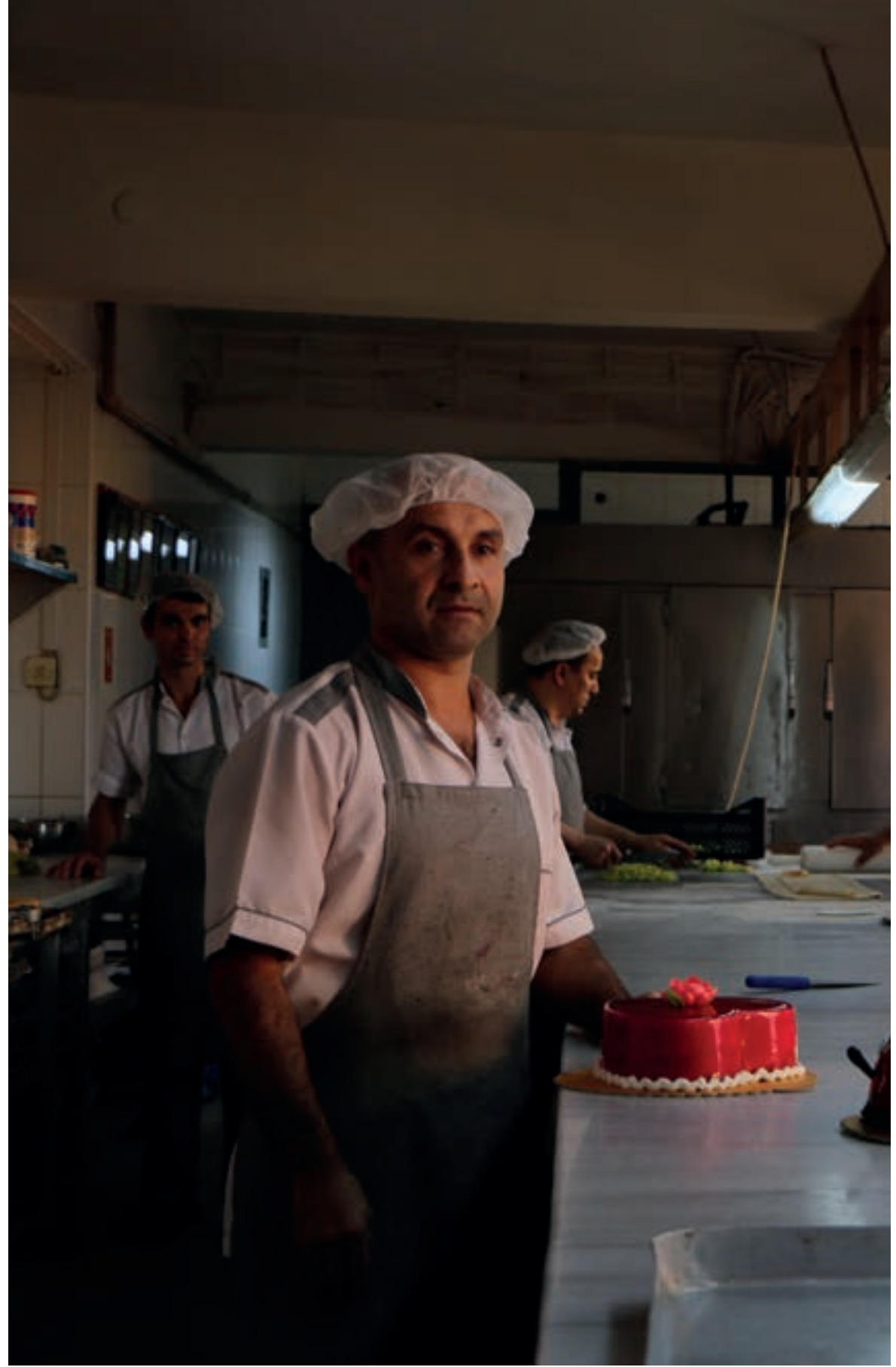
fer. Beyoğlu'nun günün erken saatlerindeki sakinliğiyle Lebon'a adımımı atıyorum.

Lebon'da her şey güzeldir!

Orhan Pamuk'un "Cevdet bey ve Oğulları, Salah Birsal'in "Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu" gibi birçok ünlü kitapta yer alan, beyaz zambak belgesi almış, Beyoğlu'ndan başka şubesi olmayan tek pastane Lebon pastanesi. Lebon isminin anlamı "iyi ve güzel" birçok müdavimi sayesinde "Lebon'da her şey güzeldir" sloganına dönüşmüş. Beyoğlu denildiğinde akla ilk gelen yerlerden biri olan Lebon Pastanesi hakkında merak ettiklerimi konuşmak için uzun yıllardır işletmeciliğini yapan Şakir Ekinci ile Lebon'da buluştuk.

Şakir Bey beyaz saçlı, kısa boylu ve güleç suratlı biri; bütün müşterileriyle yakından ilgileniyor. Kasada duruyor, herkesin memnun kaldığından emin olmak ister gibi bir hâli var. Sadece hafta içi 06.00-12.00 arasında pastaneye gelen Şakir Bey yıllardır birlikte çalıştığı ailesi gibi olan çalışanlarına gözü kapalı güveniyor ve olmadığı zamanlarda pastaneyi onlara emanet ediyor.

*Lebon Pastanesi'nin
bulunduğu binanın ikinci
katındaki imalathane o gün
için satılacak hamur işleri
hazırlanıyor*

Bu pastane Eduard Lebon tarafından açılmış. Siz işletmeciliği nasıl aldınız?

Lebon bir ara 60-70 sene kapalı kaldı. Şu an bulunduğumuz yer "Bakbak" isimli bir firmanındı. Ev aletleri satıyordu. Biz burayı alıp Lebon'u açtık. Esas Lebon'un yeri diğer köşeydi. Bazı nedenlerle yerimizi değiştirmek zorunda kaldık. Burayı açtığımızda dört ortaktık. Şimdi iki kişi kaldık. Onlar mesleği bilmedikleri için dayanamayarak ayrıldılar. Ben ve ortağım Abdurrahman Cengiz kaldık.

Ne zamandır bu işi yapıyorsunuz?

Ben 1947'de başladım bu mesleğe. Çocukluğum İnci Pastanesi'nde geçti. Gece okula gidiyoruz, gündüz çalışıyoruz, yurtlarda kaldım. Tophane'de büyüdüm. 37 sene İnci Pastanesi'nde çalıştım. Çıraklıktan müdürlüğe kadar... Oradan emekli oldum arkadaşım ile gelerek burayı açtım. 32 senedir buradayız.

Eski Beyoğlu ile şu anki Beyoğlu arasında ne fark var?

Çok fark var, yüzde 100 desem eksik kalır o oran. Gayrimüslimler gittikten sonra Beyoğlu değişti. Erkekler yazın beyaz ayakkabı giyer, kadınlar sokağa şemsiye ve şapkayla çıkardı. Bir sinemaya gidiyorduk; sinemaya değil sanki baloya gidiyorduk. Saçlar yapılırdı hep. Şimdi öyle değil. Bir nikâh dairesine gidiyoruz; şimdi kot pantolon ve gömlekle nikâha geliyorlar. Eskiden öyle değildi. Pantolon, kravat, takım elbisen olmadan nikâh dairesine gitmezdi kimse. Ben 1960 yılında Beyoğlu'nda evlendim. Evimde fotoğrafım var torunlarım, "Siz misiniz?" diye soruyorlar. Adalara gittiğimizde kılık kıyafetimiz düzgün olmadığında bizi geri yollarlardı. Çok güzel bir düzen vardı, saygı sevgi olan bir zamandı. Şimdi öyle bir şey yok.

Eski müşteri kitleniz ve bugünkü müşteri kitleniz de o zaman eski Beyoğlu'na göre daha da değişti.

Tabii ki.

Lebon'un müşteri kitlesi nasıl peki?

Eski Rumlar geliyor mu?

Hiçbiri gelmiyor. Hiç kimse yok. Bir günde bir ya da iki kişi geliyor Rum olarak bu dükkâna. Ermeniler geliyor birkaç kişi. Museviler geliyor. Artık hiç kimse oturmuyor Beyoğlu'nda. Hiç aile yaşamıyor. Tophane'de yaşayanlar var sadece. Şu anki inşaat-tan dolayı da kimse gelmiyor. Bizim de bir ayağımız çukurda.

Buraya "Lebon'un ününü duyduk, geldik" diyenler oluyor mu?

Diyorlardı. "Eski Lebon" diye geliyorlardı. Ancak şimdi çok yok. Dergilerden falan görüyorlar merak ediyorlar ama şimdi o nesil tükendi kimse gelmiyor. Bizim o devir bitti.

"Lebon'da her şey güzeldir" sözünü eski müş-

terileriniz slogan hâline getirmiş. Bu nasıl gelişti?

Doğrudur, evet. 'Lebon' demek güzel demek. İyi ve güzel... Anlamı bu zaten ama bunu söyleyen insanlar da artık gelmiyor. O nesil tükendi.

Markiz Pastanesi ve Lebon Pastanesi arasında bir fark var mı? Daha önceden Lebon'u satın alıp "Markiz" diye değiştirmişler sanırım. Biraz anlatır mısınız?

Evet, öyle bir şey oldu. Karşıda Markiz var şu an inşaat hâlinde Lebon oradayken Markiz alıyor orayı ve Lebon diğer tarafa geçiyor. Aralarında hiçbir fark yok. İkisi de Ermeni, ikisi de Anadolu Ermeni'si. Pastaneler de hep aynıydı.

Lebon Beyaz Zambak belgesi almış bir mutfağa sahip.

Çok Şükür. Kimseye zararımız olmadı herkesi sevdi saydık bu günlere geldik.

Birçok pastane başarıyı yakalayınca şube açar. Lebon neden açmadı?

Çünkü Lebon 50 sene kadar kapalı kaldı. Bulunduğu yer kitapçı ve eczane oldu. Kimse açmadı. Bundan dolayı şubesi hiç olmadı, kendini var etme çabası içinde çünkü Lebon.

Eski yerinizdeyken edebiyatçılar çok geliyor- muş Lebon'a şimdi sanatçılar geliyor mu?

Evet, eskiden sanatçılar, artistler, edebiyatçılar çok geliyordu. Şimdi bazen dizilerde ismi geçiyor Lebon'un.

Lebon bünyesinde hangi pasta çeşitleri çıkıyor?

Ben İnci Pastanesi'nde çalıştığım için orda olan pastaların çoğu burada da çıkıyor. Her ürünü kendimiz yapıyoruz sadece paketli çikolatalarımız var onlar fabrikasyon, onun dışında her şeyi kendi imalatha-

nemizde yapıyoruz. Aynı binada imalathanemiz. İmalathaneden bahsedince Şakir Ekinci heyecanla bana imalathaneyi göstermek istiyor. Lebon'un bulunduğu binanın ikinci katında bulunan imalathane deniz gören büyük bir oda. İçeride sekiz usta Lebon'un o gün için satacağı hamur işlerini yapıyor. Kruvasan, mini pizza ve poğaçalar. Aralarından isminin Kemal olduğunu öğrendiğim usta 50 yıldır Şakir Ekinci'nin yanında bu işi yaptığını söyledi. İnci pastanesinden beri Şakir Ekinci'nin peşini bırakmamış bir aile gibi olmuşlar.

Ustalarını tanıtırken hepsinden "20-30 yıldır yanımda çalışıyor," diye söz ediyor. Lebon'un satış kısmı da dâhil imalathanesinde de bir aile ortamı var ve herkes birbirini uzun zamandır tanıyormuş. Şakir Bey'in en değer verdiklerinden biri de insanları yarı yolda bırakmadan aile ortamı içerisinde huzurlu bir çalışma ortamı sağlamak. Bunu ise hem pastanenin içine girdiğimde hem de imalathaneye girdiğimde herkesin işini severek yaptığını görerek anlıyorum. "Lebon'da her şey güzeldir çünkü her şey sevgi ile yapılır."

*Kemal usta
20 yıldır
Lebon'da
çalışıyor*

Yazı ● **Sebahat Çağla Kara** (İAHA)

Fotoğraflar ● **Ayşe Sema Sayar** - **Başak Nur Gökçam** (İAHA)

Madam Katia'nın El Yapımı Şapkaları

BEYOĞLU'NU BEYOĞLU YAPAN NE O ESKİ DÜĞMECİLER, NE KORSECİLER, NE SİNEMALARI, NE DE O ESKİ SAMİMİYETİ KALDI, HEPSİ TEKER TEKER YOK OLDU. ESKİDEN BEYOĞLU SOKAKLARINDA TAKIM ELBİSELİ KİBAR BEYEFENDİLER, GÜZEL GİYİMLİ ZARIF HANİMEFENDİLER YÜRÜRLERDİ. ŞİMDİ O SOKAKLAR, KALABALIĞIN İÇİNDE MAHSUR KALMIŞ, ESKİ GÜZELLİĞİNİ İSE O DÖNEMLERDE YAŞAYANLARIN HAFIZALARINDA BIRAKMIŞ.

Beyoğlu sokaklarında yürürken Hazzopulo Pasajı'ndan içeriye girdim. Girer girmez daracık bir sokakla karşılaştım. Duvarlar eski, yerler ise arnavut taşları döşeli. Yürümesi zordu bu yolda. İlerledikçe gümüşçüler, oyuncakçılar, hediyelik eşya satan dükkânlar ilişti gözüme. Dar sokağın hemen bitiminde büyük bir avluya çıktım. Sol tarafımda ufak masa ve sandalyelerin olduğu Mustafa Amca'nın çay ocağı vardı. Sağ tarafa döndüğümde de muhteşem bir vitrin gördüm. Gözlerimi şapkalar dan alamıyordum. Bir sürü eski şapka vardı vitrinde. Rengârenk, ince ince işlenmişti şapkalar. Kimisi incilerin zarıflığıyla dolu kimisi tüllerin asaletine bürünmüştü. Bu butik Beyoğlu'nu Beyoğlu yapan, eski şapkalı dönemini yaşamış bir hanımefendiye ait. Madam Katia'ya ...

Madam Katia'nın butiğinden içeri girdiğimde kapının tam karşısında kocaman bir boy aynası vardı. İki yanında da kocaman vitrinler. Vitrinlerin içi Madam

*Şapkacı Katia'nın
Hazzopulo
Pasajı'ndaki
dükkânı,
Beyoğlu'nun
süslerinden biri*

Katia'nın şapkalarıyla dolu. Karşımda hafif toplanmış gri renkli saçlı, zarif duruşlu, şık giyimli, kibar bir hanımefendi duruyordu. Narin elleriyle bir kalıp üzerine yerleştirdiği şapka siparişini üretirken mavi gözleriyle beni süzdü.

Merhabalaştık ve sohbetimize başladık. Öncelikle kendisiyle Beyoğlu'nun şapkalı dönemlerinden konuştuk.

"O dönemde herkes şapkalı olduğu için Beyoğlu'nda çok şapkacı vardı. Kumaşçı vardı. Beyoğlu çok başkaydı, bugünkü gibi değildi. Çok değişti... O eski Beyoğlu geri gelmez. Sabah başka şapka takıyorlardı, çaya giderlerken başka şapka takıyorlardı, baloya giderken başka şapka... Ekmek almaya bile giderken şapka takıyorlardı. Şapka takmanın bir ciddiyeti vardı ama şimdi yok, 80'li yıllara kadar vardı. Şimdi düğünler için, diziler için takıyorlar. Yani yapan da çekiniyor

*Madam
Katia'nın
dükkânı ne çok
şapkayla dolu*

*Madam
Katia gelen
siparişlere
cevap vermeye
çalışıyor*

57 senelik
dükkânda
dönem dizileri
için şapkalar
tasarlanıyor

giyinmeye. Bakıyorlar 'ne giymiş' diye. Takan da çekiyor, eline alıyor şapkayı."

Şapkalardan bu kadar bahsetmişken merakıma dayanamayarak kendisinin de yaptığı şapkalardan takıp takmadığını sordum.

"Tabii ki takıyorum. Kimse bakar falan diye de umursamıyorum. Çünkü küçüklükten beri şapka takıyorum."

Bunu duyduktan sonra, "Madam Katia gibi günümüzde eski tarz şapka takan birileri hâlâ var mıdır?" diye düşündüm. Bunu en iyi bilecek kişi Madam Katia'ydı. Bana, takan kimseyi görmediğini söyledi. "Takan varsa da bir iki kişi onlar da yabancılar zaten," diyor Madam Katia.

Bu cevabı aldıktan sonra üzüldüm. Çünkü günümüzde vintage modası var. Eski kazaklar, pantolonlar, ceketler yoğun ilgi görürken Madam Katia'nın el yapımı, özel ve zarif şapkaları neden ilgi görmesin?

Madam Katia, bütün şapkaları kendisi yapıyor ve başka kimseyle çalışmıyor. Sadece kendisi... Şapkaları sipariş üzerine yapıyor. Dükkândaki hiçbir şapka satılık değil. Günümüzde eski tarz şapka takan birileri olmayınca şu anki siparişlerinin nasıl olduğunu merak ettim.

Madam Katia'nın yüzü asıldı ve şöyle cevapladı:

"Bu dükkân annemden kalma, Madam Eva'dan. Bu dükkân tam 57 senelik. Annem 18 yaşında burayı aldı, o öldükten sonra da ben devraldım. Elbette, eskiden çok yoğun siparişler. Şimdi nikâh için, dönem dizileri için veya gelinler için şapka tasarlıyorum."

Dönem dizileri demişken. Hangi dizilere şapka yaptınız?

"Hangi dizide şapka gördüyseniz benimdir. 'Öyle Bir Geçer Zamanı' gibi dönem dizilerinde benim şapka larım vardır."

Bir yandan mor renkli bir şapka üzerine beyaz, parlak incileri tek tek işlerken bir yandan da sorularımı

cevaplıyordu Madam Katia. İşlediği şapkanın kumaşı yumuşacıktı ve kaliteli olduğu belliydi. Kumaşlarını yurtdışından alıyormuş Madam Katia. Burada bir kurdele bile bulamıyormuş. "Burada kaliteli malzeme yok" diyor. Tüm malzemelerini yılda bir iki defa yurtdışına çıkarak Avrupa'dan alıyormuş. Peki burada olmayan bu kadar güzel kumaşlar neydi? Ya da bir şapka için kullanılan en iyi kumaş nedir?

"Eskiden en çok Şantuk saten, kadifeler kullanılırdı. Şimdi yok öyle. Yalnız kışlık fötr kumaştan- kaşe gibi olanlardan yapıyor şapka lar."

Bir şapkanın kumaşına, tülüne böylesine önem veren Madam Katia işini o kadar severek yapıyor ki şapkanın üzerine bir tül koymak istediğinde bile bütün detaylarını düşünüp öyle diyor. Bütün şapkaları kendi tasarlıyor, hepsi kendi emeği. Yapımı çok zor olduğu için ve makine işi değil de el emeği olduğundan bu özel şapka ların fiyatları 200 lirayla 1000 lira arasında değişiyor. Kendi elleriyle yaptığı şapka larla bu işte tek olan Madam Katia'nın zarif şapka larını merak edenlerin uğramaları gereken yer; Hazzopulo Pasajı.

Söyleşi • **Ömer Durmaz** (İAHA)
Fotoğraflar • **Sinan Daşpınar** (İAHA)

Bir Halkla İlişkiler Kraliçesi Betûl Mardin

BETÛL MARDİN, TÜRKİYE'DE HALKLA İLİŞKİLER DENİNCE AKLA GELEN İLK İSİM. KENDİSİ ULUSLARARASI HALKLA İLİŞKİLER DERNEĞİ'NİN (IPRA) İLK TÜRK KADIN BAŞKANI OLDU. HEMEN ARDINDAN ULUSLARARASI HALKLA İLİŞKİLER DERNEĞİ (IPRA) TARAFINDAN KENDİSİNE "MEMBER EMERITUS" UNVANI VERİLDİ. BU UNVANA SAHİP DÜNYADA SAYILI KİŞİLERİN ARASINA GİREN BETÛL MARDİN, ARTIK HALKLA İLİŞKİLERDE "ÜSTAD" OLARAK ANILMAKTADIR.

Bugün çok heyecanlıyım. Çünkü Türkiye'de halkla ilişkilerin üstadı Betûl Mardin'in evine söyleşi yapmak için gidiyorum. Beni Teşvikiye'deki evinde, Teşvikiye Pala'sta bekliyor. Randevu saatine geç kalmamak için erkenden yola çıkıyorum. Beni kapıda Betûl Hanım'ın şoförü Hamdi Bey karşıyor. Kapıyı 44 yıldan beri Betûl Hanım'ın yanında çalışan Rabia Hanım açıyor. Ardından da Betûl Hanım'ın asistanı Pırıl Hanım beni karşıyor. Betûl Hanım beni masasında bekliyordu. Kendisi için aldığım çiçeği verdikten sonra bize çay ve kurabiye ikramında bulunuyor. Çaylarımızı içip kurabiye ve çikolatalarımızı yerken başlıyorum sorularımı sormaya.

Neden halkla ilişkiler?

Basın, tiyatro, sinema, radyo ve televizyon alanlarında görev aldım, hiçbirini mesleğim olarak görmedim. Tam anlamıyla gazeteci deşildim, sayfa sekreteriydim. Yazı derler, çeviri yapardım. Sahneye çıkmadım, prodüksiyonda çalıştım, radyoda yüzlerce program yaptım, televizyonda oyun bölümünü kurdum ve çeşitli yapıtları televizyona uyguladım. Her biri gelişmemde bir tuşla görevi gördü ve nihayet yaşamımın üzerine mesleğimin adını, birikiminin mürekkebiyle yazabildim, halkla ilişkiler. Halkla ilişkiler uzmanların-

dan mesleğin inceliklerini anlatan yazılar rica edilirken, benden bu konuda konuşmam istendi ve bu durum günümüze kadar değışmedi.

O günden bugüne halkla ilişkilerde değışen ne oldu? Nasıl bir gelişim gösterdi?

İlk başladığım zaman iletişim araçları daha azdı. Bugün ise elini kaldırsan farklı bir iletişim aracı göze

Betûl Mardin'in evi zengin geçmişinden anılarla dolu

*Betül Mardin
arkadaşımıza
albümlerini
anlattı*

*Bizi kabul
etmesi çok
sevindirdi*

çarpıyor. Dolayısıyla dünyanın öbür ucuna daha kolay erişebiliyorsun ama seslendiğinde 6 kişi değil 600 bin kişi var. Bu rakama anlatmak ve isim yapmak çok daha zor.

Bugün halkla ilişkiler sektöründe hâlâ eksik olan, üzerinde durulması gereken nokta nedir?

Bence halkla ilişkilerin önemini hâlâ tam olarak bilmiyorlar veya idrak edemiyorlar. Bu gelişmemiz üzerinde en önemli sorunumuz diye düşünüyorum. Bu sorunu da genç PR'cılarımızın çözeceğine ve önem vereceğine inanıyorum.

Gençlere halkla ilişkiler mesleğini öneriyor musunuz?

Çok çalışkan, çok enerjik, hareketli, kendini yenileyen, gündemi takip eden, bilgili ve bilgisini tazeleyen ve üretici bir beyni olan gençlere mesleğimi öneriyorum. 90 yaşındayım ve hâlâ büyük bir zevk ve azimle çalışıyorum.

Gazetecilikle halkla ilişkilerin arasındaki ilişki nedir?

Gazeteler yenilikleri haberleri halka sunmakla görevli biz gazetelere bu gereken haberleri yenilikleri sunmakla mükellefiz.

Şimdiki gazetecileri nasıl buluyorsunuz?

Ben gazeteciydim ve şimdiki gazetecilere 90 yaşında

olduğum için sonsuz sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Öncelikle İstanbul'un tanınması önemli midir halkla ilişkiler için?

İstanbul'un ne kadar önemli, saygın bir şehir olduğunu anlatabilsek burada da çalıştığımız için o kadar yükseliriz. Mertebemiz yükselir. Yaşanılan ülkeye ve şehre göre PR yapmak değişir ve ona göre bir strateji ve plan yapıp adım atmak gerekir.

İletişim eğitiminde öğrencilere Anadolu da tanıtılmalı mıdır? Bir ülkenin ruhu yani kültürü, gelenekleri, yemekleri tanıtılmalı mıdır?

Tabii ki, kendi ülkesinin tarihini geçmişini büyüklüğünü önemini bilecek ki iş hayatında da katkıda bulunabilsin.

Bu unutulmaz söyleşi için çok teşekkür ederim.

Rica ederim.

Betül Mardin, gerçekten bir idol. Kendisiyle sohbet ederken, "Betül Mardin 90 yaşında olamaz," diye düşündüm. "Neden?" diye soracak olursanız kendisi yaşamayı seven, enerjik ve sohbeti çok tatlı bir kadın. Yaşını hiç de göstermiyor diyebilirim. Betül Mardin, gibi mükemmel bir hanımefendiyle mükemmel bir söyleşi yaptığım için kendimi çok şanslı hissediyorum. Betül Mardin ile geçirdiğim bu unutulmaz anıyla Betül Hanım'dan ayrılıp eve doğru yola çıkıyorum.

Yılların halkla ilişkilercisinin evi bir küçük müzeyi andırıyor

Yazı ● **Başak Nur Gökçam** (İAHA)
Fotoğraflar ● **İAHA Fotoğraf Grubu**

Heybeliada'daki İsmet İnönü hatıraları

BÜYÜKADA'DAN SONRA EN BÜYÜK ADA HEYBELİADA'YA YOLUNUZU DÜŞÜRÜRSENİZ MUTLAKA GÖRMENİZ GEREKEN YERLERDEN BİRİ DE İSMET İNÖNÜ KÖŞKÜDÜR. KÖŞK, PAŞA 1924 YILINDA YAKALANDIĞI TÜBERKÜLOZ NEDENİYLE SATIN ALINMIŞTIR. ÇALIŞMA MASASI, OTURMA GRUPLARI, YATAK ODALARI İLK GÜNKÜ GİBİ YERLİ YERİNDEDİR.

*Haybeliada'daki
İsmet İnönü
köşkünün
salonunda İsmet
Paşa ailesinin
yağlı boya tablosu
yer alıyor*

Eminönü Adalar İskelesinden bindiğimiz Kalamış isimli vapur bizi yaklaşık bir saat on beş dakika sonra sırasıyla Kınalıada, Burgazada, Heybeliada ve Büyükada'ya götürecektir. Yolumuz uzun, vapur kalabalık ve bir o kadar da hareketli...

Vapur Marmara denizinde usul usul ilerlerken elinde bir poşet dolusu limonla bir işportacı tüm dikkatleri üzerine topluyor.

"Hanımlarrr, beylerrrr..."

"Ladies and gentlemen"

"Bir dakikanızı alıcağım"

İşportacı elinde bulunan "limon sıkma makinası"nı satılmak için yolcuları tüm dikkatlerini üzerine çekiyor. Türlü şaklabanlıklarla elindeki limonların suyunu bir bir sıkmaya başlıyor.

"Bakın gördünüz işte."

"Bayanlarrr... Baylar... Bu gördüğünüz ürün sadece 5TL"

Gülüşmeler, konuşmalar... Bir uğultudur tüm vapuru kaplıyor. İşportacı işini bitiriyor, hızla isteyenlere "limon sıkma makinesini" dağıtıyor ve ardından paralarını topluyor.

Vapur Prens Adaları'nın ilki olan Kınalıada'ya tam saatinde ulaşıyor. Kınalıada İskelesi'nde hatırı sayılır sayıda yolcu bırakıp ünlü öykücümüz Sait Faik'in Adası Burgaz'a doğru yol alıyor.

Heybeliada, İstanbul'un Büyükada'dan sonra en büyük adası

Vapurun üçüncü durağı Heybeliada İskelesi oluyor. Heybeliada, İstanbul'un Büyükada'dan sonra en büyük adası. Adaya Heybeliada denilmesinin sebebi, uzaktan bakıldığında adanın yere bırakılmış bir heybeye benzemesiymiş. Heybeliada'da vapurdan inenlerin kuşkusuz ilk dikkatini çeken adanın kuzeybatı yönünde çamlarla kaplı alanda bulunan Ruhban Okulu binası. Adanın neresinden yukarı doğru bakarsanız görürsünüz bu okulu.

Asıl adı Mavromatakis Köşkü olan Heybeliada Refah

Şehitleri Caddesi'ndeki konak bugün, İsmet İnönü Müzesi olarak hizmet veriyor. Türkiye'nin ilk başbakanlığını, daha sonra da Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlığını yapmış olan İsmet İnönü uzun yıllar ailesiyle birlikte Heybeliada'da bu konakta yaşamış. İsmet Paşa'nın şimdilerde müze hâline getirilen evini gönüllü rehber Aynur Hanım eşliğinde geziyoruz. Binanın ilk girişinde Paşanın 1945 yılında usta heykeltıraş Mehmet İnci tarafından yapılmış bir çalışması yer alıyor. Yine girişte 1929 Şapka inkılabını tasvir eden orijinali yağlı boya olan bir tablo... Aynur Hanım, "Reprodüksiyon bir çalışmadır," diyor. O dönemin Haydarpaşa Garı'nda gerçekleştirilen bir kutlama esnasında esinlendiğinden söz ediyor.

İnönü Evi Müzesi

İsmet Paşa'nın bu konağa hangi yıl geldiğini merak ediyoruz.

"Paşa bu konağı ilk 1924'de eşyalı kiriliyor. Hastalık vesilesiyle doktorunun kesin talimatıyla. 1924'de memleket çapında bir tüberküloz salgını hakim. Halk arasında ince hastalık olarak nitelendiriliyor. Paşa da bütün hayatı savaşta, cephelerde geçtiği için hastalığa yakalanıyor. Ama başlangıç aşamasında. Tüberküloz seviyesinde değil. Doktorunun kesin talimatı oluyor özellikle Heybeliada tercih ediliyor. Oksijen bakımından çok zengin bir ada olduğu için ve verem sanatoryum hastanesi bu adada bulunduğu için Rum-Ortodoks köşküdür burası. Heybeliada zaten çok eskiden beri Rum-Ortodoks ağırlıklı olduğu için, bu adada hep Rum mimarisi gözümüze çarpar."

Bir bir müzenin içine doğru ilerliyoruz. Aynur Hanım anlatmaya devam ediyor.

"Müzenin ilk girişi, ilk kat salon bölümü ve yemek bölümüdür. 1934'de İsmet Paşa konağı Rum aileden satın aldıktan sonra, Atatürk evin bütün eşyalarını hediye etmiş. Hepsi 1934'den kalma. Sadece bazılarının kılıfları kaplama, o da renk ve kumaşların aslına sadık kalınarak yaptırılmış. Halı antika, vitrindeki porselen

*İsmet Paşa
konağında her
köşe aileden
hatıralar
taşıyor*

*Konağın
girşindeki yemek
salonu tüm
ayrıntlarıyla
korunuyor*

yemek takımları, fincan ve bardak takımları hep özel hayatlarında, köşkte kullandıkları parçalar. 1924 yılında Paşanın ilk tedavisi başladığında, Doğu'da Şeyh Sait Ayaklanması baş göstermiş. Atatürk tarafından yine apar topar telgrafla Ankara'dan çağırılmış, başbakan olarak tayin edilip Doğu'ya ayaklanmayı bastırmaya gönderilmiş İsmet Paşa. Sonra 34'de satın almak istediğinde, kendi bütçesiyle maalesef ki alamamış, yeterli gelmemiş. Eşyaları verip, indirim uygulatmışlar ve iki arkadaş özel bütçelerini birleştirip Atatürk'le ikisi bu konutu zar zor elde edebilmişler." Yemek bölümündeki duvarda asılı orijinal yağlı boya aile tablosu müzenin önemli eserlerinden.

"1941 Ankara, usta ressam Selahattin Uzmen imzalı," diyor Aynur Hanım tabloyu göstererek.

"İbrahim Çallın atölyesinden yetişme. Tabloda şu an sadece Özden Hanım hayatta. Özden İnönü Tokyar, yaşayan birinci kuşak son İnönü. Çankaya'da Pembe Köşkte ikamet ediyor. İnönü Vakfının uzun yıllardan

beri genel başkanlığını yürütüyor, müze de İnönü Vakfına ait."

Müzedeki bulunan parçaların hepsi orijinal

Yapı bir Rum mimarisi olduğu için tavanlar yüksek ve motifli. Ahşap el sanatının bu katta daha detaylı görüyoruz. Ve dönemin vazgeçilmezleri, bakır takımlar. İskeletler, ana tabanlar hep orijinal parçalar. İsmet Paşa bu evi Cumhurbaşkanlığı dönemine kadar unutup, yazlık ve dinlenme maksatlı kullanmış. Cumhurbaşkanlığı 1950'de sona erince baş vekillik dönemine kadar arada kalan zaman diliminde daha sık gelmiş.

"Baş vekillik döneminde 63'lerden sonra zaten yoğun olarak Ankara'da mecliste bulunmak zorunda olduğu için zaman ayıramamış. Ama eşi ve çocukları yazlıkçı olarak gelip gitmiş. 60 sonları 70 başlarında artık ölümüne de yakın ağır dönemlerinde bayrağı da Bülent Ecevit'e deviredince, yine bir rahatlık söz konusu olmuş."

1973'de Ankara'da Pembe köşkte vefat etmiş. "Çoğu insan Paşanın bu konakta öldüğünü zanneder. Çünkü öldüğü zaman burası da taziyelerle dolmuş taşmış. Tarihte o yönden kafalar karışmış. Adalılar tarafından çok sevilen, hayranlık duyulan bir insan olduğu için."

Erdal Bey eşi Sevinç Hanımla Heybeliada'da tanışmış

İsmet Paşa'nın ortanca oğlu Erdal İnönü'nün de burada çok sevildiğinden söz ediyor.

"Bu konutun bir yuva kurmaya da vesilesi var . Erdal Bey eşi Sevinç Hanım'la Heybeliada'da tanışmış. Sevinç Hanım adanın ileri gelen iş adamı ünlü armatör Ali Sohtorik Beyefendinin kızı. Komşu kızıymış. İki genç yazları balkondan balkona burada tanışıp, aşık olmuş ve evlenmişler. Hatta nişan töreni adada gerçekleştirilmiş; yukarıda fotoğrafları var. Sevinç Hanım ise şu anda hayatta."

Yukarı kata adadan kesitlerin de olduğu onlarca fo-

toğraf eşliğinde çıkıyoruz. Paşa ada halkıyla sıradan, sade bir vatandaş gibi zaman geçirmeyi çok seviyormuş. Fotoğraflarda İsmet Paşa'nın meşhur çivileme atlayışlarını görüyoruz.

"Atatürk'ün köşke sayısız gelip gitmişliği var. Çoğu akşam kalıyormuş da burada. Bilinmeyen yönleriyle İsmet İnönü ve Atatürk varmış bu evde. Bir insan olarak, dost olarak, siyasi kimliklerinden uzak, çok güzel günler yaşamışlar."

İkinci katta İsmet İnönü ve çocuklarının yatak odaları yer alıyor. Aynur Hanım anlatmaya devam ediyor.

"Burası Ömer ve Erdal Bey'in odaları. Pirinç yatak başları, işleme kırlentlere varana kadar her şey orijinal halleriyle korunmuş. Özellikle çalışma masasının üzerindeki antika Fransız Radyo da müzenin kıymetli parçalarından. Kalorifer petekleri de orijinaldir."

Dönemin kadın ve erkek modasını yansıtan şık takımlar odanın bir köşesinde sergileniyor.

"Paşanın bu takımla tarihte çok fotoğrafı var. Dönemin erkek modası, duble paça, Necdet Ünver imzalı

şık pantolon takımı. Mevhibe Hanım'ın çok şık döpiyes takımı, kendisi enstitü mezunu da olduğu için kıyafetlerini de dikiyormuş. Hanımefendi aynı zamanda çok güzel piyano çalıyormuş. Piyanosu Ankara'da Pembe Köşk'te mevcut. Özden Hanım gezdirirken gösteriyor onu da. Orası da belirli dönemlerde müze olarak ziyaretçiye açık."

Eşyaların duruş pozisyonlarına bile sadık kalınmış

Özden Hanım, Paşa'nın annesi Cevriye Hanım'la bu odada babaanne torun yatıyorlarmış. Odadaki gardiropolar müzenin en nadide parçalarından.

"Gardiropolar Fransız modeli cevizdir. O tarihlerde memleket çapında hayatın her alanında Fransız etkisi, kapitülasyonlardan ötürü Fransız dalgası hüküm sürüyormuş. Özellikle 50'lerde, şimdinin Amerika'sı gibi düşünebiliriz. Özden Hanım'ın çocukluk fotoğ-

rafı, çerçevesiyle birlikte orijinal parçadır. Dolaplar çok kıymetli ve bu kattaki mobilyalar Özden Hanım'ın odasındakiler, Erdal Bey'in, paşanın kendi odasındakiler yüzleri kaplama da değildir, birebir orijinal parçalardır. İşleme kırlentler, yatak örtüleri, somya tipi yataklar hep günümüze kadar gelmiş, eşyaların duruş pozisyonlarına bile sadık kalınmış."

Paşanın Mevhibe Hanım'la kendi ebeveyn odaları, dipte yine Mevhibe Hanım'ın şık kıyafetleri, çantası, Paşanın röpteşambırı, pijama takımı hep dönemin tarzını yansıtan o tarihlerden burada kullanılmış giysiler. Yatak odası takımı gül ağacından, karşı ki vitrin Mevhibe Hanım'ın şahsi eşyaları, parfüm-losyon şişeleri, antika şekerlikler, tarak setleri, bir pijama takımı hemen yanında yer alan uzun koltuk akşamları hanımefendinin gazetesini, kitabını okuduğu dinlenme koltuğu. Üzerinde seccade. Yine yüksek yün yatak, yatak örtüsü, kırlentler birebir günümüze kadar ulaşmış

parçalar. Hatta kırılentlerin üzerinde altın yaldızlı ipliklerle nakışlanmış her ikisinin isimlerinin baş harfleri yer alıyor. "İ" ve "M".

"Mevhibe Hanım çok şık biri. Çok sade, şık, zarif bir hanımefendiymiş kendisi. Rumeli Türklerinden, Rumeli kökenli. Bu vitrin çok kıymetli, mürekkep okka şişeleriyle birlikte orijinal yazı seti paşanın, gümüş kaplama. Mevhibe Hanım'ın yine tarak setleri, Paşa'nın orijinal satranç takımları, satrancı ustalık boyutunda oynuyormuş. Çok zeki, kıvrak bir zekaya sahip olduğu için. Anekdotlarda kimseye asla yenilmediği ve kaç hamle sonrasında tahmin ettiği belirtiliyor. Özellikle bu takım, her yerde yanındaymış, cep satrancı. Orijinal sigara seti, birebir ağızının değdiği, çok zarif bir pipo, ağızlıkları, antika bir sigara kutusu ve filtre kutusu. Manevi yönden ayrıca muazzam takımlardır. Savaşlar, cepheler de gördükleri için. Burası çok kıymetli bir vitrindir."

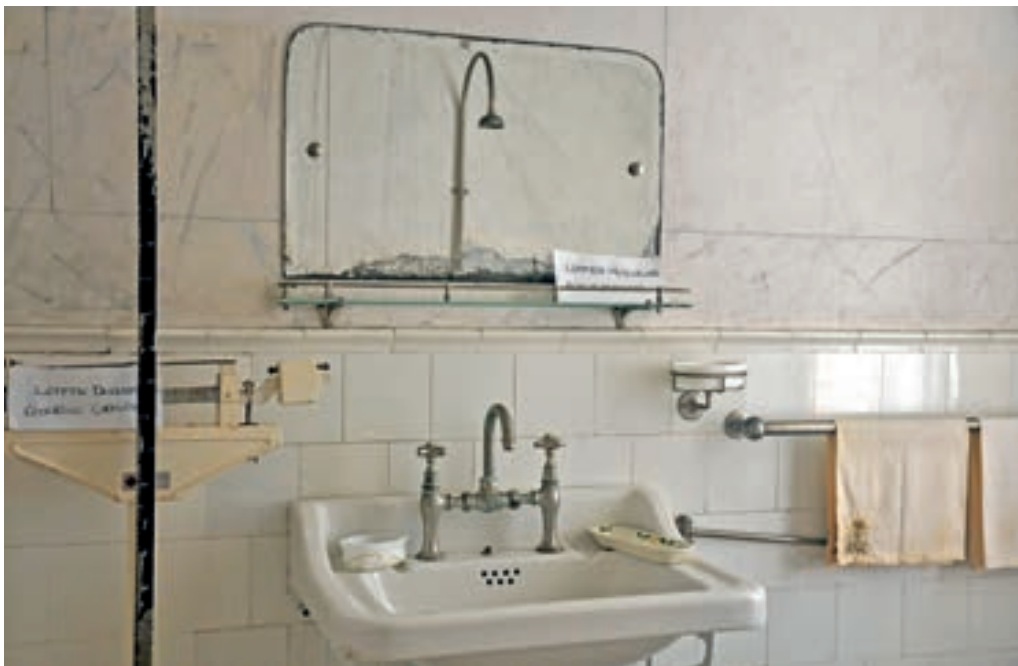
"Bu fotoğraflar, Erdal Bey'in nişan töreninden kesitler. Paşa yüzükleri keserken, bu da yine Erdal Bey ve Sevinç Hanım. Burada Heybeliada'da gerçekleşmiş tören."

Antika porselen bir su takımı, sabahları el yüz yıkayıp,

abdest alıyorlarmış. Yüz kurulama örtüleri dahi gerçek, yağlı iplikle nakışlanmış ve klozeti. Yine çok eski bir küvet, kalkerken tutunma borusu bile düşünülmüş. "Paşa son zamanlarda çok kötüleşmiş. Kulağının bir tanesi zaten duymuyormuş, işitme cihazı kullanıyormuş. Cephede kulağının bir tanesini kaybetmiş. Acil durum zili bile düşünülmüş. Eğer bir tehlike söz konusu olursa çalıyor ve evin her yerinden duyuluyor. Ve lavabolu, giyinme soyunma bölümünde kullanılan bir alan. Orijinal bornozları yer alıyor. Paşanın yukarıya çıkarken gördüğümüz fotoğraflardaki bornozu."

İşte böyle bir yer Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlığı yapmış olan İsmet İnönü'nün bir zamanlar yaşadığı Müze Evi. İçerisinde binlerce anı ve yaşamışlıkları barındıran konaktan tarihin omuzlarımıza bıraktığı büyük bir yükü ayrılıyoruz.

Heybeliada İskelesine yaklaştığımızda iskelenin hemen yanı başına iliştirilmiş bir not Hüseyin Rahmi Gürpınar evinin tadilatla olduğunu duyuruyor. Heybeliada'dan yine Kalamış Vapuru ile ayrılıyoruz. Şehre beraberimizde bir soru da götürüyoruz: "Sorumuz size ünlü İstanbul yazarı Hüseyin Rahmi Gürpınar'ı bugün kimler tanıyor?"

Konağın her yaşam alanı ziyaretçilerine açık tutluyor

Yazı • **Ömer Durmaz** (IAHA)
Fotoğraf **Samet Sertan İnce** (IAHA)

MAKİNE DEĞİL, TARİH VE KÜLTÜR

İSTANBUL'UN KÖKLÜ SEMTLERİNDEN BİRİ OLAN BAKIRKÖY'DE YER ALAN HİLMİ NAKİPOĞLU KAMERA MÜZESİ, YILLARDAN BERİ TARİHE TANIKLIK YAPMIŞ FOTOĞRAF MAKİNELERİNİ SERGİLİYOR. MÜZEDE DOLAŞIRKEN KENDİNİZİ ZAMANDA YOLCULUK YAPIYORMUŞ GİBİ HİSSEDİYORSUNUZ. MÜZENİN KURUCUSU HİLMİ NAKİPOĞLU DA BİZE HEM MÜZEYİ GEZDİRİRKEN HEM DE MÜZENİN KURULUŞ ÖYKÜSÜNÜ ANLATIYOR.

*Müzenin kurucusu
Hilmi Nakipoğlu,
fotoğraf
kitaplarını da
biriktiriyor*

Müzedede sergilenen makineler arasında ne çok Leica göze çarpıyor.

B u fotoğraf merakınız ne zaman ve nasıl başladı?

Fotoğrafa merakım 12 yaşında başladı. Bir paket fotoğraf kartı, birkaç tane negatif film, siyah beyaz fotoğrafın daha ne olduğunu bilmeden öyle bir takım malzemeler elimе geçince öğrendim. İşte, "Fotoğraf bir sihirdir," derler ama esasen kimyasal bir hadisedir. Henüz daha fotoğraf makinem dahi yok. Sonra bir karanlık odaya ihtiyacım olduğunu öğrendim. Karanlık oda olarak annemin çeyiz sandığını kullandım. İçindeki eşyaları çıkartarak içine girdim. Yaşım daha 12. Birinci banyo, ikinci banyo birkaç negatif bir de olmazsa olmaz bir kırmızı ışık. Bir cep fenerinin önüne kırmızı jelatin sararak ışığı da tamamlayınca fotoğrafla ilk tanışmam bu şekilde oldu. Sandıktan çıktıktan sonra da böyle bir müze olmuş oldu. Ama aradan geçen zaman kırk yıllık bir zaman.

Müze'yi ne zaman kurmaya karar verdiniz?

Müze'yi ne zaman kurmaya karar verdiğim sorusu çok önemli tabii benim için. Fotoğrafa 1960'ın ilk yıllarında başlayınca 62-63 yıllarında da ilk plastik fotoğraf makinesini aldım. İtalyan bir Ferraina 6x6 film kullanılan. Onunla fotoğraf çekmeye ve o filmi yıkamaya, filmden baskılar yapmaya başladıktan sonra daha okul sıralarındayken bir fotoğraf kulübü kurdum. O zamanlar 15-16 yaşlarındaydım.

Hangi okulda okudunuz?

Fındıkzade Özel İstanbul Koleji'nde okudum.

O yıllarda böyle bir imkânınız var mıydı?

O yıllarda okul müdürümüz bana bu imkânı tanıdı. O dönemlerde benim hobilerim arasında resim yapmak vardı, perspektif de çizerim, güzel portreler de çizerim, sulu boya, yağlı boya da yaparım. Maketler yaparım, o zamanlar tiyatro oynuyorum. Oldukça deneyimlerimiz de var. Tiyatrolar, yarışmalar. Akşam gazetesinin yarışmaları, sesim de güzel. "Senede bir gün"ü meşhur ediyorum o arada. 65-66 yıllarında Milliyet gazetesinin liselerarası ses yarışması olurdu. Onlara da katıldım. Yani kültürün, sanatın hemen hemen hepsiyle ben şu anda da olduğu gibi ilgileniyordum. Şu anda da ilgim devam ediyor. Dolayısıyla kendi kültür-sanat çalışmalarımızın fotoğraflanması için okulda bir karanlık oda yaptık. Baskılarımızı orada yapıyorduk. Tıkır tıkır işliyor. Onları da tabii okul adına satıyoruz. Bir taraftan fotoğrafla ilgili malzemenin parası çıkmış oluyor. Bu vesileyle 1970-71 yılına kadar baskıyla, kendime ait olan makinelerimle, aranzörlerimle yakinen ilgiliydim. 71 yılında evlendim. Karanlık odamı bu sefer eve kurdum. 74-75 yıllarında renkli baskı işine girdim. Slayttan direkt baskılar yapmaya başladım. Dia pozitiften direkt baskılar. Sebakrom diye bir malzeme piyasaya geliyordu. Siyah-beyaz baskı yapar gibi renkli baskılar yapmaya başladım. Çoğu laboratuvarlarda olmayan bir yıkama makinesi aldım. Renkli aranzörler aldım. O

dönemlerde işte eşten, dosttan düğünler nişanlar falan anı fotoğrafları çekiyoruz. Rulo kâğıtlar alıyorum. Onları keserek fotoğraf baskısını daha ucuza mal ediyordum. Yani o kadar çok uğraşım vardı ki fotoğrafa dair. Bu arada her makineyi bir insan gibi düşünün. Yani onun anıları, gördüklerini hafızasına atma gibi. Yani bir insana dokunun. Hani "Anlat bana bugüne kadar ne yaşadın?" dediğin zaman işte aynı şekilde o makinenin de bir hikâyesi vardır. Acı-tatlı tarihe dair her şeyi kaydetmiştir. Dolayısıyla o makinelerin de bir insan gibi düşündüğümüzde farklı birer kimlikleri olduğunu söyleyebilirim. Leica tipi olanlar var, 6x6, 6x9, 7x6, 4.5. Yani sonuçta o makineleri bir iki bir iki toplamaya başladım 1971-72'den itibaren. Geriye dönüp bir baktığımda 96-97 yılına geldiğimde 9 bin fotoğraf makinesini bir araya getirdim.

O zamanlar kaç yaşındaydınız?

Yani evlendiğim yıl 24 yaşındaydım. Tabii bunların hepsi o yıl değil. 96-97 yılına kadar toplanan

makineler. Bir o kadar onun objektifleri, bir o kadar aksesuar, filtreleri, parasonileri. Ondan sonra yani fotoğrafa dair ne varsa hepsini topladım. Eski fotoğrafları da topladım en sonunda. Ben aslında yarım asırdır inşaatla uğraşan biriyim. İşim müteahhitlik. Çünkü görsel sanatlar dersinde mimarlık da vardır. Mimarın da estetik tarafı önemlidir. Hem statik sağlamlık hem de estetik. Ben ikisini beraber kullanırım. Ve kendi yaptığım bu okulların da projeleri bana aittir. İnşaatı da bana aittir. Burası bir okuldur mesela. Bu okulu yapmaya karar verdiğimde annemin adına kurdum. Daha sonra dedim ki, "Hilmi artık sen müzeni kurmalısın. Çünkü evde artık koyacak yer de kalmadı."

Eşiniz kızıyor muydu?

Eşim kırsa bile ben onu "Tamam bırakıyorum bu işi bana her akşam çilingir sofrası kuracaksın. Bir duble

rakımı koyacaksın mezemi koyacaksın. Ben vazgeçtim koleksiyondan," diye tehdit ediyordum. Ölümü gösterip hastalığa razı gösteriyorduk o zaman. Bu bir espiri tabi. Sonuçta kırsa da kızmasa da böyle bir kültüre, sanata böyle bir hazırlık yapmış olmamız tabi takdire şayan bir hadiseydi. Sordukları zaman da müze kuracağım diyordum. Hedefi koymuştum. Çünkü hedefi olmayan gemiye rüzgâr yardım etmez. Bu bir atasözüdür. Hedefi koyacaksınız. Hedefi koyduk. Bu okul yapılırken de Milli Eğitim Bakanlığı ile yaptığım anlaşmaya göre, "Buraya müze kuracağım, burayı Rehabilitasyon Tedavi Merkezi olarak kullanacağım. Burada 120 kişilik tiyatro salonum olacak," diyerek bütün bu projeyi de yönettim. Yaparken de bir vakıf kurdum. Vakıf bünyesinde bütün bu işlemleri meydana getirmiş oldum. Bugün burada rahat rahat oturabiliyorsan, nefes alabiliyorsan bu müzeyi hem bir mabet gibi düşünün Down Sendromlu çocuklarla

*Hilmi Nakipoğlu
arkadaşımıza
müzesinin zengin
ve eşsiz içeriğini
anlatıyor*

ilgileniyorum ben. Down sendromlu çocuk ailemde yok ama ülkemizdeki insanlar içerisinde bunlar var. Gözardı edilmeden bunları kucaklamamız lazım. Çoğu nüfus sayımında ortaya çıkmaz. Anne bundan utanır baba bundan utanır. Ama utanmak yanlış bir şey. Erken teşhisle hayata kazandırmak gerekir. Fotoğrafı araç olarak kullanıyorum. "Gülümse gülümset", bu benim markamdır. Patentini dahi aldım ve buradan yola çıkarak fotoğraf yarışmalar düzenledik. Önemli fotoğraf hocalarımızdan da destek alarak yarışmalar düzenledik. Fotoğrafı da bu anlamda araç kıldık. Amacımız ayna tutmak "gülümse ve gülümset." Müzeyi'nin açılışını 1997 yılının 30 Mayıs'ında okulla birlikte yaptık. O gün bu gündür medya da müzenin haberi çok yer aldı. 2002 yılında Türkiye Müzeleri

Katalogunun 105. sayfasında biz de yer aldık. Böylelikle müzemiz tescillenmiş oldu.

Peki müzede kaç adet fotoğraf makinesi var?

Burada bin 250 adet fotoğraf makinesi var. Şu karşıdaki beyaz dolabın altında jelatinlenmiş 150-200 makine daha var. Evimde 150-200 tane daha makine var. Nikonlar, Canonlar hele hele Leicalar var. 52 orijinal Leicam var. Bugün bir Leica sahibi olmak oldukça zor ama şunu tavsiye ediyorum sizlere kötü huylarınız varsa şu anda bırakın. Bir koleksiyon sahibi olun ve biriktirin, toplayın. İşte böyle müze olsun daha sonra. Amacımız sizleri hayata kazandırmak. Diyeceksin ki biz hayatın dışında mı kaldık? Değil ama sonuçta birtakım işte kötü alışkanlıklar eşten,

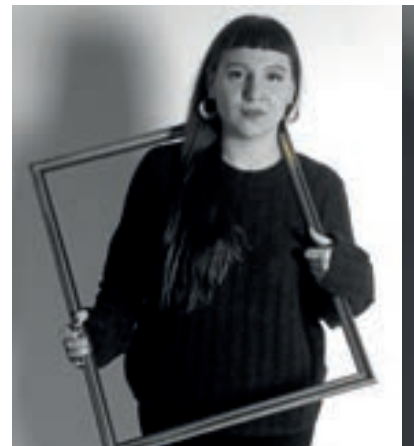
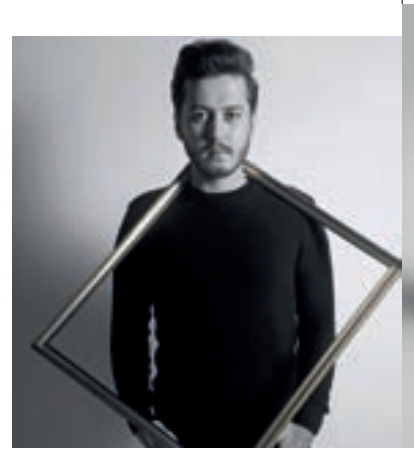
dosttan, arkadaşlardan bulmuşsa mesela sigara. Hayatımda sigara içmedim. İçmemenizi tavsiye ederim. O iki paket sigara örneğin bugün 10'ardan 20 lira olsa ayda 600 lira demektir. Yılda 7200 lira para demektir. İşte senede 7200 liraya neler ortaya çıkarıyorum. Düşün 30 yıl boyunca bunu kullanmadınız. Hem sağlığınıza yerinde kalıyor hem servet elde ediyorsunuz.

Şu anda müzeye yeni makineler ekliyor musunuz?

Hepsine para saydım tek tek. Bit pazarlarından kurtardım çoğunu. Her cumartesi - pazar sabırla Topkapı surlarının dibinden başlayarak Beyazıt Çınaraltı, Sirkeci Hayyam pasajı, karşıda Kadıköy'de

Altıyol arkasında Bahariye Caddesinin oralarada eskicilerden tek tek topladım. Sonra karkollarda kayıtlarım var. Arıyorlar zaman zaman "Hilmi Bey böyle böyle bir makine var. Gel bak," diye. Sonra bağışlar gelmeye başladı. Son zamanlarda bayağı bir bağış olarak makine geliyor bana. İki gün önce İzmir'den aramışlar, hatta belki de bugün yarın gelmek üzere. Perdesi, ayağı, video kamerası, oynatıcısı, yani onlar da geliyor hep. Fotoğraf makinesi değil belki onlar film makineleri ama burada işte bağış gelmiş film makineleri de var. Oynatıcıları da var. Yani bir şekilde evde hani "benden sonra ne olacak" diyenler için bir şekilde burası bulunmaz bir muhafaza yeri.

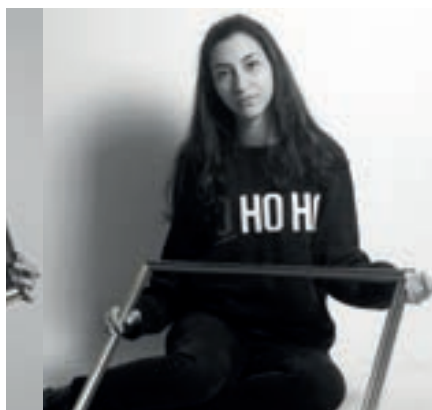
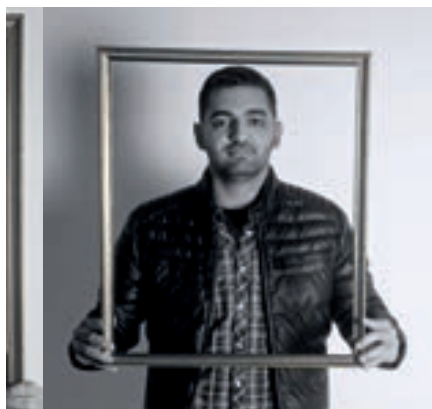
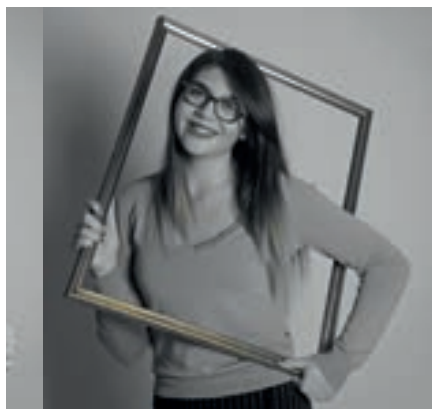
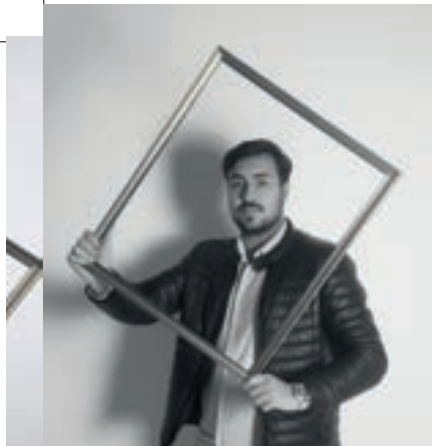

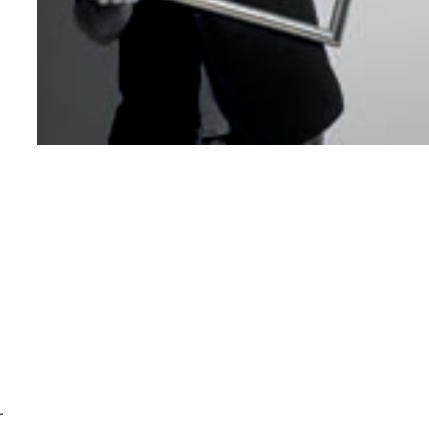
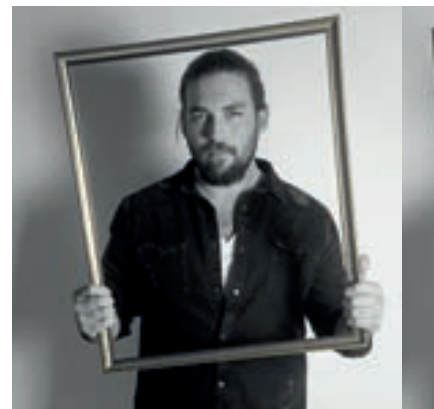
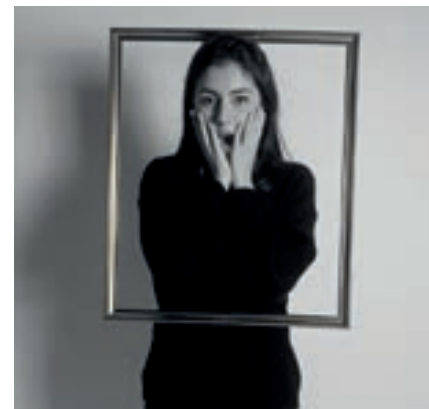
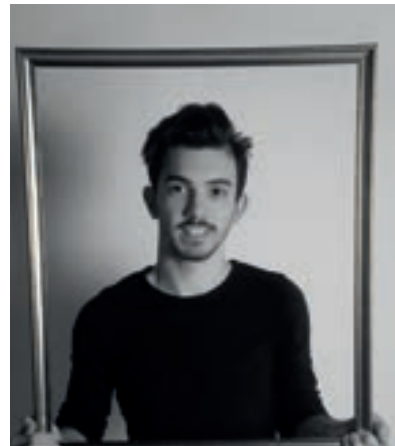
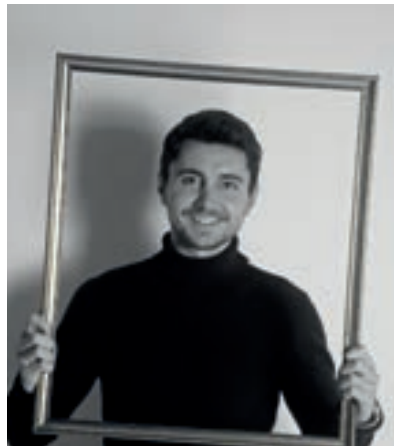

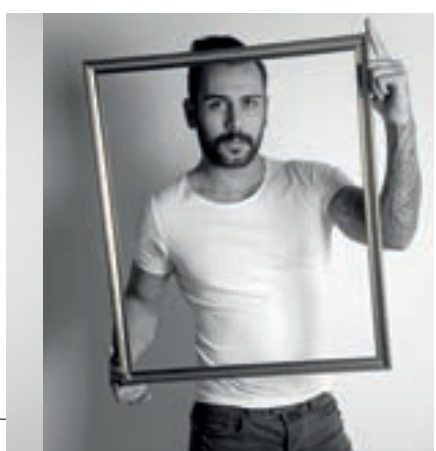
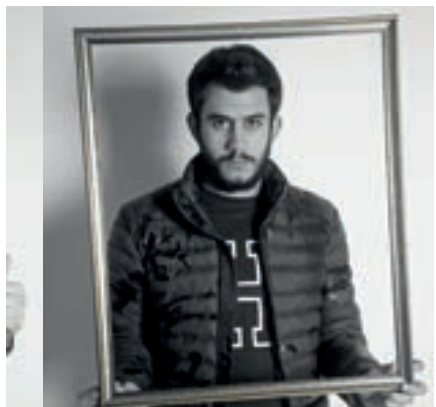
B i Z

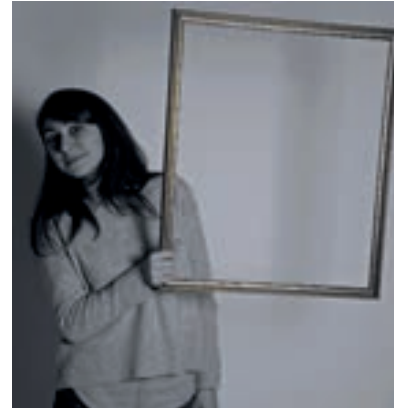
“POTRE FOTOĞRAFI KAPALI BİR KUVVETLER ALANIDIR. BURADA DÖRT GÖRÜNTÜ REPERTUVARI KESİŞİR, BİRBİRİNE KARŞI KOYAR, BİRBİRİNİ ÇARPITIR. MERCEK ÖNÜNDEKİ BEN, AYNİ ANDA: OLDUĞUMU SANDIĞIM, BAŞKALARININ OLDUĞUMU SANMALARINI İSTEDİĞİM, FOTOĞRAFÇININ OLDUĞUMU SANDIĞI VE FOTOĞRAFÇININ SANATINI GÖSTERMEK İÇİN KULLANDIĞIYIMDIR.”

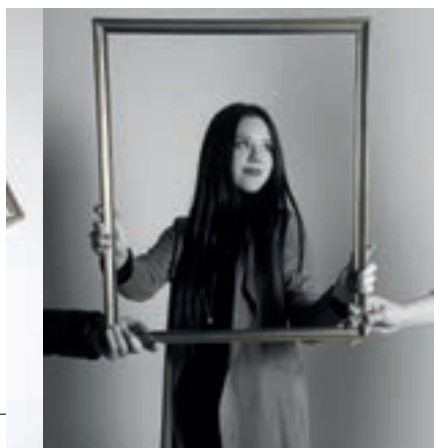
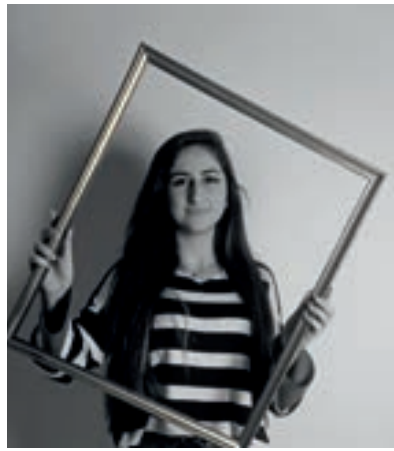
ROLAND BARTHES “CAMERA LUCIDA”

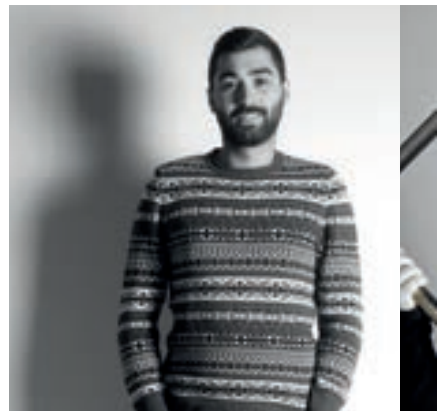
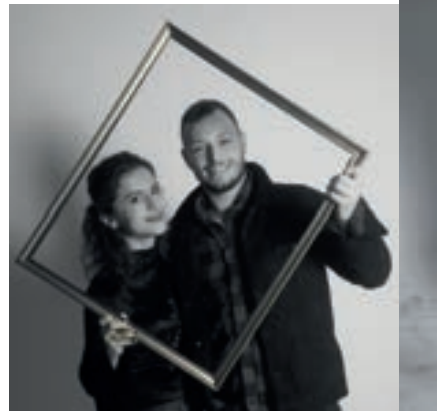
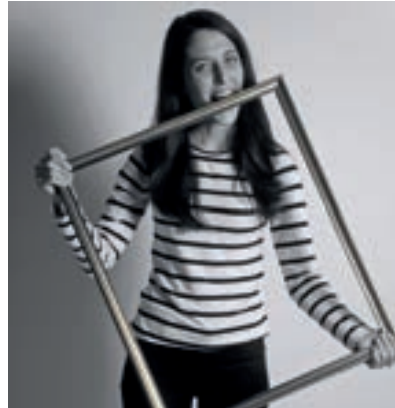
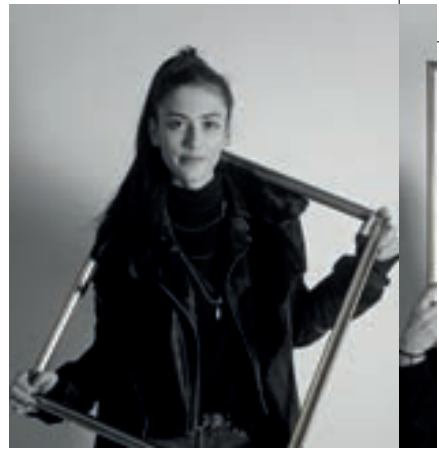

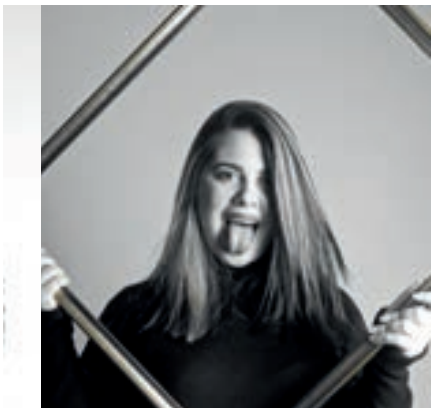
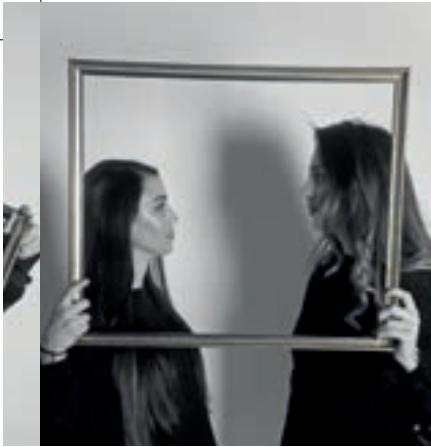

*Açık Radyo:
“Dünyanın
tüm seslerine,
renklerine ve
titreşimlerine
açık radyo!...”*

BİR EKŞİ SÖZLÜK YAZARI DER Kİ, “SİVİL TOPLUM TUTKUSUYLA YANANLARIN, HOBİSİNDE UZMANLAŞMIŞ UZMAN DOKTORLARIN, GÖZÜ DIŞARIDA BANKACILARIN PROGRAM YAPTIĞI, YAPILAN PROGRAMLARIN DİNLEYİCİLER TARAFINDAN BAĞIŞLARLA YILDA BİR SPONSOR EDİLDİĞİ; BAĞIMSIZ, ÖZGÜR DÜŞÜNCENİN SESİ, DÜNYA MÜZİĞİNİN NEFESİ, ROCK MÜZİĞİNİN TARİHÇESİ, CAZ MÜZİĞİNİN KÜRESEL ESİNTİSİ OLAN; BİLGİLENDİREN, İLGİLENDİREN, FARKINDA KILAN, GENÇ SİVİLLERİN, ORTA YAŞLI ENTELEKTÜELLERİN, HÂLÂ LED ZEPPELIN DİNLEYEN YAŞLI DELİKANLILARIN RADYOSU” DUR AÇIK RADYO.

*İstanbul
Aydın Haber
Ajansı (İAHA)
muhabirleri
Genel Yayın
Yönetmenleri ile
Açık Radyo'nun
haber programına
katıldılar*

Radyonun ve radyoculuğun gün geçtikçe kan kaybettiği günlerde, "Dünyanın tüm seslerine, renklerine ve titreşimlerine açık radyo!..." sloganıyla beynimize yerleşmiştir Açık Radyo. Kurucusu ve Genel Yayın Yönetmeni Ömer Madra'nın hayalini gerçekleştirdiği radyo, 13 Kasım 1995 tarihinde İstanbul ili ve çevresine yayın yapmak amacıyla açılmış kâr amacı gütmeyen bölgesel bir yayın istasyonu. Açık Radyo'nun 20 yıllık yayın hayatı içinde toplumun çeşitli kesimlerinden ve meslek dallarından gelen ve yaşları 10 ile 75 arasında değişen bin 145 kişi, bin 13 program yaptı. Bugün ise Açık Radyo'da her hafta 219 programcı, 147 ayrı program yapıyor. Açık Radyo'nun öyküsünü ve misyonunu kurucusu ve Genel Yayın Yönetmeni Ömer Madra'dan dinliyoruz.

Sinan Daşpınar: Açık Radyo fikri nasıl gerçekleşti?

Ömer Madra: "Özgür, bağımsız radyo fikri cazip geliyordu. O zamanlar böyle radyolar da yoktu. Tansu Çiller'in Başbakanlık zamanında özel televizyonlara izin verilmişti ama radyoların durumu belli değildi. Hepsi TRT'ydi. Sonra böyle bir şey olunca Tansu Çil-

ler de fırsatı yakalayıp oportünist bir yaklaşımla gelip radyomu istiyorum diye arabaların antenlerine siyah kurdele bağıladı. Bu bir çeşit kampanyaya dönüştü. Benim gençliğimden beri A.M radyolar vardı. A.M frekanslı radyolar Rock and Roll'un doğuş yıllarından. Çok radyo dinleyen biriyim. Radyo ile özgürlük kavramı arasında bir paralellik var. Bağımsız bir radyo... Böyle insan haklarına dayalı, temel hakları savunan özgürlük peşinde olan bir radyo fikri aklımızdan geçiyordu. Benim büyük oğlum var Cem, onunla bir radyo programı yapalım diyorduk. Böyle bir gece programı late night dedikleri tarzdan bir programla konudan konuya atlayarak stüdyoya bağlı kalmadan icabında balkonda da yapılacak bir şey yapmayı hayal etmiştik. Böyle bir program yapabilmek için benim öteden beri akademik geçmişim var hatta biraz yazarlığım ve bir romanım var. Stream of consciousness dedikleri yani bilinç akışı tekniğiyle oradan oraya atlayarak müziklerle birbirine değen bir program yapalım diye düşünmüştük. Bu konuda sonra bir teklif de aldık, İzmir'de Radyo Aktif diye bir radyo vardı, güzel bir radyoydu sonradan kapandı, gidip gidemeyeceğimize karar verdik. Her hafta sonu bütün gece geç saatlerde baş-

layıp ve sabahın erken saatlerine kadar devam edecekti. Oğlum Cem 'Boş ver olmuyor kendimiz radyo kuralım' dedi. Ben de ondan daha az çatlak olmadığım için 'Olur neden olmasın' dedim ve böyle bir defter açtım önüme ve şimdi 22'inci sene bitiyor 23 olacak."

Sinan Daşpınar: Açık Radyo'nun kurucu ortakları ile nasıl bir araya geldiniz?

Ömer Madra: "Benim hayattaki avantajlarımdan biri belki de en önemlisi kimin neden anladığını bilmek gibi bir yeteneğimin olması. Arkadaşlarım arasından kim iyi iş yapıyor, kim iyi şairdir, kim cahildir, kim dünyayı iyi takip eder, kim bilmem ne işte... bunları anlayabiliyorum. Dolayısıyla kocaman bakkal defteri gibi bir fihrist defterim vardır. Orada bine yakın da telefon ve isim vardı. Hepsine sormadım tabii, seçtim. Kime söyleyelim, kimler ilgilenir... Çok sayıda insana sorduk, çok olumlu cevaplar gelince biz de şaşırдық. Böyle gelişen bir şey oldu. Sonunda da 'Bir radyo ister misiniz?' diye sorduk. 'İsteriz,' dediler. 'Ee o zaman borç da verin bakalım, belki de geri ödemeyiz.' Zaten ödeyeceğimiz filan da çok şüpheli. Çok acayip şekilde verdiler. Reklamcı rahmetli Atilla Aksoy birkaç ay önce öldü, onun çok büyük katkısı oldu, çok ilgi gösterdi. Ben onu tanı mıyordum, Onun babası benim babamın doktoruydu, çok önemli bir doktordu hematologdu. Amcası da Muammer Aksoy'du. O da benim hocamdı mülkiyeden. Ama ben Atilla ile tanışmıyordum. Eleştirmendi o zamanlar, eleştiri yazıları çıkıyordu, çok da sabırsız bir adamdı. Gittik böyle bir radyo fikri var diye şöyle şöyle bir planlayalım bakalım nasıl olacak diye konuşurken, boşver bunları şimdi kimleri arayacağız dedi. Tez canlı bir adamdı, ama öyle çalışılınca iyi oluyor tabii."

Sinan Daşpınar: Açık Radyo'nun ismi nereden geliyor?

Ömer Madra: "Çok iyi bir isim değil mi Açık Radyo? Şimdi bu benim muazzam dehamdan çıktı sanıyorsunuz değil mi? Hayır, öyle olmadı. Onun da matrak

bir hikâyesi var. Şimdi toplantı yapıyoruz isim bulmak lazım. Bir sürü uçuk kaçık isim... Sonunda ben bir dakika bir ara vereyim böyle baskı ile olmuyor dedim. Zaman dar diyorlar. Ben bir sözlük taraması yapayım dedim. O zamanlar Google falan yok açtım Türkçe sözlüğü başladım a harfinden bu olur, bu olur diye notlar alıyorum. Sonra e ya da f ye mi ne gelmiştim tamam artık zamanın doldu ilan etmek zorundayız, Atilla yine sıkıştırıyor beni 'Logo falan yapacağız bulmak zorundayız'. Ben de döndüm baktım yine aaaa! Açık fena değilmiş dedim. Hatta ilk algıda pek beğenilmedi "nedir açık, saçık, kaçık falan' sonra çok iyi oldu. Kâinatın tüm renklerine, seslerine ve titreşimlerine açığız diye bir slogan da kurduk onun üzerine. Bütün her şeye açık olmak önemli bir kavram."

Sinan Daşpınar: Hangi programlar yer alıyor ve programcılar nasıl seçiliyor?

Ömer Madra: "Bütün programcılar gönüllü, bir iki profesyonel arkadaşımız var daimî çalışan. Ben hiç para almıyorum. Çok düzenli çalışan iki anchor programımız ve hafta içi her gün kuşak programımız var. Sabah haberler, siyasi ve sosyal haberleri ve yorumları içeren haberler, tamamen fertlere dayalı, olgulara dayalı öğrenebildiğimiz ölçüde, yorumlar da serbest tabii, onun adı da Açık Gazete. Açık Gazete programını işte sabahları yapıyoruz 8 -10 saatleri arasında bazen daha uzun olduğu da oldu. İlk yıllarda 2 buçuk - 3 saati bulduğu oluyordu. Şimdi 2 saate oturttuk. Bir de akşam üzerleri kültür, sanat, edebiyat, sinema filan işte bütün bunları bulunduran 'İstanbul'da ne var ne yok'u içeren İstanbul bir kültür merkezi olduğu için Açık Dergi diye bir program vardı. Benim yanımda ilk ortaklık eden oğlum oldu. Bu fikri aklıma sokarak beni zehirleyen oğlum, sonra o sıkıldı ve terk etti. 'Eeee! peki ben şimdi ne yapacağım, bu iş benim başıma kalıyor' dedim, 'Sen başının çaresine bakarsın' dedi. Bosna'da savaş daha devam ediyordu Saraybosna'yı izlemeye gitti. Biraz çatlak bir tip. Ondan sonra ben de biraz şaşırđım ne yapacağız ne edeceğiz diye. Bir

*Açık Radyo isminin
“matrak” bir
hikayesi var*

buçuk ay falan olmuştu bu Açık Gazete programını oturtmaya çalışıyordum ilk çaldığımız parçada Neşet Ertaş’tan Kendim Ettim Kendim Buldum oldu. Bunun başımıza geleceğini biliyordum, aşağı yukarı tahmin ediyordum yani.”

Sinan Daşpınar: Oğlunuz gittikten sonra ne yaptınız?

Ömer Madra: “Ben biraz bocaladım Cem gidince, programın ana fikri kuşaklararası bir muhabbeti içeriyordu. Baba-oğul gibi iki jenerasyon, kıtalararası, kuşaklararası ve satırlararası bir muhabbet olarak tanımlanan bir programdı halen de öyle. Cem gidince kuşak falan ne yapacağız ne edeceğiz? Sonra karım dedi ki ‘ya senin bir oğlun daha var ona sorsana’ dedi. Hakikaten böyle oldu. Ben de iyi fikir dedim. Oğlum da ‘olur’ dedi. Üniversiteye gidene kadar yürüttü, çok matraktı. O çok geç yatan bir tip. Öğrenciliğinde müzisyenliği falan da vardı Ege’nin. Şimdi yazılım yapıyor, yine geç yatıyor sabahlara kadar duruyor, geç kalkıyor. O zamanlar araba kullanıyordum, şimdi hiç yapmıyorum öyle kötü şeyler, böyle gidip geliyordum. En otantik program onunla oldu. Bir şeye ‘ne diyorsun ya!’ dediğimde ‘ya baba niye öyle diyorsun’ diye cevaplar veriyordu, tamamen böyle reel, hakiki, sahici bir program oluyordu. Bir gün çok komik bir şey oldu arabaya binip gelene kadar uyuyordu o benim kafamda binlerce düşünce, haber radyolarını dinleyerek gidiyorum sonra radyoya geldim yukarı çıktım o zaman bizim yer Elmadağ’dı ve telefon çaldı cep telefonu yoktu o zamanlar halen de kullanmıyorum, karım arıyor ‘bir şey unutmadın mı?’ dedi o zaman sigara da içiyorum ‘yok sigaram cebimde kalemim falan aaa!’ Ege arabada onu uyurken unutmuşum. Her zaman farklı bir kuşakla daima genç birisiyle iyi bir diyalog

oluyor. Sürekli genç kalmanın önemli bir koşulunu keşfettim erken yaşta. Çok şükür! Ya sürekli öğrenci olacaksın, en iyisi odur, ikincisi de öğretim üyeliğidir, çünkü sürekli karşında 18-19 yaşında gençler oluyor, öğrenciler hep değişir ama yaşlar aynı kalır. Üçüncü de radyoda genç kuşakla hep birlikte olmak. Bizim ekipte epey bir genç var bunun faydası oluyor tabii. Onun için de yoğun bir genç kalma operasyonu halinde devam ediyoruz.

Sinan Daşpınar: En ilginç programlar hangileri oldu?

Ömer Madra: “Doğmadan annesinin karnında program yapan programcımız vardı, bebek kokusu diye bir program yaptı. Deniz Mukan diye bir arkadaşımız kızlarına 3 aylık hamileyken. Öyle bir program yaptılar, bebek kokusunun, bebek sorunlarının konuşulduğu bir programdı. Gökçin Bebek istemeden bu programı yaptı ama şimdi babasıyla birlikte program yapıyor. 9 yaşında falan programcılarımız oldu Akıncan Eldes. Tamamen özgür olarak çocuk kitapları falan tanıtan bir programdı, süper yürütüyordu, kendi arkadaşlarını falan da çağırıyordu. Hiçbir şeyine karışmıyorduk; zaten çocuğun nesine karışacaksın. Şimdi o da koca herif oldu. Gitar çalıyor babasıyla. Akıncan’ın babası da ünlü ve önemli bir müzisyen Akın Eldes. Bizde bir de hiç yaşamadan program yapan birisi vardı. Osman Tümay birkaç müzik programı yaptı senelerce, Robert Koleji’nden arkadaşımız Hulusi Özoklar vardı; Osman Tümay ile Hulusi Özoklar yıllarca TRT’de bir müzik programı yapmak istemişler fakat bu hayal bir türlü gerçekleşmemiş. Daha sonra Hulusi Özoklar genç yaşta vefat etti. Ben Hulusi’yi hayal meyal hatırlıyorum. Osman da ailesinden izin alarak onun adını da koyarak bir program yaptı. Hazırlayan Osman Tümay ve Hulusi Özoklar, sunan Osman Tüma’ydı. Tabii Gökçin bebekten izin almamıştık; o doğmamıştı çünkü.”

Sinan Daşpınar: Açık Radyo’nun öncülük ettiği veya düzenlediği etkinlikler neler oldu?

Ömer Madra: “İstanbul’da bir müzik şenliği düzenledik, 1997 ve 1998’de. Başarı kelimesini kullanmak istemiyorum ama müthiş etkileyiciydi. İki günde 10 bin kişi falan izledi ve yalnız müzik konserleri değil her türden söyleşiler gerçekleştirdik. Böyle bir organizasyona öncülük etme imkanımız da oldu.”

Sinan Daşpınar: Açık Radyo dinleyici destek projesi nedir?

Ömer Madra: “Democracy Now gibi bağımsız olabilmek için tüketimi önleyebilmek için doğrudan destekçilere ihtiyacımız vardı. Hiç reklam almasak burada reklam müdürümüz de duymasın, hiç reklamsız bir hedef olabilir aslında, bireysel sponsorluk diye adlandırılan bir sisteme geçtik. RTÜK buna imkân verdi yıllar önce. Tamamen kamusal bir yayın yaptığımız için aslında bedava olması gereken bir şeye sırf bu radyo devam etsin diye cebinden para veren insanlar var ve bu destek projesinde on beşinci seneye giriyoruz. Her sene bir haftalık 9 günlük bir şey de yapıyoruz kampanya gibi. Her sene bir haftada onu döndürüyoruz anlatıyoruz destekçilerimize işte müziğinizi de alın gelin. Niye destekliyorsunuz? Niye böyle bir şeye ortak oluyorsunuz? filan diye çok hoş şeyler konuşmalarda geçiyor ve giderek bu sayı artıyor ve işte giderlerimizin de yüzde altmışından fazlasını bu sayede elde edebiliyoruz yani yüzde yüz olsa mükemmel olur tabii tamamen bağımsız. Annem de radyonun destekçilerinden bir gün sordum ‘anne bak beni sevdiğin için mi destekliyorsun?’ diye bana kızdı çıkmaya kalktı stüdyodan ‘ya sen beni ne zannediyorsun beğenmem destekler miyim?’ filan dedi.

Sinan Daşpınar: Üniversitelerde çalışmalarınız oldu mu?

Ömer Madra: “Oldu tabii. Ben başında beri iki şeyle ilgilendim bir tanesi uluslararası hukuk özellikle de insanîyet hukuku bir de metodoloji. Ben hiçbir fakültenin hiçbir şeyine katılmıyorum, eğitim kurumlarına, şunlara, bunlara... Komisyonların bir tanesinin ba-

*Ömer Madra,
Türkiye’de Avrupa
İnsan Hakları
Sözleşmesine
ilişkin ilk kitabı
kaleme getirmiş*

şından beri hep vardım; o da o sene okutulacak derslerin arasına birinci sınıfa özellikle metodoloji dersi konması için çok uğraştım. Başaramadık galiba. İnsan hakları konusunda ise epey uğraştım Türkiye’de geçenlerde üniversitede bulunan Türkiye’nin en eski İnsan Hakları Merkezi kapatıldı, daha doğrusu kapatılmadı rektörlüğe bağlandı. Kapatılmaktan beter edildi bana sorarsanız. Onun ilk sekreteri kimdi dersiniz? Bilin bakalım? Ben. Öyle aktif çalışmalarım da oldu işte. İnsan Hakları Evrensel bildirgesini çevirdik o zaman rahmetli Bahri Savcı vardı İnsan Hakları Merkezi’nin başında. Rona Aybay vardı, Mümtaz Soysal’ın olduğunu da hatırlıyorum. Bir de Uluslararası Af Örgütü’nün Türkiye seksiyonuna izin verilmiyordu 1980’lerde. Fakat bir şekilde izin çıkardılar. Münci Kapani diye çok önemli bir siyaset bilimci, aslen uluslararası hukukçudur çok iyidir, müthüştür. O, Uluslararası Af Örgütü’nün Türkiye’de genel başkanı seçildi. Yardımcısı da Mümtaz Soysal’dı. Benim siyasal bilgiler fakültesinden hocam. Sekreteri de bendim.

“İki önemli insan hakları meselesinin sekreterlik görevini yaptım, işe yarayan işler de yaptık. Ben bir de hasbelkader eski öğretim üyeliğim sırasında, kimse seni övmüyorsa sen kendini öv bahsine geçiyoruz şimdi, Türkiye’deki ilk monografiyi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hakkındaki ilk kitabı yazan benim. Doktora tezim o benim. 70’lerin sonunda yazıldı. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Bireysel Başvuru diye. Ondan sonra ben üniversiteden istifa ettim. 1982’de bu YÖK akademik özgürlüklere aykırı diye istifa ettim. İkinci kitapta üniversiteye yazdım o da göçmen işçiler ve uluslararası hukuktu. Göçmen sorunu sıfırdı orada hiç konuşulmuyordu, dünyada hiç konuşulmuyordu. Dünyadaki ilk kitap benimki garip bir şekilde. İngilizce yazdım onu 1982 ya da 1983 yılı olmalı. Param da yoktu istifa etmişim Hollanda Ticaret Ataşesi arkadaşımı Ankara’da o kendin bastır dedi, zaten kim bastıracak “Migrant Workers and International Law” diye bir kitabı. Onu da üniversitede kalan arkadaşlarıma hayatta başarılar dilerim diye imzalayıp yolladım.”

Ömer Madra ile
söyleştiginizde
onun bir genç
olduğunu
anımsıyorsunuz

Sinan Daşpınar: İklim değişiklikleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ömer Madra: "Artık doğrudan doğruya da iklim değişikliği demiyorum iklim yıkımından bahsediyoruz. Son aylara, haftalara, günlere baktığımız zaman meselenin ne kadar vahim olduğunu gösteren sayısız örnekler. Amerika'da Kuzey Kaliforniya'da tarihinde görülmemiş korkunç yangınlar devam ediyor durduramıyorlar. Kırk insan öldü, yüzden fazla insan kayboldu. 6 bin 500 ev, depo, bağ evi yandı yakından takip etmeye çalışıyorum. Tarihin en güçlü Atlas Okyanusu fırtınası Irma Kasırgası Orta Amerika'yı kasıp kavurdu. Porto Riko denen Amerika'nın sömürgesi -gerçek anlamda sömürgesi herkes Amerikan vatandaşımahvoldular. Yüzde doksani elektriksiz hatta bir ara yüzde yüzü elektriksizdi. Bu şey demek ne kanalizasyon çalışıyor, ne hastane çalışıyor, ne telefon, ne ile-

tişim var... Yani medeniyetin sonu anlamına geliyor. Trump bunu anlamıyor kurtulanlara basket atar gibi havlu kâğıt atıyor. Böyle bir rezalet var.

"Orman yangınları, Türkiye'de de çok artmakta hiç şüphesiz. Geçen sene daha doğrusu temmuzda söyledi Orman ve Su İşleri Bakanı '9 bin hektar orman yandı' diye. Şimdi devam ediyor yangınlar daha. 9 bin hektarda az buz bir şey değil. Kaliforniya'daki bu tarihinde görülmemiş en büyük yangının onda biri falan Türkiye'de bu sene temmuza kadar yanmış. İstanbul dünyanın en büyük şehirlerinden biri yüzölçümü olarak onun yarısından fazlası yandı. Halen devam ediyor yangınlar."

Sinan Daşpınar: Gençlerin çevre konusunda duyarlılığını nasıl buluyorsunuz?

Ömer Madra: "Ben bir konferans verirken çocuk yu-

valarına kadar gidiyorum konuşuyorum en iyi de onlar anlıyor. Bir gün Şişli Terakki Okulu'nda anlatıyorum. Benim de eski ilkokulum. Bir tanesi büyük bir ilgi ile dinledi. Büyük bir amfisi var. Anlattım, anlattım sonra soru cevap kısmına geldik çocuklardan biri söz aldı dedi ki 'yav çok iyi anlattınız meseleyi' dedi. 'Yalnız dedi bir sorum var; şimdi şu benim sıramda gördüğünüz arkadaşlarımdan 18 kişi filan, yarısı 6 ay içinde cep telefonunu değiştirecek bunu nasıl önleyeceksiniz' dedi. Ben de sıkı bir cevap verdim. 'Bu sorunun cevabını sen cevaplayacaksın ben bilemem' dedim.

Sinan Daşpınar: Çevre konusunda insanlara düşen sorumluluklar neler?

Ömer Madra: "Çevre dememek lazım. Çevre lafı sanki biz sanki merkezdeymişiz ve işte her taraf bahçemiz gibi. Doğanın bir parçası olduğumuzu unutmadan, ben de yıllarca kullandım ve halen de kullanıyorum ama bunu bir eleştiri olarak değil kendime karşı da bir uyarı olarak yapıyorum yani ekoloji demekle daha büyük bir fayda var. Dünyada tek umut gençlik. O kadar büyük bir şey yüklendi ki, genç nesile ben o yüzden gençliğe korkunç önem veriyorum; şimdiki kuşağın hak etmediği bir bedel ödemesi güzel değil ama baş

kaldırıyorlar özellikle de yerliler Amerika'da Güney Amerika yerlileri, Kızılderililer falan müthiş bir direniş gösteriyorlar."

Sinan Daşpınar: Paris İklim Anlaşması'nın faydaları nelerdi? Hangi ülkeler imzaladı?

Ömer Madra: "Paris'te imzalanan çok zayıf olan bir anlaşma ama olsun. Zorunlu hiçbir şey getirmiyor. Dünyada 197 ülkeden 195'i imzalandı. Bu kadar salım, karbondioksit, sera gazı ve eşdeğer gazların bataniye gibi sarıp küresel ısınmayı artırması; bu gazları uçaklar, gemiler, arabalar filan çıkarıyor bu enerji sisteminin değişmesi lazım bunu durdurmalıyız yani ayıyayı yemek üzereyiz. Nasıl değiştiririz önce hibrit diyorlardı şimdi tamamen elektrikli arabalara geçiliyor. Asıl konu şu: muazzam bir şey var, fiyat düştü güneş panellerinde, yüzde doksan oranında düştü son senelerde maliyeti sudan ucuz. Ama Türkiye'de sorun var Enerji Bakanı kömürü çıkarmak için Türkiye'nin en büyük holdinglerinden biriyle işbirliği yapıyor. Böyle problemler var ve bunların kırılması şart."

Sinan Daşpınar: İklim değişikliklerini nasıl takip edebiliriz? Türkiye'nin şu an ki durumu nedir?

Ömer Madra: "Ben geçen gün çıkarttım hangi sebepten çıkarttım hatırlamıyorum ama Enerji Bakanı diyor ki 'biz dünyada en az kirletenlerden biriyiz'. Ama Paris Anlaşması'nda bize gelişmiş ülke statüsünde saydıkları için para desteği vermiyorlar alt tarafı da 100 milyon dolar mıdır nedir yani konuşulacak konu değil aslında, ama bu doğru değil Albayrak'ın söylediğine göre 6 ton kişi başına dünyada ve en az salım yapan ülkelerden birisiyiz. Bu doğru değil; bir kere şu bakımdan doğru değil: 2 yılda bir 1 buçuk ton artış olduğu kesin, muazzam bir artış bu. Türkiye daha çok enerji salımı yapıyor, emisyon salınımı yapıyor. Üstelikte sadece 2015 rakamları var elimizde 4,5 tonken dünyada 32. geliyordu. Hiç fena değil dünyanın en az kirletenlerinden değil en çok kirletenlerinden biri ve toplam ülke emisyonu ile 18. sırada geliyor."

Darülaceze'nin sanatçıları

DARÜLACEZE'YE GİTTİĞİNİZDE SİZİ, BÜYÜKÇE BİR KAPI, KAPIDAN GİRDİKTEN SONRA İSE BAMBAŞKA BİR DÜNYANIN TAM ORTASINDA BULUNAN YEMYEŞİL BİR BAHÇE KARŞILAR. ÇARDAKLARIN ALTINDA TOPLANMIŞ OTURAN, YÜRÜYÜŞ YAPAN, DİNLENEN, KENDİ ARALARINDA KONUŞAN DARÜLACEZE SAKINLERİ BİR YABANCI GÖRDÜKLERİNDE HEMEN DİKKAT KESİLİR, HATIRLANMIŞ OLMANIN MUTLULUĞUYLA GÖZLERİNİZE BAKARLAR. BEKLEDİKLERİ TEK ŞEY SAMİMİ BİR SELAM, SEVGİ DOLU BİR BAKIŞTIR.

*Darülaceze'nin
geçmişi 1877
Osmanlı-Rus
Savaşı'na kadar
uzanıyor*

Güzel yüzlü, gözleri alev alev bir kadın. Önündeki örgü tezgahında gülümsemesinin altına gizlediği hüznelerini, kırgınlıklarını ilmek ilmek örüyor sanki. Tek kolu ve tek bacağı felçli, kalkıp yanımıza geliyor, bizi kolumuzdan tutup yanına oturtuyor. İlk söylediği şey "Hayata küsmedim işte" oluyor. Şaşkınlıkla suratına bakıp ismini soruyorum "Havva Balcan" diyor.

"Peki evliyken neydi biliyor musunuz?"

"Havva Doludizgin."

Burası Darülaceze'nin bünyesinde yer alan rehabilitasyon merkezinin giriş katındaki çalışma atölyesi. Genişçe bir atölye, oldukça kalabalık, herkes bir şeylerle uğraşiyor. Kimisi bir masanın etrafına toplanmış gazete kağıtlarından el yapımı çantalar yapıyor, kimisi elindeki dörtlü beşli çubuklara yün iplerini bir sağdan bir soldan geçirerek örgüler örüyor... Kimisinin

önünde dokuma tezgahı var, kimisini de alüminyum folyo... Burada daha neler neler yapılıyor. Herkesin bir uğraşı, uğraşını şekillendirirken kurduğu bir hayali var.

"Hayata küsmedim işte"

Havva Ablamız da bu atölyenin en renkli ve dikkat çekici karakterlerinden biri. Bambaşka bir dünya, gözlerinin içi gülen bir kadın. Örgü tezgahını sağlıklı olan tek bacağıyla itip sonrasında sağlıklı olan tek koluyla çekerken bana muzipçe bakıp "Sen neymişsin be abla" diyor ve hepimizi güldürüyor.

"Oğlum çocuklarının adlarını annesinden esinlenerek koymuş, ben Havva, en büyük torunumun adı Yağmur, onun küçüğü Bulut."

Alacağım cevaptan biraz da korkarak soruyorum. "Çocuklarınız ziyaretinize geliyorlar mı?" diye.

“Çok uzakta oturuyorlar...” deyip biraz duraksadıktan sonra, derin bir iç çekip devam ediyor anlatmaya “Benim bir kızım vardı, hemşireydi, kocası da mühendis. Bir oğlan bir kız doğurdu ve hayatına son verdi. Adı da Mehtap’tı.”

Mehtap derken öyle yürekten ve bastıra bastıra söyledi ki ilk kez bir annenin evladını nasıl özlediğini gördüm. Yüzündeki neşe büyük acıların büyük örtüsüyümüştü anladım. Sonra devam ettik; “Bir varız, bir yokuz. Yüz yaşına kadar yaşayacak mısın? Onun için anneni, babanı say, onları sev, onlara anneciğim, babacığım de. Bir gün de sen ihtiyar olacaksın. Onları sevmezsen senin de çocukların seni sevmez.”

“Kaç yıldır buradasınız?”

“18 yıldır buradayım. Hayatımı, gençliğimi yazsam roman olurdu. Biz dört kardeşiz, en küçükleri benim. Ben üç yaşındayken babam annemin üstüne başka kadın getirmiş ve ayrılmışlar, annemi hiç tanımadım.” Bir anlatıp bir susuyor. Önündeki işine odaklanıp düşünüyor kısa bir süre. Sonra birden başka bir konuya geçiyor. Ördüğü parçalardan lif atkı gibi şeyler yapıldığını anlatıyor.

“Sen neymişsin be abla” diyerek yine beni güldürüyor ve kulaklarımda hala çınlayan o sözünü söylüyor “Hayata küsmedim işte”.

Eşini soruyorum, bakışlarını bir anda bir hüznün kaplıyor.

“Ona ne dedim biliyor musun? Sen de benim gibi olacaksın dedim ve o da aynı benim gibi oldu. Ben ne günler geçirdim, her gece içki içerdi, neler neler yapardı” durdu yine düşündü, anlatmaya devam etmek istemediği belliydi. Haklıydı da. Yükü ağırdı, buna rağmen bu kadar güçlü kalabilmesi; bu kadının herkesle ve her şeyle barışık olmasından, küsmeyi bilmemesinden kaynaklanıyordu. Cümlesinin sonunda “Hakikatler gizlenemez gerçeği söylerim. Son günlerimde yine de hayatı seviyorum” dedi ve şiir gibi olan bu esmer güzeli kadın, bizi kendi yazdığı şiirini okuyarak uğurladı.

“Artık hayatımdan sildim ben seni,
Gelsen de gitsen de önemli değil.”

Şimdi beni değil bir başkasını sevsen de, sarsan da önemli değil.

Bir zamanlar benimdin artık değilsin,
Dur düşme kim bilir nasibini.

Ayrıldık seninle, dost düşman bir seninle
Gelsen de gitsen de önemli değil.”

Bir zamanlar göçmenlerin yuvası olarak tasarlanmıştı

Darülaceze'nin kuruluş süreci 1877 Osmanlı-Rus Savaşına kadar uzanır. Bu savaşın ardından Rumeli'de elimizden çıkan bölgelerden göçler başlamış, Temmuz 1877-Eylül 1879 arasında İstanbul'a dört yüz bine yakın göçmen gelmiş. Bu göçlerle kentin yaşam düzeni bozulmuş sokaklar evsiz barksız, hastalar, sakatlar, kimsesiz çocuklar ve dilencilerle dolmuş. Bunun sonucunda Darülaceze, Abdulhamit tarafından din, mezhep ve ırk ayrımı gözetmeksizin, dilenmek zorunda kalanların barınacağı bir yer olarak tasarlanıp 31 Ağustos 1895 günü Dâhiliye Nazırı Halil Rifat Paşa tarafından Abdulhamit'e teslim edilmiş.

Yıl 2018, Darülaceze büyük bir titizlikle ihtiyaç sahiplerini kucaklayıp, onlara yuva olmaya devam ediyor. Darülaceze'de sanatla uğraşan sakinler için düzenlediğimiz ziyaret sırasında, bizlere eşlik eden Gürhan Gökçe ile konuştuğumuzda anlıyorum ki; ilgililer buradaki insanları mutlu etmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Yazın bahçede yazlık sinema kuruluyor, yat gezileri düzenleniyor, eğlenceler, yarışmalar ve daha birçok sosyal etkinlik yapılıyor. Günde ara öğünler dahil olmak üzere altı öğün var. İsteyen odasında duş alabiliyor fakat onun dışında sakinlerin hamam günleri de oluyor. Gürhan Bey Darülaceze'nin dört yıldızlı otel standartlarına sahip olduğunu söylediğinde bu duruma hiç şaşırmadığımızı ve burada yaşayanların memnuniyetlerinin de gözden kaçacak gibi olmadığını belirtiyoruz.

Alüminyum folyodan sanat eserine...

Atölyede pırıl pırıl alüminyum folyolara şekiller verip,

*Darülaceze
ihtiyaç sahiplerini
kucaklayıp onlara
yuva olmayı
sürdürüyor*

onları birer sanat eserine dönüştüren Mehmet Atok Çetinbilek'in yanında aldım soluğu. Kendisi beni güler yüzlü bir "Hoş geldiniz" ile karşıladı. Alüminyum folyo üzerine rölyef çalışma yapıyordu, bu işin büyük bir zahmet istediği de besbelliydi. Bir resmi folyonun üzerine çizip sonrasında ters çevirip kabartıyor, resmin bazı yerlerini de noktalama çalışması şeklinde işliyordu. Folyonun yırtılmaması için çok dikkat edilmesi gerektiğinden, büyükçe ellerini ciddi bir hassasiyetle kullanıyor, parmaklarını önünde duran papatya resminin üzerinde nazikçe gezdiriyordu. Kendisi bana hemen arkamızdaki cam vitrinde sergilenen çalışmalarını gösterdi. Bunların içinde ağırlıklı olarak yelkenliler vardı sonrasında papatyalar ve birçoğu. Vitrindeki gümüş renkli eserleri hayranlıkla izlerken bir yandan da Mehmet Ağabeyin Darülaceze'ye geliş hikâyesini dinliyordum:

"Herkesin buraya bir geliş hikâyesi var... Yalnız kaldım, sağlık problemlerim oldu, hayatımı devam ettirecek durumum kalmayınca da buraya geldim. 60 yaşındayım ve esnaftım"

"Ailenizden ziyaret edenler oluyor mu?"

"Bir kızım var arada bir uğruyor, eşimden de ayrıldım. Yüzde 78 özürlüyüm. Kalp, damar, şeker rahatsızlıklarım var, yapay damarlarla yaşıyorum. Herkes çok sağlıklı ve dinç göründüğümü söylüyor. Beni düşmana göster, geri çek."

Yaptığı çalışmaları gösteriyor. Hiçbir hocadan ders almadığını ve bu çalışmayı kendi kendine öğrendiğini anlatıyor. Çalışmalarının bazılarını "Acemilik eserlerim" bazılarını "Ustalık eserlerim" diyor. Yaptığı bazı yelkenlilerin hem acemilik eseri hem ustalık eseri olanları var. Ben dikkatle yelkenlileri incelerken "Bak ustalık eseri olan yelkenlilerde rüzgarı hissedersin" diye ekliyor. Haklı da, insan bakınca rüzgarın suratına vurduğunu hissedebiliyor. Tabii burada rüzgarı hissettireni de unutmamak gerekiyor.

Mehmet Ağabey beni rehabilitasyon merkezinin ikinci katında bulunan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya'nın odasında götürüyor. Oda-

nın içerisinde kendisinin rölyef çalışmayla yaptığı bir Osmanlı arması bir de Darülaceze'nin ilk kurulduğu yıllarda, bundan 120 sene önceki dış kapı resminin çalışması var. Çalışmalar oldukça büyük ve çerçeve içerisinde. Osmanlı arması tam masanın başındaki duvarda kendini gösterirken, kapı resminin olduğu çalışma da yine aynı duvarda armanın hizasında yer alıyor. Büyük bir incelikle yapılmış olan bu çalışmaların Bakan'a hediye edildiğini ve kendisinin Darülaceze'ye sık sık geldiğini öğreniyorum.

Atölyeye tekrar indiğimde herkesi ayaklanmış buluyorum. Müzikler, danslar, oyun havaları, şıkır şıkır defler. Bu eğlence bizim şerefimize mi diye düşünürken; buradaki sakinlerin her zaman böyle neşeli olduklarını öğreniyorum. Muhabir arkadaşlarımı da oturtmamışlar, onları da oyuna davet etmişler. Herkes pistte eğlenirken, ortalığa neşe katan kim dersiniz? Yaşar Amca, derim. Tekerlekli sandalyesiyle bir o tarafa bir bu tarafa dönüp duruyor, mutluluktan içi içine sığmıyor. Hemşireler de oynayanların mutluluğuna eşlik ediyorlar. Hep birlikte bağıra çağıra şarkılar söylenip, danslar ediyorlar. Kendi kendime mutluluk insanın içinde, sen yeter ki onu çıkartmak iste diyorum. Sen yeter ki onu bulmak iste.

Gazete kağıdından çanta olur mu?

Atölyenin sol tarafına açılan bir kapı var, içeri girip selam veriyorum, bana hemen bir sandalye çekiyorlar. Kendimi gazete ve el işi kağıtlarıyla el yapımı çantalar yapılan bir masanın başında buluyorum. Mustafa Amca, Erol Ağabey, Kenan Ağabey, Erhan Ağabey masanın başında çalışmalarına devam ediyorlar.

Erhan Taşkın içlerinde en konuşkan olanı. Kendisi 58 yaşında ve iki senedir Darülaceze'de hayatını devam ettiriyor. İki ay önce bu çalışmaları yapmaya başlamışlar. Çantaların bir kısmı hemen karşıda duran vitrinde sergileniyor. Gazete kağıtlarını bantlayıp daha sonra katlaya katlaya küp şekline getiriyorlar ve bunları bir araya getirerek oldukça tarz çantalar yapıyorlar. Yapılan çantalar daha sonra gelir amaçlı satılıyor.

*Darülaceze
sakinleriyle
görüştüğünüzde
her birinin
hayatının bir
roman olduğunu
fark ediyorsunuz*

Başlıyor ben sormadan hikâyesini anlatmaya. “Buraya gelmeden önce 4. Levent’te oto boyacısıydım, dükkânda kalıyordum, şeker hastası olduğum için tek bacağımı kestiler, o yüzden buraya geldim. Sağlıklıyken hep aynı yaşantım sürecekti zannediyordum ama sürmedi. Şu anda iyi durumdayız Allah’a şükür. Burada bize sahip çıktılar.” Hemen yanımda oturan Mustafa Nemli ise buraya gelmeden önce Fatih’te yaşıyormuş. Babası Fatih’in eski kaymakamlarından. Kendisi 1933 Çankırı Ilgaz doğumlu. Pertevniyal Lisesi mezunu. 1952’de memurluğa başlamış. 1960 darbesinde de İmralı’daymış. Darülaceze’ye geliş hikâyesini sorduğumda bana “Evinde otursaydın olmaz mıydı? Neden geldin diyorsun yani” diyerek sert bir cevap veriyor. Hızla ortamı yumuşatmaya çalışıyorum, neyse ki başarılı oluyorum

da, sonrasında Mustafa Amca başlıyor anlatmaya, "Ben emekli memurum, İmralı'da 30 sene yönetici olarak çalıştım. 52 yaşında emekli oldum. Şimdi 85 yaşındayım, İzmir'de kız kardeşimde üç sene kaldım, akrabam çok var, çağırıyorlar fakat ben gitmiyorum." Mustafa Amca herkesle çok samimi olmadığından, vaktini daha çok kütüphanede okuyarak geçirdiğinden bahsediyor. "Ayaktakımı konuşmaları hiç sevmem, ne konuştuklarını anlamam zaten" diyerek elindeki gazete kağıtlarını hızlıca katlamaya devam ediyor.

Sadece adını biliyorlar

Dikkat çekmek için türlü şeyler yapan biri var. Önümde dönüp duruyor. Kim mi? Az önce oyun havalarda ortalığı kasıp kavuran Yaşar Amca. Kendisi konuşamıyor, yürüyemiyor, vücudunun bir kısmı felçli, hareketleri kısıtlı ama ruhu insanın canına can katan türden. Önünde bir biberon duruyor, üstünde koyu gri ceket, başında kepi var, gözleri irice, düzgün kesilmiş bıyıkları esmer ve kemikli yüzüne canlılık veriyor. Sanki önündeki biberonu atıp ayaklansa bir köyün

ağası zannedersiniz, işte öyle biri. Hikâyesini bilen yok, sadece adı biliniyor, belki de bir zamanlar gerçekten bir köy ağasıydı ve yolu bir gün Darülaceze'ye düştü.

Yaşar Amca beni hafifçe çekiştirerek eliyle işaret etmeye çalışıyor, tam önümde duran duvar büyüklüğündeki cam vitrini. Orada sergilenen malzemeler arasından, kendi yaptığı örgüleri, el işlerini gösteriyor, bir yandan da övgüler bekliyor. "Ellerine sağlık Yaşar Amcam sen çok yaşa" diyorum, o sırada arkamdan bir ses "Ben de bir tane şey yaptım," diyor.

Hasan Amca kendisini fark etmemi beklerken mahcup bir tavra bürünmüş, arada gözlerini sağa sola kaçırarak bana bakıyor. Kendisi henüz kırk beş yaşlarında, Sinop'ta çobanlık yapmış, "Beni hiç evlendirmediler," diye sitem ediyor akrabalarına. Sonrasında ördüğü renk renk sandalye minderlerini gösteriyor. "Minder yaptım" diyor. Beğenilmek, takdir edilmek istiyor, sevgi, saygı bekliyor. Hepsi de hakkı diye düşünüyorum.

"Ziyaretinize gelen oluyor mu?" diye soruyorum.

"Yok" diyor "Yok"

İnsanlar günün belli saatlerinde sanatın birçok dalında var olmaya çalışıyorlar

Yanından ayrılırken bu sefer o bana soruyor “Yine gelecek misin?”

Hikâyelerinde, günün birinde resim yapmak da varmış

Resim atölyesindeyiz, burası; rehabilitasyon merkezinin ikinci katında, beş altı kişinin çalıştığı bir bölüm. Atölyeye girdiğimde gözüme ilk çarpan; şövalelerin üstüne yerleştirilmiş, yağlıboya tabloları oldu. Masaların üzerinde yapılan karakalem çalışmaları, kuru boya çalışmaları ve renk renk, çeşit çeşit boyalar ve boya kalemleri duruyordu. Biz odaya girer girmez bütün gözler üzerimize toplandı, henüz tanışmamış olmamıza rağmen gösterilen ilgi çok mutlu ediciydi. Kapının tam karşısında İhsan Güven oturuyordu, elinde kalemi, önünde resim kağıdı, çiziyordu da çiziyordu. Yanına doğru ilerledim. Bana ilk sorusu “Televizyoncu mu olacaksınız?” oldu. Ben de gazeteci olmak istediğimizi söyledim.

“Ben 68 yaşındayım. 20 yaşıma kadar Diyarbakır’da kaldım. Sonrasında İstanbul’a geldim. Şişli’de yaşıyordum. Kendi iş yerim vardı, terziydim, iş adamlarına takım elbiseler dikerdim. Hayatımda hiç kimsenin yanında çalışmadım, sadece ustalığı öğrenene kadar çalıştım. Kendi işimi kurdum, yaşım da ilerledi ve elimde olmayan nedenlerden işimi kaybettim. Sonrasında çok üzüldüm. Yaş ilerledi, sıhhatim bozuldu, kız kardeşimde kalıyordum, evde de canım sıkılınca ‘Huzurevine götürelim seni’ dediler. Ben Şişli’de uzun zaman yaşadığım için burayı biliyordum. Başka bir yer istemedim, buraya geldim. Çok da mutluyum, sizin gibi gazetecilerle, televizyoncularla, talebelerle tanışıyoruz. Evde otursaydım ne olurdu? Üç kişiyle ya görüşürdüm, ya görüşemezdim. O da akıllarına gelirse tabii... Burada resim yapıyoruz bak, karakalem.” Gözüm masanın üzerindeki resimlere gidiyor. Tek tek bakıyorum hepsine, İhsan Amcanın yeteneği ortada. Terzilik yapmış olan birinin bu kadar güzel karakalem çalışmaları yapmasına çok şaşırıyorum. İyi olan resimleri daha sonra yağlıboya ile boyuyormuş. Haftanın belli günlerinde gelen resim hocasıyla port-

re çalışmaları yapıyorlarmış. İhsan Amcanın hemen çaprazında kuru boyalarla harıl harıl resim yapan Talip Aydoğan’ın yanına gidiyorum. Dertleşmeye konuşmaya, hasret kalmış besbelli. Başlıyor anlatmaya.

“Burada bizim size ihtiyacımız var. Bizler gelmenize çok seviniyoruz, inan ki bak. Ben üç buçuk senedir buradayım, 1955 doğumluyum. Orduluyum. İşte başımdan bazı olaylar geçti. Bir evim yandı, birisi de sele gitti. Üç kere trafik kazası geçirdim, beş kere yoğun bakımdan çıktım. Eşim de beni bıraktı gitti, sonunda buralara düştüm işte. Ziyaretçi gelince çok seviniyoruz, sizler başımızın tacısınız, bizler sizleri görünce çok mutlu oluyoruz. Burası güzel, cennete çevirdiler her yeri. Bir elimiz yağda, bir elimiz balda. Banyomuzu yapıyoruz, berberimiz var. Bir de bizi gezdiriyorlar biliyor musun? Ormana götürüyorlar, tekne gezintisi yaptırıyorlar, iki haftada bir, bazen aydan aya oluyor bu geziler. Burada da eğlenceler düzenleniyor. Mesela geçenlerde aşure günü vardı, Allah kabul etsin.” Beraber yaptığı resimlere bakıyoruz, Talip amca da resim konusunda yeteneğini konuşturanlardan. Masasının hemen önünde duran şövalede yağlı boya ile yapılmış bir Abdulhamit portresi duruyor. Örnek olarak baktığı resimleri bire bir çizebildiğini söylüyor. Ormanlar, dağlar, denizler, eski İstanbul sokakları, çiçekler, insanlar, hayvanlar çizmiş. Hem yağlıboya, hem karakalem, hem de kuru boya çalışmaları var. Kendisi doğayı oldukça seven biri, konuşmalarından ve resimlerinden bunu çıkartmak mümkün.

“Yine gelin”

Ben ve arkadaşlarım bir yanımıza Talip Amcayı bir yanımıza İhsan Amcayı alarak hatıra fotoğrafı çekiyoruz. Darülaceze ziyaretimiz sırasında bizlere eşlik eden Gürhan Bey çekiyor fotoğraflarımızı. Sabah buraya gelirken içimde bastıramadığım heyecanım karmaşık duygulara bırakıyor yerini. Ayrılık vakti geliyor. Tek tek vedalaşıyoruz her biriyle. “Yine gelin” diyerek uğurluyorlar bizleri.

“Yine geleceğiz” diyerek ayrılıyor Darülaceze’den...

“Para kazanmak için bir iş yapmamayı öğrendim”

PROF. DR. ALİ NESİN'İN MATEMATİKLE OLAN AŞKI 13 YAŞINDAYKEN BAŞLAR. O ANDAN İTİBAREN DE BAŞKA BİR ŞEY YAPAMAYACAĞINI ANLAR. MATEMATİK ONUN İÇİN HAYATI, DOĞAYI, EVRENİ VE EVRENİN YASALARINI ANLAMANNIN YOLU. İZMİR ŞİRİNCE'DE KURDUĞU MATEMATİK KÖYÜ'NDE DE MATEMATİK YOLUYLA GENÇ BEYİNLERE NEYİN DOĞRU OLDUĞU DEĞİL, NEYİN NİÇİN DOĞRU OLDUĞUNU ÖĞRETİYOR. ALİ NESİN İLE MATEMATİK VE MATEMATİK KÖYÜ ÜZERİNE SÖYLEŞİYORUZ.

Matematik Köyü'nü ne zaman ve hangi amaçla kurdunuz?

Öğrenciler için yaptım. Önce üniversite öğrencileri için yaptım. Sonra mecburen liselilere de geçmek zorunda kaldım. Çünkü TÜBİTAK destek vermedi. Kendi ayağımızın üstünde durabilmemiz gerekiyordu. Lise öğrencilerinin daha fazla maddi imkânları var. Daha doğrusu anneleri ve babaları daha razı eğitim görmelerine eğitim için para vermeye. Dolayısıyla liselilere de geçtik. Daha sonra sanat ve felsefe köylerini kurduk. Şimdi ayağımızın üzerinde durabiliyoruz.

Hiç devletten destek görmediniz mi?

Görmedik. En başta gördük. 2007 yılında kuruldu. 2008'de kesildi. TÜBİTAK kesti.

Kesilme nedeni neydi peki?

Siyasi tabii ki. Cemaatin eline geçmişti. Şimdi cemaatten kurtuldu ama hâlâ da vermiyorlar. Biz de başvuruyoruz zaten.

En son yıkım haberleri okumuştum. Şu anki son durum nedir?

Bizle ilgili değil. Yıkım kararları zaten var.

*Arkadaşımız
Ömer Durmaz,
Prof. Dr.
Ali Nesin'e
Matematik Köyü
ile ilgili sorular
yöneltti*

Peki bu zamana kadar kaç öğrenci eğitim gördü?

İlk yıl yüz öğrenci geldi. Geçen yıl 12 binden fazla oldu. Tam ortalamasını bilmiyorum ama her yıl yüzde 20 yüzde 30 artıyor öğrenci sayısı.

Eğitim gören öğrencilerden ne gibi şeyler bekliyorsunuz? İleride nerede görmek istiyorsunuz?

Mümkünse temel bilimlere matematiğe gitsinler mesela. Ama tabii o kadar matematik bölümü yok Türkiye’de. Ama bir kısmı yetenekli olanlar, çalışkan olanlar, meraklı olanlar giderse sevinirim. Gidiyor da. Hepsi olmasa da her yıl çıkıyor on yirmi kadar.

Öğrenci alımındaki kriterleriniz neler?

Sadece öğrenmek istiyor olması.

Belirli bir yaş aralığı var mı peki?

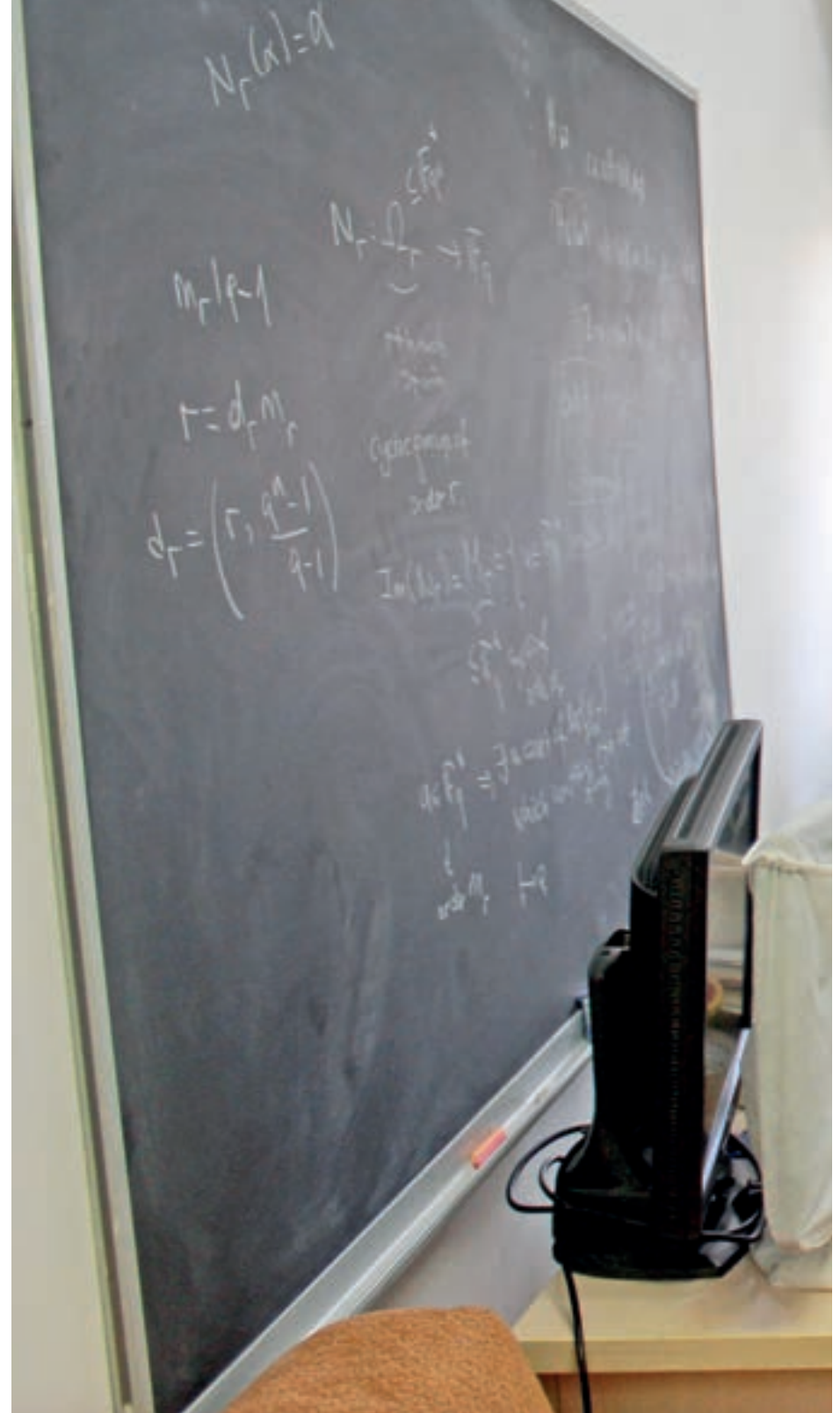
Var tabii. Liseye geçmiş olması lazım.

Bir muhabire “Hedeflerimizden saptık. Amacımız Anadolu’da imkânı olmayan çocuklardı ama hedefimizden saptık,” demiştiniz.

O yıllar önceydi. Yani şöyle anlatayım. Pek yalan değil. Üniversiteye giriş sınavlarına yönelik etkinlikler de var. Parası oradan geliyor. O bizim hedefimiz değildi mesela. Ama hedefimizden sapmadık diyelim. Hedeflerimizi genişlettik diyelim. Aslında benim umurumda değil kimin üniversiteye girmiş veya girmemiş olması. Dershane demeyeyim çünkü dershane mantığıyla işlemiyor.

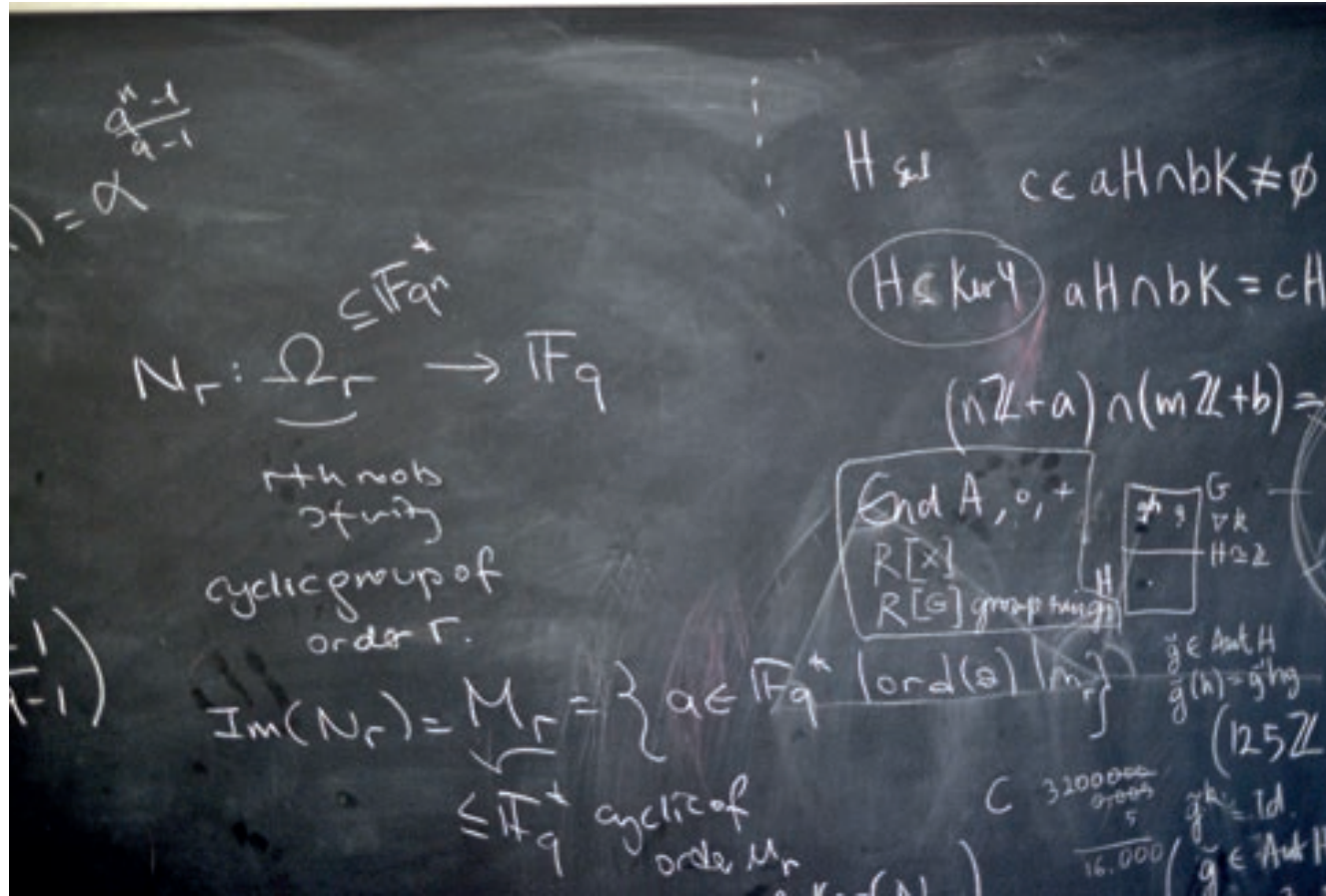
Evet, sizin ona karşı bir tutumunuz var. Çünkü daha önceden de Türkiye’de 80 milyona tek müfredatın verilmesine karşı olduğunuzu ifade etmişsiniz. Bunun yerine eğitimde özerkliği savunmaktasınız.

Evet. Biz de öyle bir eğitim veriyoruz ve son derece başarılıyız. Yani devlet bizi örnek alabilir. Yani biz sadece hocaya gidiyoruz. Diyoruz ki: ders vermek ister misin? Seviyeyi sen belirle. Konuyu sen belirle. Günde iki saat ders vereceksin. İki hafta boyunca

Ali Nesin
arkasındaki
tahtada
öğrencileriyle kimi
bilgileri paylaşıyor

vereceksin. Tamamsa tamam diyor. İsteddiği konuyu anlatıyor.

Şirince'deki Matematik Köyü'nde sizinle birlikte kaç hoca eğitim veriyor?

Çok. Onun sayısı aklımda değil şimdi. Her yıl herhâde 200 kadar hoca geliyordur. Sadece Türkiye'den değil, dünyanın her yerinden geliyor.

Peki öğrencilerin eğitim süreleri ne kadar?

Üniversite öğrencileri istedikleri kadar eğitim alabilirler. Liseliler için 15'er günlük programlar var. Ama isteyen öğrenci iki-üç programa da katılabilir.

Bu eğitimler sadece yaz dönemlerinde mi oluyor yoksa kış mevsiminde sömestr tatilinde de oluyor mu? Mesela ben de gelebilir miyim?

Ara tatilde programlar var. Eğer sen de uygunsan yerimiz de varsa gelebilirsin tabii ki. Ara tatilde programlar düzenliyoruz ama sonbaharda ve ilkbaharda tatiller dışında okullar geliyor. Ne bileyim ben. Bahçeşehir Koleji topluyor 8. sınıfları geliyorlar.

Okulla anlaşmalı geliyorlar sanırım.

Evet. Okulla geliyor. Manisa'dan geliyor, İzmir'den geliyor, Zonguldak'tan geliyor. Dün Ağrı'dan geldiler mesela. Devletin yatılı okullarına bedava yapıyoruz. Onlar da geliyorlar.

Türkiye'de matematiğin gelişmemiş olmasının nedeni nedir?

Bu sistemin varlığı. Size o kadarını söyleyeyim. İki nedeni var: Bir ana neden olarak bu merkezi sistemin varlığı, iki öğretmenlerin kötü olması. Çünkü sistem

*Ali Nesin,
Matematik
Köyü'nde 200
kadar hocanın
ders verdiğini
söylüyor*

ne kadar kötü olursa olsun öğretmenler iyiyse eğer, bir yere varırsın. Öğretmenlerde iş yok.

Haklısınız. Çünkü bize matematiği hep korkutarak öğrettiler.

Kendileri de bilmiyor. Bilmeden mezun oluyorlar. Daha sonra da kendilerini geliştirmiyorlar. Kendilerini geliştirmemeleri için hiçbir neden yok. Daha iyi bir öğretmen olursa maaşı mı artıyor, daha fazla saygı da görmüyorlar. Hiçbir şey değişmiyor. Dolayısıyla mezun olduktan sonra birkaç yıl böyle bir heyecanla giriyorlar işin içine. Ve o kadar çok eziliyorlar ki öğretmenler.

Neden eziliyorlar peki?

Türkiye'de öyledir. Birisi otoriteyi ele geçirdi mi ezer. Örneğini biliyoruz. Öğretmenin üstünde zümre başkanı var. Müdür var. İlçe eğitim müdürü var. İl eğitim mü-

dürü var. Müfettiş var. Bakanlık var. Ondan sonra şimdi veliler de var. Aslında velilerin sözü yoktu okulda. Şimdi artık onların da var. Eziliyor ve bir zaman sonra bıkmıyor. Özgür de değil. İsteddiği dersi veremiyor. Öğrencinin seviyesi ne olursa olsun müfredatı yetiştirmesi lazım. Böyle saçma bir konumda öğretmen bıkmaz. Herkesin üstünde hiçbir özgürlüğü yok. Sözüm ona öğretmensin. Hademeden farkın yok söyleyebilirim yani.

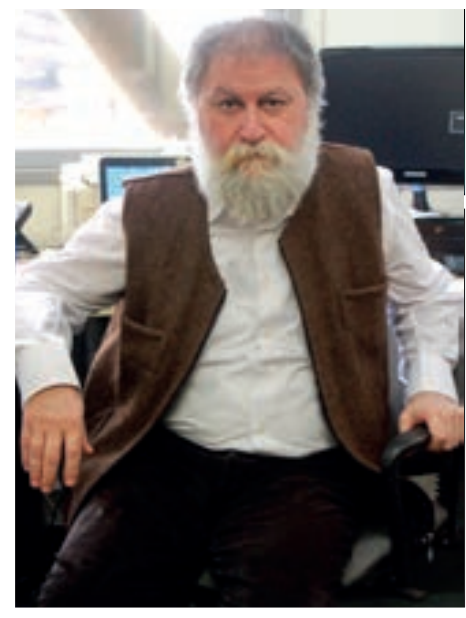
Türkiye'de tanınmış bir matematikçi olarak matematiği nasıl tanımlıyorsunuz?

Evreni, evrenin bir modelini zihinsel olarak geliştirmek.

Yararlandığınız temel kaynaklar nelerdir? Örnek aldığınız matematikçiler var mı?

Örnek aldığım yok tabii. Okuduğum çok ünlü matematikçiler var. Arşimet, Hilbert...

*Biz de Ali Nesin'e İstanbul
Aydın Üniversitesi'nde
kurulan İAHA'yı anlattık
ve İletişim Fakültesi
müfredatı dışında özel
derslerimiz olduğundan
söz ettik*

Peki şu anda ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Bildiğim kadarıyla Oyunlar Kuramı ile ilgili çalışmalarınız mevcut.

Bir kitap yazdım o konuda. İşte şimdi fen liseleri için bir kitap yazıyorum. Ben daha doğrusu üç kitap yazdım. Şu anda dördüncüsü üzerine çalışıyorum. O kitabı sadece öğrencilere değil, öğretmenlere de yazdım aynı zamanda. Bir de diğer yazarlara da yazdım. Yani bir matematik ders kitabı nasıl olur? Oradan görsünler diye. Onların da bilmediği çok şey var. Kitaplardan görüyorum çünkü. Yani amacım hem meraklı bir fen lisesi öğrencisi için yazmak hem öğretmenler için yazmak hem de diğer kitap yazarları için yazmak.

Size hiç Milli Eğitim Bakanlığı'ndan "Gelin, müfredatımızı siz hazırlayın ya da eğitim verin," tarzında bir teklif geldi mi?

Yok hiç öyle bir şey gelmedi. Ama Nabi Avcı, önerdi bu kitabı yazmamı. Ama ben daha sonra yazamayacağımı anladım. Çünkü müfredata uyamıyordum. Müfredata nelerin öğretilmesi yazdığı gibi, nelerin de öğretilmemesi gerektiği yazıyor.

Ve siz buna karşısınız.

Ben bütün müfredata karşıyım. Ayrıca yani kime yazacağım. Kitap birilerine yazılır. Ve kitap belirli bir konuda olur. Matematik üzerine kitap olmaz. Geometri üzerine olabilir. Düzlem geometrisi üzerine olabilir. Trigonometri olabilir. Analitik geometri olabilir. Cebir olabilir. Kalkülüs olabilir. Şu olabilir bu olabilir kitabın bir konusu olması lazım bir defa. Biraz istatistik biraz geometri biraz şu biraz bu. Öyle bir kitap olmaz. İkincisi kitap belirli bir zümreye belirli bir kişiye yazılır. 20 milyona kitap yazılmaz. Çin'de belki yazılır. Çünkü Çin'in nüfusu 1 milyar ama Türkiye'de 20 milyon öğrenciye kitap yazılmaz. Olmaz öyle şey yani. Saçma sapan bir şey bu. Dolayısıyla ben az sayıda öğrenciye belki 100 öğrenciye belki bin öğrenciye birkaç öğretmene; onlara kitap yazdım. Ve tabii sosyal medyada

şu an dedikodular çıktı. Dünyanın parasını aldı mı almadı mı gibi. O yüzden de vazgeçtim. Kendim yayımladım. Ayrıca internette de var sana söyleyeyim. Bütün kitaplarım internette de vardır. Hem kitapları yazıyorum hem de "Ooo köşeyi döndü," diyorlar. Kitaptan Türkiye'de kim para kazanmış ki ben kazanacağım.

Peki Türkiye'de Ali Nesin olmak zor mu?

Ünlü olmak o kadar hoş bir şey değil doğrusu.

Çünkü bazı konularda eleştiriliyorsunuz.

Alıştım artık onlara.

Merhum Aziz Nesin'den neler öğrendiniz? Biraz anlatır mısınız?

Çalışmayı öğrendim tabii. Para kazanmak için bir iş yapmamayı öğrendim. Bir iş yapıyorsun sonra para kazanıyorsun. Para kazanmak için yapmıyorsun o işi. Dürüstlüğü ondan mı öğrendim bilmiyorum ama yani dürüst olduğumu zannediyorum. Düşünmeyi tabii, sorgulamayı dinlemeyi, mantığı. Mantığı ondan öğrendim. Akıllı bir adamdı.

Son soru olarak gelecek planlarınız arasında neler var?

Fen lisesi kurmak istiyorum ama işte izin vermiyorlar.

Neden peki?

Soyadımdan dolayı.

Nerede kurmayı düşünüyorsunuz?

Şirince'de. Bir fen lisesinden ötürü bir Fen Köyü. Lise olacak ama felsefe köyü gibi bir hayat alanı olacak.

Ali Nesin, gerçekten de sıra dışı bir bilim adamı. Kendisiyle tanıştığımız ve güzel bir söyleşi yaptığımız için çok mutlu bir şekilde odasından ayrılıyor. Kendilerine çok teşekkür ederiz.

Yazı • **Fulya Aydoğan Burke** (İAHA)
Fotoğraf • **Suna Aktaş** (İAHA)

İNGİLTERE DENİLİNCE AKLA GELEN EN GÖZDE ŞEHİRLERDEN BİRİ
CAMBRIDGE. ÖZELLİKLE, PRESTİJ SAHİBİ TARİHİ ÜNİVERSİTESİYLE ÜNLÜ
ŞEHİR, SON GÜNLERDE ADINDAN SIKÇA SÖZ ETTİRMEYE BAŞLADI.
İNGİLİZ FİZİKÇİ STEPHEN HAWKİNG'İN HAYATINI KONU ALAN "HER ŞEYİN
TEORİSİ" ADLI FİLMİN, GÖZ ALICI DEKORUNUN SAHİBİ CAMBRIDGE,
BU KEZ BÜYÜK EKLANLARDAN GEZGİNLERİ CEZBEDİYOR.

*STEPHAN HAWKING'İN
ÜNİVERSİTESİ*
CAMBRIDGE

*Cambridge
insana bir
bisiklet şehri
izlenimi verir*

Akademi Ödüllü film, dünyaca ünlü fizikçi Hawking'in, arkadaşıyla birlikte Cambridge sokaklarındaki bisiklet yarışıyla başlıyor. Film boyunca, göz alıcı mimarisi ve üniversite şehri ünvanıyla, sıcacık atmosferini izleyicilerine hissettiriyor tarihi Cambridge. Biz de, resmedilmeye değer güzellikteki bu şehirden etkilenerek, okuyucularımız için Cambridge'de küçük bir gezintiye çıkıyoruz.

Örnek bir bisiklet şehri

Londra'nın merkezinden, trenle sadece bir saat uzaklıktaki Cambridge şehrine ayak basar basmaz, bisikletler karşılar sizleri. Uçsuz bucaksız gibi görünen, birbirinin yanı sıra uzanmış, park halindeki yüzlerce bisiklet, ziyaretçilerine Cambridge'in öğrenci değil bir bisiklet şehri olduğu izlenimini verir. Siz daha birkaç adım atmışken, yanınızdan geçen bisiklet sürücüleri

şehrin merkezine doğru hızlıca yol alır.

Her üç kişiden birinin işe pedal çevirerek gittiği Cambridge'de, bisiklet kullanımının bu kadar popüler olması bir tesadüf değil. Kime sorarsanız alacağınız cevap; şehirde bir yerden diğerine gitmenin en kolay yolunun bisiklet olduğu. Çevre dostu, ucuz bir seyahat türü ve aynı zamanda sağlıklı yaşam için egzersiz niteliği taşıması da cabası. Güvenli şeritler ve bisiklet yollarıyla, sürücüler için gerekli alt yapı şehrin her yerinde mevcut. Motorlu araç sürücüleri, bisikletlilere karşı sabırlı ve anlayışlı. Belediye, her daim geliştirdiği plan ve projeleriyle; iki tekerlek üstündeki sürücülerin hayatlarını kolaylaştırıyor, bisiklet kullanımını teşvik ediyor. Bisiklet yolları haritaları yayımlanıyor, ilkokul öğrencilerine dersler veriliyor, grup gezileri planlanıyor, bebekli sürücüler için yolculuk sonrası alışveriş merkezlerinde bebek arabası kiralanabiliyor. Bisik-

letleriyle otobüs kullanmak isteyen sürücüler için, arkasında römork taşıyan belediye otobüsleri bile var. Bisikletçi dükkanlarıysa, uzun ve kısa dönemli bisiklet kiralama, satın alma ya da tamir ettirmeyi kolaylaştırıyor. Kısaca, bisiklet kullanımında Cambridge, tam bir model şehir.

Bisikletiniz yoksa, tren istasyonundan kısa bir yürüyüşle, şehrin kalbine ulaşmak mümkün. Hangi yöne bakarsanız muazzam mimarisi, dar sokakları ve tarihi atmosferiyle şehir kendine hayran bırakıyor. Bazen yüzlerce yıllık bir kilise, bazen renkli tabelalarla bezeli ara sokaklar, küçük şirin evler, dükkanlar ya da sarayları andıran üniversite binalarına açılan eskimiş tahta kapılar karşınıza çıkıyor. Ama en çok da bisik-

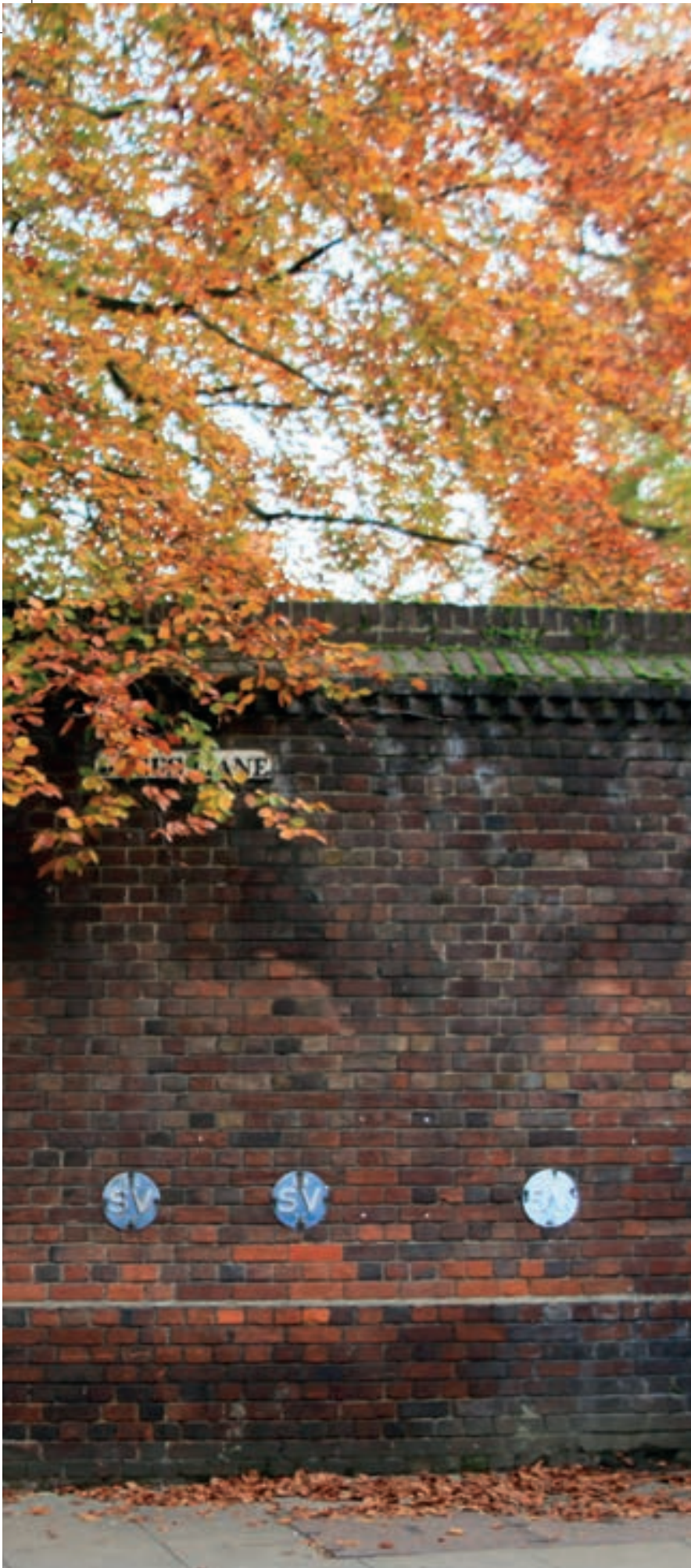
letler. Onlar her yerde. Demirlere zincirlenmiş, duvarlara dayanmış, bisiklet parklarına gruplar halinde park edilmiş, otomobillerin aralarına karışmış, şeritler halinde, cadde üstlerinde sürücüleriyle gezintide, rengarenk, sepetli, sepetsiz, çeşit çeşit yüzlerce bisiklet.

Ünlüler Üniversitesi

2011 yılında yapılan nüfus sayımına göre, Cambridge'de yaşayan, neredeyse her dört kişiden biri öğrenci. Anglia Ruskin ve Cambridge üniversitelerine ev sahipliği yapan şehir, dünyanın dört bir yanından gelen öğrencileriyle daima canlı ve hareketli. Şehir merkezi Cambridge Üniversitesi'nin hakimiyeti

altında. Akademik açıdan prestijli üniversiteler sıralamasında, geçen yıl dünya ikinciliğine yerleşen tarihi Cambridge Üniversitesi, otuz bir ayrı kolejiyle merkez ve çevresine yayılmış durumda. Sanırsınız üniversitenin içine yapılmış bir şehir Cambridge!

Ünlü bilim adamları, yazarlar, politikacılar bu şehirde uzmanlığa erişmiş. Önemli buluşlar ve icatlardan bazıları bu üniversitede yapılmış. Kimler yok ki Cambridge Üniversitesi'nin mezunları arasında. Sıra dışı şair Sylvia Plath, yazar Salman Rushdie, hümanist bilgin Desiderius Erasmus, aktör Ian McKellen... Yine, mezunlardan fizik Profesörü Stephen Hawking evrene dair teorilerini bu üniversitede geliştirmiş. Matematikçi, fizikçi Isaac Newton kütle çekimi ve ışık hakkında temel keşiflerde bulunmuş; doğa bilimci, jeolog Charles Darwin, bilim tarihinin en önemli çalışmalarından biri addedilen "Türlerin Kökeni" adlı kitabı hazırlamış; İngiliz hekim William Harvey vücudtaki kan dolaşımını keşfetmiş.

Cambridge Üniversitesi, saygın eğitiminin yanı sıra tarihi üniversite binalarıyla da meşhur. Göz alıcı mimarileriyle, kimi görkemli şatoları, kimi de heybetli kaleleri andıran binalar her yıl şehre çok sayıda ziyaretçi çekiyor. Yemyeşil bahçeleri ve üniversiteye bağlı kolejlerin arkasında yer alan "Cam Nehri" kıyıları görülmeye değer mekanlardan. Bir de hava güzelse, nehir kenarındaki çimenliklere oturup, suda gezintiye çıkmış "punt" adı verilen sandalları izleyebilir; huzur

*Sokak çalgıcıları
şehrin ayrılmaz
parçalarıdır*

veren manzaraya karşı piknik yapabilirsiniz. Nehrin bu bölümü üniversite binalarının arkasında yer aldığından, İngilizce'de arkalar anlamına gelen "Backs" olarak biliniyor.

Punting: Nehirde hoş bir gezinti

Cambridge'nin kalbinden geçen Cam Nehri, şehrin en güzel manzaralarına sahiplik ediyor. Nasıl ki Venedik'e gidip gondollara binmemelik edilmezse, Cambridge'de de nehir gezintisiz şehrin tadını çıkaracağınızı sanmayın. Punt adı verilen, uzun bir dikdörtgene benzer, altı düz sandallarla yapılan 45 dakikalık gezinti yorgunluğunuzu alarak, ruhunuzu dinlendirecek. Bu sandal modeli, ilk olarak Ortaçağ'da siğ sular ve kamışlıklarda kullanılmak üzere geliştirilmiş. Önceleri balıkçılar ve kamış kesicileri tarafından kullanılan puntların, gezi amaçlı hizmete sunulması 1900'lerin başına denk geliyor. Puntlar genelde altı ya da

on iki kişilik. Sandalın arka bölümünde ayakta dikilen bir kişinin, yaklaşık 3.5 metrelik bir sırtığı nehir yatağı boyunca ittirmesiyle hareket ediyor. Kas gücünüze güveniyorsanız bu işi üstünüze alabilirsiniz. Kolay göründüğüne bakmayın! Bu işte acemiyseniz, nehirdeki punt trafiği sizi strese sokabilir. Rehberli puntlardan seçerek, arkanıza yaslanır; bir yandan tarihi bilgiler edinirken, diğer taraftan manzaranın güzelliğiyle sakin dakikalar geçirebilirsiniz. Bu zevkli gezi süresince yeşillikler, üniversite binaları, dekoratif üniversite köprüleri ziyaretçilerine bir güzellikler şöleni sunuyor. Bazen, dalları suyun üstünde bir şemsiye misali salkım salkım salınan bir söğütün altından geçiyorsunuz. Bazen de nehir kıyısındaki çayırıklarda otlanan ineklere rastlıyorsunuz. Kendi halinde yüzerken, yanından geçen puntla yarış etmeye kalkan yeşil başlı bir ördek, azmiyle sizi şaşırtabiliyor. Punt, nehir boyu ilerlerken, suya verdiği hareketin sesi başlı başına bir

terapi. Güneşin nehirde, yeşilde ve kahverengi tonlarında yarattığı vurgu ise, ortamı fotoğraflamak için kaçırılmaz bir fırsat. Kısaca, bu gezintiden inanılmaz bir keyif alacaksınız.

Müzeler ve Cambridge Pazarı

Cambridge şehri, müze severleri de hayal kırıklığına uğratmıyor. Teknolojiden tarihe, sanattan arkeolojiye, bilimden botaniğe belli başlı alanların meraklılarına hitap ediyor. Müzelerin büyük bir bölümü Cambridge Üniversitesi'ne bağlı. Şehrin merkezine konumlandırılmış müzeler, birbirlerine kısa yürüme mesafelerinde. İngiltere'nin diğer şehirlerinde olduğu gibi, müzelerin çoğunluğuna giriş ücretsiz.

Üniversite müzeleri arasında başı çeken Fitzwilliam Müzesi, Britanya Adası'nın en büyük hazinelerine ev sahipliği yapan mekanlardan biri. Dünyanın dört bir yanından, yaklaşık yarım milyona yakın objenin sergilendiği müzede; yağlı boya tablolardan seramiklere, heykellerden mumya tabutlarına, süslemeli el yazması eserlerden nadir bulunan madeni paralara, ilgi çekici sanat eserlerini görebilirsiniz. Şehrin diğer müzelerinde, Cambridge'nin tarihini öğrenmekle kalmayıp, zamanda 4.5 milyar yıllık bir yolculuğa çıkarak, fosileşmiş hayvan ve bitkileri, kaya ve mineralleri incele-

yebilirsiniz. Ünlü bilim adamı Charles Darwin'in izinden giderek, kullandığı mikroskopu gözlemleyebilirsiniz. Üniversitenin kırk dönümlük Botanik Bahçesi'nde, egzotik bitkileri keşfe çıkabilirsiniz.

Cambridge şehri, Bronz ve Demir Çağlar'ından izler taşımasına rağmen, bilinen ilk yerleşim Romalılara ait. Romalılar'ın birkaç yüzyıllık ikametten sonra şehri terk etmesiyle, Normanlar tarafından fethedilmiş. Daha sonra Anglosaksonlar'ın eline geçip, Normanlarca kundaklanmış. Ortaçağ'da, sazdan damlı, tahtadan evleri yakmak ne kadar kolaysa, yeniden yapmak da bir o kadar basit olduğundan, o dönemde kalesi bile tahtadan yapılmış bu şehir yangına hiç de yabancı değildi. Onuncu yüzyılda gelişmeye başlayan şehir, geçirdiği yangınlara rağmen, bölgenin idari merkezi haline gelmiş ve önem kazanmıştı. Avrupa'nın çeşitli bölgelerinden gelen tüccarlar, şehir meydanında kurulan pazarda alış satış yaparlardı. Bugün de, Cambridge'nin tarihi pazar meydanında kurulan tezgahlarda, pazar-tesi gününden cumartesiye ticaret yapılıyor. Sabah saat 10'dan akşam üzeri 4'e kadar açık pazarda; kitap, giysi, takı, taze meyve ve sebze, hatta ikinci el bisikletler bile satılıyor. Pazar günleri ise, bu pazarın yerini yerli çiftçilerin organik ürünleri ile seramik, heykel, fotoğraf ve el işi sanatları tezgahları alıyor.

*Yorulduysanız
tarihi bir
duvar üzerinde
dinlenebilirsiniz*

Yüksek düşünenlere **İAÜ Lisansüstü**

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ, deneyimli akademik kadrosu ve iş dünyası profesyonelleri işbirliğinde, yüksek düşünenleri hedeflerine ulaştırıyor.

FEN BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

SAĞLIK BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

BAKIRKÖY • BEŞİKTAŞ • FLORYA • KADIKÖY

www.aydin.edu.tr • 444 1 428

Bilginin ışığıyla geleceği aydınlatıyoruz!

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

www.aydin.edu.tr

IAHA

GÖZ'ünüzü açıyoruz...

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ HABER AJANSI YAYINIDIR.

SAYI: 8 / 2018